

เสขิยธรรม

* ถนนหนังสือ * ฉบับที่ ๒๖ ปีที่ ๔ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๓๘

กึ่งทศวรรษกลุ่มเสขิยธรรม

ผู้จัดทำ

กลุ่มเสขิยธรรมร่วมกับคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)

การเป็นสมาชิก

เสขิยธรรม ออกเผยแพร่ปีละ ๔ ฉบับ ค่าสมัครสมาชิก ๑๐๐ บาท ต่อปี ๑ ปี ประสงค์จะบอกรับเป็นสมาชิก โดยส่งชื่อนาถิติหรือตัวแลกเงิน ในนาม นายพิภพ ฤทธิพิภพ มายังเลขที่ ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จพระยา คลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ ปณ.คลองสาน

กลุ่มเสขิยธรรม

เกิดขึ้นจากการร่วมตัวของพระภิกษุและฆราวาสผู้ห่วงใยในพระพุทธศาสนาและสภาพของสังคมไทย มีความประสงค์จะประยุกต์ใช้ศาสนธรรมเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างกลมกลืน นอกเหนือจากการประสานงานและเกื้อหนุนกำลังใจซึ่งกันและกันในการทำงานเพื่อสังคมในด้านต่างๆ แล้ว ลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งของกลุ่มมา ก็คือ การเพียรพยายามประยุกต์ธรรมะเพื่อเป็นข้อวัตรปฏิบัติเพื่อขัดเกลาตนเอง โดยมุ่งประโยชน์สุขของสังคมและเพื่อสมดุลของระบบนิเวศน์ อาทิ การลดและพยายามงดเว้นจากอบายมุขสมัยใหม่ เช่น บุหรี่ เครื่องดื่มประเภทยาสูบกำลัง น้ำอัดลม ภาชนะพลาสติกและโฟม เป็นต้น

ผู้มีความสนใจ ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่ฝ่ายประสานงานกลุ่มเสขิยธรรม ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ โทร. ๕๓๗-๕๔๕๕ และ ๕๓๗-๕๔๕๐

คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)

ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. ประสานงานระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและการพัฒนาเพื่อดำเนินงานร่วมกัน
๒. แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจเรื่องศาสนาและการพัฒนา พร้อมทั้งศึกษาหาแนวทางร่วมกันในการทำงาน
๓. ฝึกอบรมและสรรหาทรัพยากรบุคคลและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมหน่วยงานซึ่งต้องการการเกื้อหนุนดังกล่าว

เสขิยธรรม

เป็นจดหมายข่าวมีวัตถุประสงค์
เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้
และประสบการณ์

การประยุกต์หลักธรรม
มาใช้กับชีวิตและสังคมสมัยใหม่
ทั้งในหมู่ของบรรพชิตและฆราวาส

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
นายธีรารัง ปัทมภาส

คณะที่ปรึกษา
ฝ่ายธรรม

พระครูสังฆวิชัย (สมนึก นาโถ)
พระอธิการทับทิม ญาณาวโร
พระอธิการวิชา จิตตธมโม
พระมหาประจวบ ปญญาทีป
พระมหานิพนธ์ สุภกรมโม
พระมหาเจิม สุวิจิ
พระไพศาล วิสาโล
พระสุทัศน์ วัชรญาโณ

ฝ่ายฆราวาส

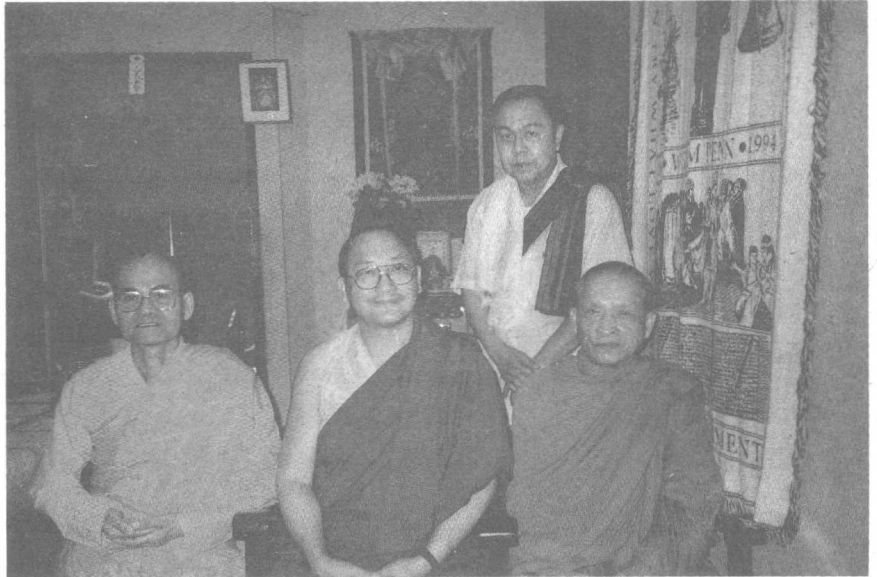
นายสันติสุข โสภณศิริ
นายนิพนธ์ แจ่มดวง
น.ส.ปัทมาดา ยรรยงยุทธ
นายปริศา เรืองวิชาธร
นายพิภพ ฤทธิพิภพ
นายสมเกียรติ มีธรรม
นายวราพงษ์ เวชมาลีนนท์

สารบัญ

๒	หน้าแรก	ปีใหม่ทิเบต	ธำรง ปัทมภาส
๓	จดหมายสหายธรรม		
๖	บทนำ	ก้าวต่อไปของกลุ่มเสขิยธรรม	ปริดา เรืองวิชาธร
		ความเห็นของพระครูมงคลวารันต์ต่อกลุ่มเสขิยธรรม	
๑๐	ปาฐกถาธรรม	คืนธรรมะให้กับสังคม(๑)	พระไพศาล วิสาโล
๑๕	ประยุกต์ธรรมเพื่อสังคม	พุทธศาสนากับการพัฒนา	“ผู้สื่อข่าวของเราเอง”
๑๙		มองกรณีพระยันตระยอมโรอย่างไร เราจะได้ประโยชน์	
		พระมหาสมชัย กุศลจิตโต	
๒๒		ปัญญาชนสยาม จุดตะเกียงส่องทางกวีวิกฤตสงฆ์ไทย	ส.ศิริรักษ์
๒๖		งานอนุรักษ์ป่าและพันธุ์ป่าครั้งนี้ ไม่มีท่านพระครูฯ	ปริดา เรืองวิชาธร
๓๒		สาระและนัยของพิธีสะเดาะเคราะห์	ธวัช คำสะอาด
๓๓	อนุทินเสขิยธรรม	เที่ยวอย่างสมณะ : ทัศนศึกษากับกลุ่มสงฆ์อีสาน	วรพงษ์ เวชมาลีนนท์
๓๕		ความเห็นของอ.ประเวศ วะสีต่อกลุ่มเสขิยธรรม	
๓๗	กระแสรใหม่	๑๔ กุมภาพันธ์ สถาปนาเสขิยบาลย์	กองสาราฯ
๔๑	พระดีศรีสยาม	พระยงยุทธ ทีปโก แสงประทีปของเด็กในมุนมีด	วรพงษ์ เวชมาลีนนท์
๔๕	ทุกข์สังข์ของสังคม	แรงกักก็ไม่สิ้นสูญ	ประวิตร โรจนพฤกษ์
๕๒	มองลวดหน้าต่างวัด		
๕๔	ตู้หนังสือเสขิยธรรม		
๕๗	บทกวี	แต่ัจฉริยะพระธรรมปิฎก	อังคาร กัลยาณพงศ์
๖๐	พุทธศาสนาในโลกกว้าง	ธัมมิกสังคม : พุทธทัศนะเพื่อการสร้างสรรค์สังคมใหม่	
		การประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคมนานาชาติ	กองสาราฯ
		คำถวายรายงานสมเด็จพระสังฆราช	
๖๖	ปกิณกะ	คดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในสยาม	ส.ศิริรักษ์
๖๙		สมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี)	“ศกาธรรม”
๗๔	ประกาศแจ้งความ	อาจารย์จิตติ ดิงศภัทร	ส.ศิริรักษ์
๗๕		อาจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม	แผน วรรณเมธี
	ภาพปก	โดย อังคาร กัลยาณพงศ์ จากหนังสือ กามนิต	
	ภาพปกหลัง	จากหนังสือ สามสมเด็จ	
		ทั้ง ๒ เล่มนี้ มูลนิธิเสฐียรโกเศศฯ จัดพิมพ์	

อรุณรุ่งของวันที่ ๒ มีนาคม ที่ผ่านมา ซึ่งตรงกับวันขึ้นปีใหม่ของทิเบต อ.สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ได้เป็นเจ้าภาพจัดพิธีเฉลิมฉลองเนื่องในเทศกาลดังกล่าวขึ้นที่บ้านพักในซอยสันติภาพ อาจนับเป็นครั้งแรกที่มีการจัดงานฉลองเทศกาลปีใหม่ของประเทศสยามบรรยากาศของงานเต็มไปด้วยความอึมเิบใน

มิตรภาพแห่งธรรม เนื่องจากเจ้าภาพได้นิมนต์พระภิกษุสงฆ์จาก ๓ นิกายหลักของพระพุทธศาสนาจาก ๓ ประเทศมาประกอบสังฆกรรมกระทำกัตตกิจร่วมกันกล่าวคือเจ้าภาพได้จัดเตรียมภัตตาหารเจตเวายแด่สมเด็จพระมหาโฆษนันทะ (เถรวาท) แห่งกัมพูชา พระราชวรจารย์ (เถรวาท-ธรรมยุต) แห่งวัดบวรนิเวศ พระคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร เย็นเต็ก เจ้าคณะใหญ่สงฆ์จีนนิกาย (มหายาน) แห่งประเทศสยาม และท่านโคบูม ตุลกู (วัชรยาน) ผู้อำนวยการศูนย์ทิเบต ประจำกรุงเดลี ประเทศอินเดีย ซึ่งนับเป็นนิมิตหมายที่น่ายินดีว่า พระคุณเจ้าต่างนิกายได้มีโอกาสมาพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนกันในวันอันสำคัญนี้

หลังจากฉันเช้าแล้ว ท่านโคบูม ตุลกู จึงเริ่มประกอบพิธีฉลองปีใหม่ทิเบต โดยการสวดสาธยายมนตราเบื้องหน้าพระบรมรูปนาง Green Tara พร่ำพร้อมด้วยเครื่องหอมของบุชารูปเทียนดอกไม้และขนมปีใหม่ของทิเบต ซึ่งนับเป็นพิธีกรรมอันพิเศษที่ผสมกลมกลืนระหว่างขนบธรรมเนียมทางสังคมกับวัฒนธรรมความเชื่อในทางศาสนาที่น่าสนใจ

ภายหลังจากเสร็จสิ้นพิธีกรรมแล้ว ท่านโคบูม ตุลกู ได้บริจาคปัจจัยเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของศูนย์ไทย-ทิเบตเป็นการทำบุญในวันปีใหม่นี้ด้วย พร้อมทั้งได้แจกจ่ายขนมเค้กทิเบตให้กับผู้เข้าชมพิธีเพื่อฉลองปีใหม่ทิเบตร่วมกัน

ขอหนังสือ

วัดเขาไกรลาส ต.หนองแก
อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์

เจริญพร คุณพิภพ อุดมอิทธิพงษ์

ตามที่อาตมาส่งชื่อหนังสือ **ไปนอกปีที่ ๑** และ **ธรรมบรรยาย โทเณก้า** ด้วยปัจจัยนั้นหนังสือทั้งสองเล่มได้รับแล้ว โดยที่อาจารย์ไม่คิดมูลค่าหนังสือ และปัจจัยที่ส่งมา อาจารย์ก็ได้นำเข้าเป็นค่าบำรุง **เสขิยธรรม** แล้ว อาตมาขออนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนหนังสือที่อาตมาขอรับแต่ไม่ได้รับพิจารณา จาก **คู่มือหนังสือเสขิยธรรม** นั้น อาตมาให้น้องสาวที่อยู่กรุงเทพฯ จัดหาให้จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขออาจารย์อย่าได้กังวลใจเลย และขอได้โปรดอโหสิกรรมให้กับอาตมาด้วย

อนึ่ง ใครขอให้ให้นำคำอภิปรายหรือปาฐกถาของท่านอาจารย์ส.ศิวรักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง **“พุทธศาสตร์กับไสยศาสตร์”** ที่ธรรมศาสตร์ลงใน **เสขิยธรรม** ด้วย ทั้งนี้แล้วแต่จะเห็นควร

นอกจากนี้หนังสือ **วิมุติมรรค** (แปล) ถ้าศพพ. จัดพิมพ์เสร็จแล้ว อาตมาขอจอง ๑ เล่ม เพราะอ่านจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ บางตอนทำความเข้าใจยาก ถ้ามีคำแปลประกอบจะช่วยทำให้เข้าใจธรรมะมากยิ่งขึ้น

อาตมาขออภัยอาจารย์อย่างมากที่ตอบรับจดหมายช้ามาก เนื่องจากอาตมาไม่สบาย ขณะนี้หายเป็นปกติดีแล้ว

ขอเจริญพร

พระเสถียร ธรรมโม

ผมต่างหากที่ต้องเป็นฝ่ายขออโหสิกรรมจากพระคุณท่านที่ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการจัดส่งหนังสือขึ้นมา ปาฐกถาเรื่อง **“พุทธกับไสยในสังคมไทย”**

(เป็นชื่อที่ถูกต้องครับ) ของท่านอาจารย์ ส.ศิวรักษ์ ได้ตีพิมพ์รวมเป็นเล่มร่วมกับบทอภิปรายของผู้รู้ทั้งหลาย ท่าน อาทิต พระครูสังฆวิชัย (สมนึก นาโถ) แห่งวัดปลักไม้ลาย พระมหาสมชัย กุสลจิตโต จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อ.ถาวร สิกขโกศล และ อ.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฯลฯ และบัดนี้วางจำหน่ายทั่วไปแล้ว หรือสามารถสั่งซื้อมาได้ที่ศพพ. ครับ ในราคา ๕๐ บาท หนังสือ วิมุติมรรค (แปล) คงยังเป็นโครงการจัดพิมพ์ระยะยาวของศพพ. เท่าที่ทราบขณะนี้มีการตีพิมพ์ฉบับแปล (ของเก่า) เพิ่มเติมขึ้นมาอีก เข้าใจว่าสามารถติดต่อขอได้จากพระเมธีธรรมาภรณ์ แห่งมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ ครับ ถ้าสุดกระผมได้รับปัจจัยที่สมัครเข้ามาเป็นสมาชิก เสขิยธรรม แล้ว ขออนุโมทนาครับ

ที่พำนักสวนป่า อ.เมือง
สุราษฎร์ธานี

เจริญพร คู่มือหนังสือเสขิยธรรม

หนังสือ **ดวงตะวันดวงใจฉัน** ได้รับและอ่านแล้วได้ความรู้อีกแบบหนึ่ง อันแตกต่างไปจากตำราและกรอบการปฏิบัติอย่างพระไทย ความรู้อาตมาน้อยไม่ทราบว่าจะวิจารณ์อะไร อย่างไร เพียงแต่นี้ก็อยากให้พระที่ท่านไม่เคยอ่าน ได้อ่านหนังสืออย่างนี้บ้างและอยากให้ช่วยส่งรายชื่อหนังสือของท่านดิช นัท ฮันท์ เท่าที่มีอยู่ พร้อมราคาแต่ละเล่มแนบมาด้วย

อยากได้อะไร	ใจตน
เป็นนักสู้ต้องทน	ทุกข์ได้
คนดีชั่วจากผล	สร้างเหตุ ก่อนนา
ดียิ่งเอาธรรมใช้	ถูกต้อง ตามกาล

วัดกลาง อ.ปัทมานนท์
อ.เกษตรวิสัย จ.ร้อยเอ็ด

เจริญพร คุณปริดา เรื่องวิชาธรรม

น่านมาแล้วที่อาตมาไม่ได้ติดต่อกับ**เสขิยธรรม** คงต้องทำงานหนักกันนำคุณ บุคคลากรลดลงเรื่อยๆ ก็น่าเห็นใจ

คราวก่อนได้รับหนังสือ**พุทธศาสนาในเอเชีย** ได้ทราบถึงความเป็นไปของพุทธศาสนาในแต่ละท้องถิ่น ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมากในแต่ละยุคสมัย เหมาะสำหรับผู้สนใจในเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

ขณะนี้อาตมาได้เริ่มงานเผยแพร่ในรูปแบบของการแจกกระดาษสีพับ มีข้อความเกี่ยวกับธรรมะต่างๆของท่านพุทธทาส ปัญญาอันทกิกขุ พระธรรมปิฎก แจกเป็นธรรมทานในโอกาสต่างๆ เช่น ฉาปนกิจ วันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นต้น จึงอยากได้ข้อมูลต่างๆ เป็นตัวอย่างประกอบพร้อมทั้งขอหนังสือ **ไปนอกปีที่หนึ่ง** ของสอ เสถบุตร ด้วย

เจริญพรมาด้วยความนับถือ
พระวิเชียร ภาสุโก

วัดศรีโคมคำ อ.เมือง พะเยา

เจริญพร ทีมงานเสขิยธรรมทุกท่าน

หลังจากได้รับ**เสขิยธรรม** ฉบับที่ ๒๕ จึงได้มีโอกาสเขียนจดหมายมา เนื่องจากเพิ่งสอบเสร็จ และทำให้ในช่วงก่อนหน้าไม่มีโอกาสเข้าร่วมสัมมนาของศพพ.ด้วย ก่อนอื่นก็ขอเป็นกำลังใจอีกแรงหนึ่งที่ส่งให้พระเดชพระคุณท่านพระครูสุภาจารวัฒน์ พระนักพัฒนาใจสิงห์ ที่เป็นแบบอย่างแก่ผู้ที่ดำเนินรอยตาม แม้ว่าอาตมาจะมุ่งเรียน แต่ใจจริงก็อยากทำงานพัฒนาเช่นเดียวกับท่านอาจารย์ทั้งหลายที่ได้ดำเนินไว้เป็นแบบอย่าง ขอให้ท่านได้หายจากโรคาพยาธิต่างๆ เป็นร่วมโพธิ์ร่มไทรของพระพุทธศาสนาต่อไป

ในช่วงที่ศึกษาอยู่นี้ ชาวคราวส่วนใหญ่ก็ได้รับผ่านทางหนังสือ**เสขิยธรรม** รู้สึกเหมือนได้ใกล้ชิดกับกลุ่มมากขึ้น และรับรู้ปัญหาต่างๆ ด้วย พร้อมกันนี้ได้ส่งปัจจัยสำหรับซื้อหนังสือ ๒ เล่มมา ไม่รู้ว่าเหลือเท่าไร ก็จะขอทำบุญตามกำลังเท่านี้ ตอนนี้มีเวลาอ่านหนังสือธรรมะ และที่วัดก็อบรมเฉพาะภาคฤดูร้อน(ร่วมกับนิสิต) จึงขอรับทวงส่งหนังสือ **โลกุตระธรรม** ของสวนโมกขพลาราม ๑ เล่ม และหนังสือ **สันติภาพนิรันดร์ เล่ม ๒** ของเคล็ดไทย ๑ เล่ม เนื่องจากอาตมาได้สอนโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์(พ.อ.) มีการอธิบายภาพเช่นด้วย จึงอยากได้หนังสือไว้เป็นคู่มือ การได้อ่านงานเขียนของมหายานมากขึ้น ทำให้ได้รับความรู้ใหม่ๆ ด้วย

ธีระมุโฆกิกขุ

จดหมายที่พระคุณเจ้าขอหนังสือเข้ามา มีมากกว่านี้ ผมคงไม่สามารถนำมาลงได้ทั้งหมด แต่ทั้งนี้ ก็รู้สึกยินดีที่พระคุณเจ้ามีความตื่นตัวมากยิ่งขึ้น ในการแสวงภูมิปัญญาในแขนงต่างๆ โดยเฉพาะความรู้ในลัทธินิกายอื่นที่แยกออกไปจากของเรา หนังสือของท่านดิช นัท ฮันท์ซึ่งเป็นที่น่าสนใจก็จะมีการเผยแพร่แนะนำกันในโอกาสต่อไปด้วยครับ หนังสือทั้งหมดได้จัดส่งไปให้ตามที่มีลิขิตมาแล้วครับ

สมัครสมาชิกอุปถัมภ์

เรียน คุณพิภพ อุดมอิทธิพงษ์ที่นับถือ

ดิฉัน ได้ส่งเงินมาสมัครสมาชิกอุปถัมภ์จำนวน ๖๐๐ บาทให้แก่มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก(มพด.)และขอให้ช่วยกรุณาส่ง**เสขิยธรรม** ทุกฉบับที่ยังเหลืออยู่ให้กับมพด.ด้วยค่ะ เพราะข้อมูลในนั้นมีประโยชน์ต่อคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสมาก ตอนนี้อย่าง มพด.ต้องการสถานที่ปฏิบัติธรรมเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนมากค่ะ

นุจรีย์ ไชยกิตติวัฒนา

คุณนุรีเป็นผู้ใฝ่บุญสุนทานที่มักจะบริจาคปัจจัย มาสมัครสมาชิกอุปถัมภ์แก่พระคุณเจ้าและองค์กรการกุศลเช่นนี้เสมอ ผมจะได้สมัครสมาชิกและจัดส่งหนังสือไปให้ตามประสงค์ครับ เรื่องการฟื้นฟูสภาพจิตใจเด็กเป็นเรื่องสำคัญ สังคมส่วนใหญ่ของเราอาจไม่ตระหนักว่า เด็กไทยในปัจจุบันต้องมีส่วนรองรับสภาพแวดล้อมอันรุนแรงมากเพียงใด เจ้าหน้าที่ผู้ทำงานองค์กรเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนและค้อยโอกาสเหล่านี้ จะตระหนักถึงปัญหานี้เป็นอย่างดี วัตถุประสงค์หลักของ สปัปายะควรจะเข้ามามีบทบาทในการรองรับเด็กเหล่านี้ ด้วยเช่นกัน ดังท่านพระยงยุทธ ที่ปโก กำลังจัดให้วัดป่าของท่านเป็นสถานที่พำนักและฟื้นฟูจิตใจของเด็กที่ เคยเร่ร่อนพนงจรทั้งหลาย ดังท่านจะได้รายละเอียดจาก ใน **เสขियธรรม ฉบับนี้**ครับ

โครงการพระภิกษุผู้สูงอายุ

เนื่องด้วยยังมีพระภิกษุสูงอายุจำนวนมากที่ไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม และไม่มีโอกาสทำประโยชน์แก่ผู้อื่นอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งพระหนุ่มที่มีพรรษามากกว่า ๕ ขึ้นไปที่อยากปฏิบัติงานเพื่อพระศาสนาและสังคมด้วย ทางกลุ่มจึงมีความคิดที่จะฝึกฝนและจัดเวทีแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคลทั้งสองกลุ่มนี้ขึ้นมา ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์หลักให้เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ทางกายและใจแก่ตนเอง และช่วยเหลือเพื่อนร่วมทุกข์เกิด แก่ เจ็บ ตาย ธรรมรงค์ให้มีการลดละเลิกอบายมุขสิ่งเสพติดทุกชนิด และพยายามจัดกิจกรรมสัมมาชีพให้กับชาวบ้าน ทั้งในเรื่องของกิจกรรมกลุ่ม ออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน ร้านค้ากองทุนฯ

งานของโครงการดังกล่าวริเริ่มโดย**พระวินัยสิริโร**แห่งธรรมสถานค่ายสุรสีห์ กองพลทหารราบที่ ๕ ต.ลาดหญ้า อ.เมือง จ.กาญจนบุรี โดยเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ ทางกลุ่มมีการตกลงที่จะพบปะกันปีละ ๒ ครั้ง ทุกวันที่ ๑๕-๓๐ พ.ค.ของทุกปี ณ สวนโมกข์ และอาศัย

สาระสาส์น **เสียงปลุก** เป็นสื่อกลางติดต่อระหว่างสมาชิก

เมื่อวันที่ ๒๕-๒๗ พ.ย.๓๗ สมาชิกกลุ่มได้ประชุมกันที่เกาะมงามงคล อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี โดยมีพระแม่บังกชให้ความสะดวกเรื่องอาหารและสถานที่เป็นอย่างดี มีพระชรามาร่วม ๑๘ ท่าน พระหนุ่ม ๑๒ ท่าน จากที่ประชุมได้แบ่งเป็นกลุ่มปฏิบัติงาน ๔ กลุ่มคือ กลุ่มพระอาจารย์ที่สอนได้ กลุ่มพระหนุ่มที่สอนได้และศึกษาด้วย กลุ่มศึกษาภาษาต่างประเทศ เช่น จีน และอังกฤษ และกลุ่มพระที่ศึกษาและปลุกป่าสมุนไพรม ๒๘ พ.ย.ได้เดินทางไปศึกษาต้นสมุนไพรมที่ธรรมสถานค่ายสุรสีห์(เขาลักข) หลวงพ่อผล เจ้าอาวาสวัย ๘๘ ปี มีความรู้เรื่องสมุนไพรมเป็นอย่างดี ๓๐ พ.ย.เดินทางไปพบพระสมนึก นาโถ ที่วัดปลักไม้ลาย อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม

ในระหว่างเดือนพ.ย.และธ.ค.ท่านอาจารย์วินัยและคณะได้เดินทางไปจาริกยังสถานที่ต่างๆ เพื่อพบปะและแสดงธรรมอย่างกว้างขวาง อันได้แก่ ธรรมสถานอิทัปปัจจยคาราม อ.เมือง สระบุรี วัดถ้ำพระโพธิสัตว์ วัดเหมือดแล อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา วัดถ้ำเขาคันทรังาม อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา วัดบึงพระ อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา วัดป่าธรรมคา อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา วัดป่าดองคุด อ.เปือยน้อย จ. ขอนแก่น วัดชัยศรี อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น (เป็นวัดที่ส่งเสริมการปลุกพืชผักปลอดสารพิษ ปรากฏว่าได้ผลดีมาก มีการใช้สมุนไพรมต่างๆ เข้าช่วยต่อต้านแมลงและโรคต่างๆ) สวนป่าวิปัสสนาราม อ.เมือง จ.หนองคาย วัดเนินพนาว์ อ.เมือง จ.หนองคาย วัดชำป่าแฮก แขวงกำแพงนครเวียงจันทน์ วัดป่าคงไร่พุทธยาน อ.หนองหาน จ.อุดรธานี วัดพระธาตุโข่ง อ.หนองหาน จ.อุดรธานี และวัดโมกขวนาราม อ.เมือง จ.ขอนแก่น

ก้าวต่อไปของกลุ่มเสขิยธรรม

พระไพศาล วิสาโล

ก้าวที่กลุ่มเสขิยธรรมสามารถรวมตัวอยู่ได้นาน ๕ ปีต้องถือว่าเป็นความสำเร็จประการหนึ่ง เพราะอย่างน้อยก็เป็นเครื่องบ่งบอกว่าการรวมกลุ่มเช่นนี้มีประโยชน์อยู่บ้าง และในเวลาเดียวกันก็แสดงว่ามีความพยายามในหมู่สมาชิกที่จะติดต่อประสานงานกันอยู่ จึงสามารถดำรงเป็นกลุ่มอยู่ได้

ประโยชน์ของการรวมกลุ่มอย่างเสขิยธรรมเห็นจะอยู่ตรงที่ช่วยเป็นกำลังใจให้แก่พระเป็นอันมากที่ทำงานในชนบทอันห่างไกล เครือข่ายและข่าวสารจากกลุ่มเสขิยธรรมทำให้ท่านรู้ว่าท่านไม่ได้ทำงานอย่างโดดเดี่ยวชนิดหัวเดียวกระเทียมลีบ การได้พบปะอย่างสม่ำเสมอไม่เพียงแต่จะเป็นกำลังใจในการทำงานเท่านั้น หากยังช่วยอุดหนุนเจือชีวิตพรหมจรรย์ให้คงอยู่ได้นานอีกด้วย คุณค่าของกลุ่มเสขิยธรรมอยู่ที่เป็นการกลายมิตรให้แกกันและกันนั่นเอง

กัลยาณมิตรนั้นควรมีความหมายมากกว่าการเป็นกำลังใจ

มีอีกสองอย่างที่กัลยาณมิตรสามารถช่วยได้ก็คือ การเอื้อเฟื้อในทางสติปัญญา และการช่วยแก้ไขข้อข้องขัดเพื่อให้ชีวิตและการงานดำเนินไปได้ด้วยดี อย่างแรกหมายถึงการให้ข้อคิดความเห็นตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งการชักนำให้สติปัญญาออกเสย อย่างหลังหมายถึงการลงไม้ลงมือเพื่อให้อุปสรรคขัดข้องหมดไป และเพื่อปรับปรุงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

อานิสงส์ของกลุ่มเสขิยธรรมในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมาดูเหมือนจะเด่นในด้านการศึกษาให้กำลังใจ แต่ในเรื่องสติปัญญาเราทำได้ไม่มากนัก หรือพูดอีกอย่างหนึ่ง เราน่าจะทำได้ดีกว่านี้ แม้ว่าเราจะมีการประชุม สัมมนา และพบปะกันหลายครั้งหลายครา แต่ก็มีมักจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความเห็น ยิ่งกว่าที่จะเป็น

การร่วมคิดกันอย่างจริงๆ จังๆ

การร่วมกันคิดจะช่วยให้เราเห็นจุดอ่อนและข้อจำกัดในงานของเรา และถ้าเรากล้าคิดให้เลยพ้นอดีตหรือปัจจุบันออกไป เราก็จะเห็นทิศทางข้างหน้า ซึ่งไม่ควรเป็นทิศทางเฉพาะตัวของแต่ละคนเท่านั้น แต่ควรเป็นทิศทางของทั้งกลุ่มเพื่อที่เราจะได้เดินไปร่วมกัน ผลักดันให้งานของเราแต่ละคนพุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

ถ้าเราาร่วมคิด การร่วมทำก็เกิดขึ้นได้ไม่ยาก แต่ที่ผ่านมารายังไม่ได้ช่วยเหลือกันมากนักในเรื่องนี้ แต่ละท่านก็ทำงานของตนไป อาจจะเป็นเพราะเราอยู่ห่างกัน พื้นที่คนละแห่ง กระนั้นข้อนั้นก็ไม่น่าเป็นอุปสรรค ถ้าเรามีการประสานงานที่ดี ความช่วยเหลือจากที่ต่างๆ ก็สามารถระดมมาช่วยที่จุดใดจุดหนึ่งได้ โดยเฉพาะกรณีที่เป็นงานใหญ่หรืองานเร่งด่วน อย่างที่เราเคยทำกันมาแล้วที่แก่งกรุง (สุราษฎร์ธานี) และคงใหญ่ (บุรีรัมย์)

อย่างไรก็ตาม การร่วมทำนั้นมีหลายแบบ นอกจากการระดมกำลังไปช่วยเหลืองานของผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะแล้ว เรายังสามารถร่วมกันทำงานที่มีได้เป็นของใครเลย แต่เป็นงานของทุกคน หรืออีกนัยหนึ่งเป็นงานที่ทุกคนช่วยกันคิดขึ้นมา โดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

สาเหตุที่กลุ่มเสขิยธรรมยังไม่ได้ร่วมคิดร่วมทำเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากปัญหาในการประสานงาน แม้จะมีคณะกรรมการ แต่ก็ไม่ได้ช่วยมากนัก เพราะการประชุมมีไม่บ่อย เพิ่งจะปีที่แล้วที่กรรมการมาประชุมพบปะกันบ่อยขึ้น แต่เท่านั้นยังไม่เพียงพอจำเป็นจะต้องมีผู้ประสานงานที่มีเวลาไปเยี่ยมเยียนพบปะสมาชิกในกลุ่มเสขิยธรรม เพื่อจะได้รับการทราบ

"อานิสงส์ของกลุ่มเสขิยธรรมในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมาดูเหมือนจะเด่นในด้านการให้กำลังใจ แต่ในเรื่องสติปัญญาเรายังทำได้ไม่มากนัก หรือพูดอีกอย่างหนึ่ง เราน่าจะทำได้ดีกว่านี้"

ปัญหาและหาทางช่วยเหลือ หรือไม่ก็ไปร่วมปรึกษาหารือ เพื่อจะได้ข้อสรุปเป็นแนวทางร่วมกันที่สอดคล้องทั้งกับสภาพท้องถิ่นที่แต่ละท่านทำงานอยู่ และกับสถานการณ์โดยรวม ซึ่งยังต้องการการร่วมแรงร่วมใจจากพระสงฆ์อีกมาก

ปีที่แล้วมีนิมิตคิดตรงที่ ถึงแม้การประสานงานโดยรวมในระดับประเทศจะไม่สู้ดีนัก แต่ในหลายท้องถิ่นที่มีการประสานงานกันเอง จนเกิดเป็นเครือข่ายในระดับจังหวัด เช่นที่สุรินทร์ อุบลราชธานี และยโสธร โดยที่ทั้งสามจังหวัดก็ประสานกันเป็นเครือข่ายอีสานใต้ ความใกล้ชิดกันทางด้านภูมิศาสตร์เอื้อให้การประสานงานเป็นไปได้ แม้จะไม่มีผู้ประสานงานที่สามารถให้เวลาเต็มที่ได้อีกตาม

ปีนี้น่าเป็น โอกาสที่กลุ่มเสขิยธรรมจะมาทบทวนการทำงานที่ผ่านมาในรอบ ๕ ปี เพื่อปรับปรุงบทบาทให้เกิดประโยชน์แก่กลุ่มเองและแก่พระศาสนา และสังคมไทยโดยรวมให้ได้มากที่สุด

ในที่นี้ขอเสนอแนะข้อคิดบางประการสำหรับกลุ่มเสขิยธรรม ดังนี้

๑) ควรมีการประสานงานอย่างจริงจัง

การประชุมปรึกษาในหมู่คณะกรรมกร โดยเฉพาะกรรมกรดำเนินงานเป็นสิ่งสำคัญ แต่ขณะเดียวกันก็ควรมีการประสานงานกับสมาชิกที่ทำงานแข่งขันในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งมีไม่น้อยกว่า ๔๐ รูป ถ้าหากยังไม่สามารถหาผู้ประสานงานที่สามารถทำงานเต็มที่ได้อีก กรรมกรควรจัดสรรเวลาและแบ่งสายกันไปเยี่ยมเยียนพบปะกับสมาชิก นอกจากจะเป็นการให้กำลังใจแล้ว ยังเป็นโอกาสที่จะได้ปรึกษาหารือและร่วมคิดกับท่าน และหากเป็นไปได้ก็ควรจะช่วยเหลืองานของท่าน ซึ่งทำได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม (เช่นชักชวนชี้แนะให้ผู้อื่นมาช่วยงานท่าน)

๒) การร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง

การประสานงานที่ดี จะช่วยให้พระเสขิยธรรมสามารถให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้มากกว่าที่แล้มา ดังได้กล่าวแล้วว่า การร่วมทำหรือร่วมมือกันนั้นทำได้หลายแบบ นอกจากการร่วมกันช่วยงานของท่านใดท่านหนึ่งโดยเฉพาะแล้ว การที่ทุกท่านมาร่วมกันทำงานใดงานหนึ่งที่เป็นงานของส่วนรวม ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน อย่างน้อยควรมีการร่วมมือทำนองนี้ปีละครั้ง เช่น ธรรมยาดรอปทะเลสาบสงขลา หรือรอบป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก ซึ่งหลายท่านกำลังคำริจะทำ หรือการรณรงค์ลดละอบายมุข (เช่นโครงการพระละเลิกบุหรี่) เป็นต้น โครงการทำนองนี้จะช่วยให้พระขยายบทบาทออกไปนอกชุมชนของท่าน แทนที่จะจำกัดอยู่แต่ในชุมชนของตนจนไม่สนใจที่อื่นเลย

๓) การสร้างเครือข่ายจากระดับย่อยสู่ระดับใหญ่

ปัจจุบันพระเสขิยธรรมกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ ที่แล้วมาการประสานงานมักจะเน้นในระดับประเทศ หรือระดับภาค แต่การประสานงานระดับกว้าง เช่นนี้ต้องใช้เวลาและกำลังคนมาก น่าจะคิดว่าหากพระแต่ละรูปพยายามสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นของท่านเองเช่น เริ่มจากเครือข่ายในระดับตำบล จากนั้นจึงขยายไปสู่ระดับอำเภอ และจังหวัด ดังที่เครือข่ายพระจังหวัดสุรินทร์ อุบลราชธานีและยโสธร ได้ริเริ่มอย่างน่าสนใจ เครือข่ายเช่นนี้จะสามารถสนองประโยชน์ได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก อย่างไรก็ดีตาม เครือข่ายที่กว้างกว่านั้นคือเครือข่ายระดับภาค และระดับประเทศก็ยังมีความสำคัญอยู่ จึงควรให้ความสนใจด้วย

เชื่อว่าข้อเสนอทั้ง ๓ ประการหากทำได้ จะช่วยให้กลุ่มเสขิยธรรมเป็นองค์กรที่กระชับขึ้น และจะมีโอกาสขยายตัวได้มากขึ้นในเวลาเดียวกัน โดยที่ไม่

ทำให้ความสัมพันธ์เห็นทางที่สำคัญก็คือกลุ่มเสขิยธรรมจะเป็นกัลยาณมิตรได้ดีขึ้น ไม่เพียงแต่จะอุดหนุนจนเจือในด้านกำลังใจเท่านั้น หากยังเป็นมิตรในทางความคิดและสติปัญญา พร้อมๆ กับการช่วยเหลือเกื้อกูลให้ชีวิตและการงานเจริญงอกงามขึ้น โดยมีประโยชน์แก่พระศาสนาและมหาชนเป็นที่สุด

เสขิยธรรมจะไปทางไหน

ในครั้งที่มีการปรับปรุงโครงสร้างการดำเนินงานของกลุ่มเสขิยธรรมใหม่ เมื่อการประชุมใหญ่ประจำปี ๒๕๓๗ ที่ประชุมได้มีมติสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจำนวน ๘ รูป เพื่อให้มีหน้าที่ร่วมกันวางแผนงานและกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มในระหว่างปี ซึ่งที่ผ่านมากomiteeการชุดนี้ ได้ประชุมกันตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายอยู่เนืองๆ ตลอดจนมีกิจกรรมคืบหน้าอยู่หลายประการ

ในการประชุมครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ ๑๕ ก.พ. ได้มีการอภิปรายว่า น่าจะมีการประชุมร่วมกันกับคณะกรรมการอำนวยการสักครั้ง ทั้งนี้เพื่อเตรียมแผนการที่จะนำเสนอในที่ประชุมใหญ่อีกครั้งหนึ่งในกลางปีนี้

การประชุมคณะใหญ่ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๘-๓๐ มีนาคม ศกนี้ ณ อาศรมวงศ์สนธิ นครนายก โดยท่านพระครูพิพิธประชานาถหรือหลวงพ่อนาน ประธานกลุ่มเสขิยธรรมก็ได้มาร่วมโดยตลอด รวมทั้งพระผู้ใหญ่รูปอื่นๆ ด้วย เนื้อหาในช่วงวันแรกเป็นการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันเรื่องชีวิตและงานของพระผู้ร่วมประชุมแต่ละรูป ตลอดจนสภาพปัญหาทั่วไปของคณะสงฆ์ไทย เน้นโดยเฉพาะในชนบท ซึ่งมีรายละเอียดมากและจะได้นำเสนอเป็นต่างหากไป ในที่นี้ ขอนำมติที่สำคัญ มาแสดงดังนี้คือ

เป้าหมายของเครือข่าย

๑. มีความสามารถขยายเครือข่ายทุกระดับ (ระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ภาค ประเทศ)

๒. ส่งเสริมให้พระสงฆ์ที่มีความสนใจอยู่แล้วตลอดจนสร้างสรรค้ให้พระสงฆ์รุ่นใหม่มีความเท่าทันกับปัญหาสังคม จนเกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา

๓. สร้างให้พระมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชาวบ้าน

๔. แสวงหาบทบาทและจริยวัตรที่ถูกต้องตามธรรมวินัยและสอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบัน

๕. ศึกษาและเสนอแนวทางการดำเนินชีวิตและจริยธรรมที่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน

แนวทางหลัก

สร้างแกนนำพระสงฆ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่ทางการ (เป็นงานภายในเครือข่ายทุกระดับ) โดยแสวงหาและมีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง หนุนงานและช่วยเหลือกันจัดการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานและการปฏิบัติธรรม

แนวทางรอง

เสนอทางเลือกต่อชาวพุทธในเรื่องบทบาทพระสงฆ์ในเรื่องของพิธีกรรมและพระธรรมวินัย

นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้กำหนดสถานที่เพื่อการจัดประชุมใหญ่ประจำปีของกลุ่มเสขิยธรรม ปี ๒๕๓๘ นี้ ที่วัดบึงพระ ต.ท่าลาดขาว อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา ระหว่างวันที่ ๒๐-๒๔ พฤษภาคมนี้ด้วย

วรวงษ์ เวชมาสินนท์

ความเห็นของพระครูมงคลวรวัฒน์* ต่อกลุ่มเสขิยธรรม

นับย้อนหลังไปเป็นเวลา ๔ ปีกว่าที่อาตมาได้รู้จัก และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับกลุ่มเสขิยธรรม เมื่อก่อนอาตมาเป็นเพียงสมาชิกของกลุ่มเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนในการบริหารกลุ่ม แต่ประการใด (ปัจจุบันเป็นรองประธานกลุ่มเสขิยธรรม) แต่ในความรู้สึกแล้วเห็นว่าเสขิยธรรมเป็นกลุ่มของพระนักพัฒนาที่มีผลงานเกือบทุกรูป โดยพระคุณเจ้าเข้าร่วมทำกิจกรรมกัน โดยเฉพาะการประชุมต่างๆ ของกลุ่มที่จัดขึ้น อาตมาไม่ค่อยจะขาดการประชุมเท่าใดนัก ยกเว้นแต่ที่ไปไม่ได้จริงๆ เพราะเห็นว่ามีเนื้อหาสาระนำไปปรับใช้กับงานที่ทำอยู่ได้พอสมควร ตัวอาตมาเองมีความเห็นต่อกลุ่มเสขิยธรรมโดยรวมดังนี้

๑. กลุ่มเสขิยธรรมมีบทบาท และอิทธิพลต่อพระสงฆ์นักพัฒนาทั้งในส่วนดี และส่วนเสียเป็นอย่างมาก ส่วนดีทำให้พระนักพัฒนารุ่นใหม่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และพระนักพัฒนารุ่นเก่าที่ทำงานอยู่แล้ว ก็ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และได้แนวความคิดจากนักวิชาการที่เป็นวิทยากร มาบรรยายให้ฟังในการประชุมแต่ละครั้ง ตลอดจนการศึกษาฐานของสมาชิกกลุ่มและผู้มีผลงานต่างๆ นับเป็นประโยชน์อย่างมากมาย

ส่วนเสียก็มีบ้างเท่าที่นึกได้ เช่น กลุ่มสนับสนุนพระที่ दौरानสู้อย่างไม่รู้จักประมาณตน ทำให้เกิดผลเสียอย่างหลวงพ่อบุญธรรมเป็นตัวอย่างกรณีหนึ่ง ดังนั้นในกรณีที่กลุ่มจะเข้าไปสนับสนุนต่อไป ก็ขอให้พิจารณาถึงความขัดแย้งในพื้นที่ และความเป็นไปได้ ถ้าไม่อย่างนั้นกลุ่มอาจจะถูกมองว่าเป็นเครื่องมือของกลุ่มการเมืองกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

๒. ปัจจัยที่เอื้อต่อบทบาทของการทำงาน เห็นว่ามียุคสมัยที่เอื้อต่อบทบาทของการทำงาน เห็นว่ามียุคสมัยที่เอื้อต่อบทบาทของการทำงาน เห็นว่ามียุคสมัยที่เอื้อต่อบทบาทของการทำงาน

๓. อุดมคติหรือเป้าหมายของกลุ่มเสขิยธรรมก็ชัดเจนอยู่แล้ว คือ ต้องการให้พระสงฆ์รู้จักประยุกต์ใช้ศาสนธรรมเพื่อการพัฒนาตนเอง และสังคมอย่างสมสมัยและประสานงานร่วมมือเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน โดยมุ่ง

ประโยชน์สุขของสังคม และความสมดุลของธรรมชาติ ในส่วนตัวพระสมาชิกเองก็มุ่งลด ละ เลิกสิ่งที่เป็นอบายมุขทั้งที่เป็นของเก่า และที่มาในรูปแบบใหม่ทุกชนิด ต้องรู้เท่าทันเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมพระสงฆ์ส่วนใหญ่สืบต่อไป

๔. วิธีการที่จะให้บรรลุเป้าหมายและอุดมการณ์นั้นมีหลายอย่างดังนี้

ให้การศึกษาอบรม ประชุม เสวนาเพื่อปรับเปลี่ยนความคิดเห็นให้กับสมาชิกดังที่เราจัดทำกันอยู่แล้วนี้

นำทัศนศึกษาฐานบุคคลตัวอย่างทั้งพระสงฆ์และฆราวาสที่ทำได้แล้ว และฟังความคิดเห็นจากท่านเหล่านั้นให้ค่อยซึมซับไปที่ละนิดทีละหน่อย

ด้วยการเสนอแนวความคิดขึ้นไปถึงพระผู้ใหญ่ที่มีอำนาจในการบริหาร เพื่อส่งการลงมาเบื้องล่างให้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันและถูกต้องตามพระธรรมวินัยอีกด้วย

เสนอบทความและผลงานของพระสงฆ์และฆราวาสที่มีผลงานผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ให้มากๆ เพื่อให้ประชาชนได้รู้ว่าพระสงฆ์ที่ดีและสมควรเป็นเพื่อนมนุษย์ของโลกควรมีลักษณะอย่างไร คาดว่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยทำให้พุทธศาสนาดีขึ้น เพราะชาวพุทธจะได้เข้าใจหลักพุทธธรรมดีขึ้นด้วย

*เจ้าอาวาสวัดเทพมงคล รองเจ้าคณะจังหวัดอำนาจเจริญ

คินธรรมะให้สังคม (๑)*

พระไพศาล วิสาโล

การบรรยายวันนี้ตั้งชื่อว่า “คินธรรมะให้สังคม” ก็ด้วยเหตุผลหลายประการ

ประการที่หนึ่งก็เพราะว่าปัจจุบันนี้ดูเหมือนว่าธรรมะเริ่มจะแยกออกจากสังคมแล้ว ความหมายของธรรมะหรือการปฏิบัติธรรมเริ่มมีความหมายที่วกเข้าๆ หรือแคบลงๆ จนกระทั่งกลายเป็นเรื่องส่วนบุคคลไป โดยเฉพาะเมื่อเราพูดถึงเรื่องการปฏิบัติธรรมเวลานี้เรามักจะหมายถึงการนั่งสมาธิ

หรือการเจริญสติการทำวิปัสสนาเท่านั้น ถ้าเราเห็นคนเดินจงกรมสร้างจังหวะนั่งสมาธินี้เรียกว่า การปฏิบัติธรรม แต่ถ้าใครทำงานเอื้อเพื่อช่วยเหลือคนยากคนจน หรือว่าไปสอนหนังสือให้แก่ผู้ที่ยึดโอกาสอันนี้เรามักจะไม่มองว่าเป็นการปฏิบัติธรรม

อาตมาเวลาอยู่วัดก็จะพบอยู่เสมอว่าผู้คนมักมีความเข้าใจทำนองนี้เสมอ เวลาพูดถึงการปฏิบัติธรรมก็จะหมายถึงการเก็บอารมณ์ ใครที่เก็บอารมณ์ก็ถือว่าเป็นคนปฏิบัติธรรม ส่วนคนที่ทำงานเพื่อกิจของส่วนรวมจะเป็นกิจของวัดก็ดี จะเป็นกิจของสงฆ์ก็ดี มักจะไม่ค่อยมองว่านี่คือการปฏิบัติธรรม นี่คือการเข้าใจในวงการพุทธศาสนิกชนและนักปฏิบัติธรรมจำนวนมาก ซึ่งทำให้ความหมายของคำว่า “ธรรมะ” แคบเข้าๆ จนกระทั่งกลายเป็นเรื่องส่วนตัว และกลายเป็นเรื่องของ

การภาวนาในระดับที่เป็นการบำเพ็ญเพียรทางจิตเท่านั้น ซึ่งเป็นความหมายที่แคบ

ที่พูดเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่า การเดินจงกรม การสร้างจังหวะ การเจริญสติไม่สำคัญ แต่อยากจะเปิดมิติหรือขยายขอบข่ายความหมายของคำว่า “ธรรมะและการปฏิบัติธรรม” ให้กว้างขึ้น

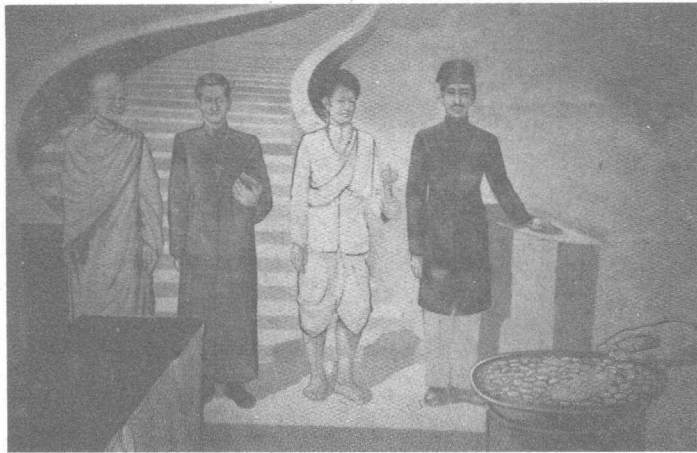
เราควรมองว่าความเมตตากรุณา ก็เป็นธรรมะ เป็นการใช้ปฏิบัติธรรมเหมือนกัน การพยายามช่วยเหลือ

ชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็เป็นการปฏิบัติธรรมเช่นเดียวกัน ในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ได้ย้ายอยู่เสมอว่า จาคะหรือการแบ่งปันโภคทรัพย์ ก็เป็นธรรมะ และเป็นการปฏิบัติธรรมเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้น เมื่อก่อนเราได้พูดถึงคุณธรรม ๗ ประการ จึงไม่ได้มีแค่เรื่องของสติ ศีล สมาธิ ปัญญา แต่เรายังพูดถึงความเมตตากรุณา ความยุติธรรมและการพึ่งตนเองด้วย เพราะถือว่าเป็นธรรมะเหมือนกัน ดังได้ทรงแสดงธรรมะหมวดที่เรียกว่า **นาถกรณธรรม** หรือธรรมอันทำให้ตนเป็นที่พึ่งของตนได้ การช่วยตนเอง การสามารถเป็นที่พึ่งของตนได้ อันนี้ก็เป็นธรรมะ ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรจะทำให้แพร่หลาย ใครที่พึ่งตนเองได้ก็ถือว่าเป็นปฏิบัติธรรมแล้ว ในธรรมะหมวดนี้ยังพูดถึงการชวนชวยในกิจของส่วนรวม ดังนั้นใครที่พยายามช่วยเหลือเกื้อกูลส่วนรวมก็ถือว่าเป็นการปฏิบัติธรรมด้วยเช่นกัน

ธรรมะในความหมายนี้จึงควรที่จะขยายให้กว้างออกไปจนกระทั่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่ใช่มี

*ปรับปรุงจากคำบรรยาย ณ สวนธรรมสากล อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๓๘

ความหมายแคบๆ เพียงแค่การปฏิบัติตัว อยู่ในวัด ธรรมะ ควรมีความหมาย พันกำแพงวัดออกไป พันศาลาหรือทางเดิน จรุงกรมออกไป อันนี้คือเหตุผลประการ แรกที่ทำให้ตั้งหัวข้อ ธรรมบรรยายในวันนี้ว่า “คืนธรรมะให้ สังคม”

บุคคล แต่ผู้คนที่ยัง คำนึงถึงส่วนรวมว่า การทำเช่นนี้จะเป็น การละเมิดกฎเกณฑ์ ของสังคมใหม่ จะ ผิดผีใหม่ ชุมชน แต่ก่อนจะมีระเบียบ ข้อบังคับ ถ้าละเมิด ก็เป็นการผิดผี ความ เชื่อเรื่องผีก็ดี ความ เชื่อเรื่องฮีดลีสบสอง

เหตุผลประการที่สองคำว่า “คืนธรรมะให้สังคม” มีนัยบ่งบอกว่า แต่ก่อนธรรมะนั้นเป็นส่วนหนึ่งของ สังคม แต่ว่าธรรมะได้ถูกแย่งชิงหรือถูกพรากออกไป จากสังคม ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่หรือถึงเวลาแล้วที่เราจะ ต้องพยายามกระตุ้น ชักชวนหรือรณรงค์ เพื่อให้ธรรมะ นั้นกลับคืนสู่สังคมให้ได้ หัวข้อในการพูดวันนี้มีนัยว่า สมัยก่อนหรือแต่เดิมนั้น ธรรมะกับสังคมเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกัน สังคมถือเอาธรรมะเป็นหลัก เมื่อเราพิจารณา ดูความเป็นอยู่ของผู้คนส่วนใหญ่ในสมัยก่อนแล้ว จะ พบว่า ไม่ว่าจะความสัมพันธ์ในหมู่ผู้คนที่ดี หรือว่าความ สัมพันธ์ระหว่างคนและสิ่งแวดล้อมก็ดี จะมีธรรมะเป็น ตัวนำ ธรรมะในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการมุ่งบุญกุศลอย่าง เดียว แต่หมายถึงว่าเวลาทำอะไรก็มุ่งเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ช่วยเหลือกันและคำนึงถึงหมู่คณะเป็นสำคัญ เช่นเวลา จะตัดต้นไม้สร้างบ้าน แม้การตัดต้นไม้จะเป็นเรื่องส่วน

ของสิบสี่ในภาคอีสานก็ดี เป็นเรื่องของชุมชน ใครจะ ทำอะไรก็ต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้

แม้กระทั่งการแลกเปลี่ยนกันซึ่งเป็นกิจกรรม ทางเศรษฐกิจที่สำคัญของคนแต่ก่อน เช่น การนำข้าวมา แลกกับปลาแห้ง พริกแลกกับเกลือ สมัยก่อนไม่มีการ ซื้อ-ขายมากนัก การซื้อ-ขายส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับของ พุ่มเพื่อที่ไม่จำเป็นเช่นไม้กฤษณา ครั้ง นอแรด งาช้าง สำหรับสิ่งของที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวันแล้วจะอาศัย การแลกเปลี่ยนกันเป็นหลัก แต่การแลกเปลี่ยนนั้นจะ ไม่ได้คำนึงถึงกำไรเป็นหลัก ไม่ได้มีการตีราคาว่าข้าว ๑ ถึง คิดเป็นเงินเท่าไร และจะต้องแลกกับพริกกี่กระบุง จึงจะได้กำไร ผิดกับสมัยนี้ เวลาจะเอาอะไรมาแลกเปลี่ยน ก็ต้องเทียบเป็นตัวเงินก่อน เพื่อจะได้คำนวณว่าแลกเท่าไร จึงจะได้กำไร ส่วนสมัยก่อนนั้น เขาไม่ได้คำนึงว่าคน จะได้อะไรเท่าไร แต่คำนึงว่าปริมาณของที่จะแลกกัน นั้นสมประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายหรือไม่ ถ้าเราต้องการ

“ธรรมะในความหมายนี้จึงควรที่จะขยายให้กว้างออกไปจนกระทั่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของ สังคม ไม่ใช่มีความหมายแคบๆ เพียงแค่การปฏิบัติตัวอยู่ในวัด ธรรมะควรมีความหมาย พันกำแพงวัดออกไป พันศาลาหรือทางเดินจรุงกรมออกไป อันนี้คือเหตุผลประการแรก ที่ทำให้ตั้งหัวข้อธรรมบรรยายในวันนี้ว่า ‘คืนธรรมะให้สังคม’”

“เมื่อเขานี้พระจากชุมพรรูปหนึ่งแล้วว่าที่อำเภอหลังสวน ไม่เพียงแต่จะรักษาประเพณีลงแขกไว้ได้เท่านั้น หากยังมีประเพณีขโมยเกี่ยวข้าวคือว่าชาวบ้านช่วยกันแอบเกี่ยวข้าวของเพื่อนบ้าน เวลาที่เพื่อนบ้านไม่อยู่ก็แอบไปเกี่ยวข้าวของเขา แล้วมาตั้งใส่ไว้ในยุ้งอย่างดี นี่คือการสัมพันธ์ที่อาตมาถือว่าเอาธรรมะเป็นตัวนำ ไม่ได้เอาเงินเป็นตัวนำ คือไม่ได้ทำเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน”

เอาข้าวไปแลกกับพริก เราต้องการพริกทำอะไร ก็จะเอาเท่านั้น ส่วนจะให้ข้าวเท่าไรก็ขึ้นอยู่กับเขาว่าต้องการมากน้อยเพียงใด เป็นการแลกเปลี่ยนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายว่าต้องการเพียงใด มีความจำเป็นแค่ไหน นอกจากนั้นเวลาแลกของกัน เรายังคำนึงถึงความเป็นญาติพี่น้องหรือความเป็นเพื่อนกันด้วย ไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก

เรื่องแรงงานก็เหมือนกัน สมัยก่อนการจ้างมีบทบาทน้อยมาก การลงแขกเป็นประเพณีที่เราคุ้นเคยกัน เป็นความสัมพันธ์ที่คำนึงถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อเขานี้พระจากชุมพรรูปหนึ่งแล้วว่า ที่อำเภอหลังสวน ไม่เพียงแต่จะรักษาประเพณีลงแขกไว้ได้เท่านั้น หากยังมีประเพณีขโมยเกี่ยวข้าวคือว่า ชาวบ้านช่วยกันแอบเกี่ยวข้าวของเพื่อนบ้าน เวลาที่เพื่อนบ้านไม่อยู่ก็แอบไปเกี่ยวข้าวของเขา แล้วมาตั้งใส่ไว้ในยุ้งอย่างดี นี่คือการสัมพันธ์ที่อาตมาถือว่าเอาธรรมะเป็นตัวนำ ไม่ได้เอาเงินเป็นตัวนำ คือไม่ได้ทำเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การรักษาพยาบาลก็เช่นเดียวกัน หมอทำการรักษาพยาบาลผู้ป่วยโดยไม่ได้คำนึงว่าจะได้เงินเท่าไร ท่านที่อยู่หลังสวนยังบอกอีกว่า ที่หมู่บ้านท่านก็ยังมีการรักษาแบบโบราณ ถ้ารักษาแล้วหมอก็จะเรียกเพียงแค่ว่า ๑ ถ้วย กล้วย ๑ หวี ไม่ใช่ให้หมอแต่ให้เอาไปถวายพระ เพราะเขาถือว่าการรักษาเป็นเรื่องบุญกุศล

นี่คือความสัมพันธ์โดยมีศาสนาหรือธรรมะ

เป็นตัวนำ ในเรื่องสิ่งแวดล้อมก็เช่นกัน เมื่อ ๒๐ ปีก่อนอาตมาไปเยี่ยมหมู่บ้านที่เคยไปออกค่ายอาสาพัฒนาที่จังหวัดขอนแก่น เวลาชาวบ้านไปเที่ยว พอเห็นหนองไม้หรือคันช้ำเหล็ก เขาจะเก็บแต่พอกิน เก็บแต่พอประมาณ ไม่ได้เก็บจนหมด เพราะเขาคิดถึงคนอื่นด้วยว่าจะได้มีโอกาสเก็บไปกินบ้าง นี่คือการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงส่วนรวม ในแง่นี้ก็เรียกว่ามีธรรมะเป็นตัวนำ

เวลามีเทศกาลงานประเพณีชาวบ้านก็มาร่วม โดยไม่ได้คำนึงถึงว่าตนเองจะได้ผลประโยชน์เท่าไร แต่คำนึงถึงความสามัคคีเป็นหลัก หรือไม่ก็คำนึงถึงบุญกุศล รวมทั้งคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกื้อกูลแก่ตัวเรา อาราม เพราะฉะนั้นประเพณีงานบุญงานกุศลสมัยก่อนผู้คนถึงมีความสุขมีความสุขสนุกสนานมาก เพราะทุกคนไม่ได้คิดถึงตัวเองมากเท่าไรอย่างมากที่สุดก็คิดว่ามีโอกาสพบปะสังสรรค์กัน แต่ประเพณีสมัยนี้ตรงกันข้าม คิดถึงแต่ผลประโยชน์ที่จะได้รับ เวลาที่ประเพณีแห่เทียนหมายถึงเงินมหาศาลที่ร้านค้าและจังหวัดจะได้รับ เพราะนักท่องเที่ยวจะแห่กันมา การฟื้นฟูประเพณีต่างๆ แม้กระทั่งประเพณีตักบาตรเทโว ที่ จ.อุทัยธานี ก็ไม่ใช่เพราะคำนึงถึงบุญกุศล ไม่ได้คำนึงถึงความสามัคคีของชุมชนอีกแล้ว แต่เพราะต้องการจะดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัด เงินจะได้แพร่สะพัด จะเห็นได้ว่า ศาสนาหรือธรรมะไม่ได้เป็นตัวนำในเรื่องของประเพณีอีกแล้ว แต่เป็นเรื่องของเงินและผลประโยชน์ เวลาที่มีการฟื้นฟู

ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ก็คิดแต่จะดึงนักท่องเที่ยวกัน
ทั้งนั้น ประเพณีการกินเจที่ จ.ภูเก็ตก็เช่นเดียวกัน คือ
เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ ทางเศรษฐกิจ

นี่คือความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น ประเพณี
ที่เป็นไปเพื่อให้คนมาช่วยเหลือเอื้อเพื่อเกื้อกูลกันเริ่ม
จางหายไปแล้ว ด้วยเหตุนี้เอาตามจริงว่าเวลานี้ธรรมะแยก
ออกจากสังคมไปแล้ว ความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม
ไม่ได้มีธรรมะเป็นตัวนำ ไม่ได้มุ่งที่ความเอื้อเพื่อเกื้อกูล
กัน แต่มุ่งว่าจะได้ประโยชน์อะไร คำว่ากำไรขาดทุน
เป็นคำที่แพร่หลายมาเวลานี้ กำไรขาดทุนไม่ใช่เป็น
เรื่องการซื้อขายเท่านั้นแต่ยังเอาไปใช้ในความสัมพันธ์
ซึ่งกันและกันด้วย เช่น ถ้าเราไปช่วยคนโน้นคนนี้แล้ว
ไม่ได้รับผลตอบแทน ก็จะบอกว่างานนี้ไปแล้วขาดทุน
หรือว่าเราช่วยเขาแล้วเขาไม่เห็นคุณค่าของเรา ก็แสดง
ว่างานนี้ขาดทุน คำว่าขาดทุนกลายเป็นเกณฑ์วัดความสำเร็จ
ในชีวิต กลายเป็นเกณฑ์วัดความสัมพันธ์กับผู้อื่น
ว่า ความสัมพันธ์นั้นพึงปรารถนาหรือไม่

เวลานี้เงินได้กลายเป็นตัวนำในทุกเรื่อง จะ
ทำอะไรก็ตามต้องจ้าง หรือต้องถามก่อนว่าฉันจะได้
อะไรบ้าง “ฉันจะได้อะไรบ้าง” กลายเป็นคำถามซึ่งติด
อยู่ในใจคนจำนวนมาก ถ้ามีการเรียกร้องหรือชักชวน
ให้ทำอะไรก็ตาม ก็ต้องถามว่าฉันจะได้อะไรบ้างเช่น
เมื่อประชาชนมาติดต่อราชการ คนที่เป็นข้าราชการก็
จะคิดในใจว่าฉันช่วยไปแล้วจะได้อะไร การเรียกร้องคำ
น้ำร้อนน้ำชาที่เลยเกิดขึ้นมาเมื่อเมืองไทย เวลานี้ คุไปแล้ว
จะเห็นได้ว่าเงินหรือทุนได้กลายเป็นตัวกำหนดการกระทำ

ทุกอย่างไปแล้ว

เมื่อเงินเข้ามาเป็นใหญ่ กามราคะก็ติดตามมา คน
ฝึกฝนในกามราคะจึงมีมากอย่างไม่เคยมีมาก่อน คงไม่มี
ประเทศไหนอีกแล้วที่ปฏิทินภาพโป๊จะระบาคเท่ากับ
เมืองไทย เราอาจจะกล่าวหาประเทศโน้นประเทศนี้ว่า
เป็นประเทศฟริเซ็กซ์ เราอาจจะกล่าวหาญี่ปุ่นว่าเต็มไปด้วย
ด้วยหนังสือการ์ตูนลามก แต่ว่าถ้าพูดถึงปฏิทินโป๊แล้ว
คงไม่มีประเทศไหนในโลกที่จะนิยมหรือคลั่งไคล้เท่า
กับประเทศไทย ปฏิทินแม่โจงปีนี้ พิมพ์ถึง ๑,๔๐๐,๐๐๐
ฉบับ ถ้าประเทศเรามี ๑๔ ล้านครัวเรือน ก็หมายความว่า
ประมาณ ๑๐% ของครัวเรือนทั่วประเทศมีปฏิทิน
แม่โจงประดับบ้าน แน่นนอนว่าปฏิทินนี้แพร่ไปทุกหมู่บ้าน
เมืองไทยมีประมาณ ๖ หมื่น - ๗ หมื่นหมู่บ้าน
ก็หมายความว่า มีปฏิทินแม่โจงทุกหมู่บ้านเลย ในขณะที่
ที่หนังสือธรรมะยังเผยแพร่ไม่ถึงขนาดนั้น สันตือโสภ
เป็นนิกายซึ่งพิมพ์หนังสือธรรมะมากที่สุด เขาใช้เวลา
หลายปีกว่าจะประกาศว่าพิมพ์หนังสือธรรมะได้ล้าน
เล่มแล้ว แต่ว่าแม่โจงใช้เวลาเพียงปีเดียวพิมพ์ปฏิทิน
โป๊ได้เป็นล้านชุด สภาพเช่นนี้เกิดขึ้นพร้อมๆ กับที่เรา
คุยว่าเรามีวัดหลายหมื่นวัด มีพระหลายแสนรูป นี่เป็น
เรื่องน่าคิดมาก

ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ เราคงจะเห็นกันอยู่มาก
แล้ว แต่ว่าเราควรจะมาทบทวนกันว่า ในชีวิตของเรา
แต่ส่วนแต่ละด้าน ไม่ว่าจะมีความสัมพันธ์ส่วน
บุคคลก็ดี ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนต่างๆ ก็ดี
เวลานี้มีอะไรเป็นตัวกำหนด เงินได้กลายเป็นตัว

“การที่จะสร้างธรรมะให้เกิดขึ้นกับชีวิตจิตใจนั้นลำพังความตั้งใจส่วนบุคคลยังไม่เพียงพอ
แม้พระจะมาปฏิบัติด้วยความตั้งใจดี แต่ก็อาจจะเปลืองพลังได้ง่าย
เว้นเสียแต่จะมีสิ่งแวดล้อมหรือเงื่อนไขปัจจัยภายนอกเข้ามาล้อมกล่า โนม่น้ำ
ให้เกิดผลในทางที่ดีได้
ระเบียบหรือวินัยก็คือ แบบแผนหรือโครงสร้างที่จะเอื้อให้บุคคลเป็นคนดีตามจุดมุ่งหมาย”

กำหนดไปแล้วใช่หรือไม่

แม้กระทั่งการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมถึงมัธยม ก็ล้วนมุ่งผลิตคนเพื่อตอบสนองตลาดแรงงาน ผลิตบัณฑิตเพื่อไปตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ เอกชน ถ้าตลาดต้องการคนเท่าไร ก็จะพยายามผลิตบัณฑิตให้ได้มากเท่านั้น ถ้าตลาดต้องการวิศวกร นักโฆษณา หรือไค้หน้าเที่ยว ก็เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่ต้องพยายามผลิตให้ได้มากเท่านั้น เมื่อเร็วๆ นี้ก็มีข่าวว่า โรงเรียนบางแห่งในกรุงเทพฯ กำลังจะถูกไล่ที่เพื่อสร้างศูนย์การค้า เรื่องนี้ไม่ธรรมดาตรงที่เจ้าของที่ไม่ใช่ นายทุนไม่ใช่บริษัทเอกชน แต่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ เวลานั้นมหาวิทยาลัยถึงกับลงมือไล่ที่โรงเรียนเพื่อประโยชน์ทางด้านธุรกิจ ทั้งๆ ที่ มหาวิทยาลัยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา แต่กลับไล่ที่โรงเรียน ทำให้นักเรียนไม่มีที่เรียน ทั้งนี้เพียงเพื่อผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจ ก็หมายความว่าเวลานี้เศรษฐกิจได้เป็นตัวกำหนดนโยบายของมหาวิทยาลัยแห่งนั้นไปแล้ว

การที่เศรษฐกิจได้กลายเป็นตัวนำแม้กระทั่งสถาบันการศึกษา ก็เท่ากับชี้ว่าศาสนาหรือธรรมะถูกกีดกันออกไปจากสังคมแล้ว เพราะความสัมพันธ์ต่อกันไม่ได้ เอาเรื่องของธรรมะเป็นตัวตั้ง ไม่ได้มุ่งที่ความเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ไม่ได้มุ่งที่ความสุขของชุมชน ไม่ได้มุ่งเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของสิ่งแวดล้อม

เดี๋ยวนี้ อะไรก็ตามถ้าทำแล้วได้เงินมากขึ้น แม้จะต้องทำลายสิ่งแวดล้อม ก็ไม่รู้สึกรู้สึกลัวหรือเสียใจที่จะต้องทำ ความคิดที่มุ่งกำไรได้แพร่ไปในทุกวงการ แม้แต่วงการศาสนาก็ไม่เว้น กระทั่งความสัมพันธ์ระหว่างพระกับญาติโยมในเวลานี้ก็เป็นความสัมพันธ์ในเชิงกำไรขาดทุนไปแล้ว คือคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญ โยมเข้ามาหาพระเพราะหวังว่าจะได้เครื่องรางของขลังหรือวัตถุมงคล ส่วนพระก็หวังเงินบริจาคเพื่อสร้างโบสถ์สร้างศาลา หรือไม้ก็เพื่อแลกสักการะกลายเป็นความสัมพันธ์เชิงกำไรขาดทุน ซึ่งระบาค

จากตลาดเข้าสู่วัด นี่เป็นอาการที่น่าห่วงมาก

เราจำเป็นต้องนำธรรมะคืนสู่สังคม ทำให้สังคมมีธรรมะอีกครั้งหนึ่ง แต่การที่สังคมจะมีธรรมะได้ มิได้หมายความว่าเพียงแค่ว่า แต่ละคนจะต้องทำตนเป็นคนดีมีศีลธรรมเท่านั้น แต่จะต้องทำให้สภาพแวดล้อมและระบบต่างๆ ของสังคมมีธรรมะเป็นตัวนำด้วย การที่แต่ละคนคิดถึงการทำความคิดส่วนบุคคลนั้นเป็นเรื่องดี แต่ยังไม่พอ จำเป็นจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไข กฎเกณฑ์ หรือสภาวะแวดล้อมของสังคมด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เกิดความคึกคักขึ้นกับชีวิตและสังคมได้

ทำไมสำนักปฏิบัติธรรมทั้งหลายจึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบ ทั้งๆ ที่ทุกคนที่เข้ามาปฏิบัติธรรมก็ล้วนแต่มีเจตนาดี มีจิตใจใฝ่ธรรมะ แต่ทำไมสถานที่ที่เต็มไปด้วยคนดีจึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบ ทำไมเมื่อพระพุทธรูปทรงตั้งคณะสงฆ์ขึ้นมาจึงต้องบัญญัติพระวินัยด้วย ในเมื่อคนที่มาบวช มาบรรพชาอุปสมบทส่วนใหญ่ก็ต้องการดับทุกข์ดับกิเลส แต่ทำไมพระองค์ถึงต้องบัญญัติพระวินัยขึ้นมา

คำตอบก็เพราะว่าการที่จะสร้างธรรมะให้เกิดขึ้นกับชีวิตจิตใจนั้น ลำพังความตั้งใจส่วนบุคคลยังไม่เพียงพอแม้พระจะมาปฏิบัติด้วยความตั้งใจดี แต่ก็อาจจะเปลืองพลังได้ง่ายวันเสียแต่จะมีสิ่งแวดล้อมหรือเงื่อนไขข้อปัจจัยภายนอกเข้ามากล่อมเกลา โน้มน้าวให้เกิดผลในทางที่ดีได้ ระเบียบหรือวินัยก็คือ แบบแผนหรือโครงสร้างที่จะเอื้อให้บุคคลเป็นคนดีตามจุดมุ่งหมาย ถ้าสำนักปฏิบัติธรรมไม่มีระเบียบเลยถือว่าในเมื่อคุณตั้งใจมาปฏิบัติธรรมแล้ว ก็เชิญปฏิบัติตัวตามสบาย ถ้าทำเช่นนั้นไม่นาน ก็เป็นอันแน่นอนว่าจะเกิดความปั่นป่วนวุ่นวาย เพราะว่าคุณตั้งใจหรือธรรมะส่วนบุคคลนั้นยังไม่พอ ต้องอาศัยสภาวะแวดล้อมหรือเงื่อนไขภายนอกเข้ามาช่วยเข้ามาหนุนเพื่อให้ผลดีตามจุดมุ่งหมาย

(อ่านต่อฉบับหน้า)

พุทธศาสนากับการพัฒนา

รายงานการสัมมนาเพื่อนชาวพุทธนานาชาติ

“ผู้สื่อข่าวของเราเอง”

ในตลอดช่วงเดือนมีนาคมที่ผ่านมา ภายหลังจากการเข้าไปช่วยเหลืองานประชุมของกลุ่มพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคม (พสส.) เป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ (ซึ่งท่านจะได้ทราบความโดยสังเขปจากรายงานในเสขียรธรรมฉบับนี้เช่นกัน) ข้าพเจ้าได้ติดตามคณะผู้ร่วมจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการพุทธศาสนากับการพัฒนา อันได้แก่ พสส.เอง และเสมสิกขาลัย(ดูรายละเอียดจากบทความในเล่มเช่นกัน) ไปร่วมการสัมมนาและการดูงานพัฒนาหลายแห่งในประเทศไทย

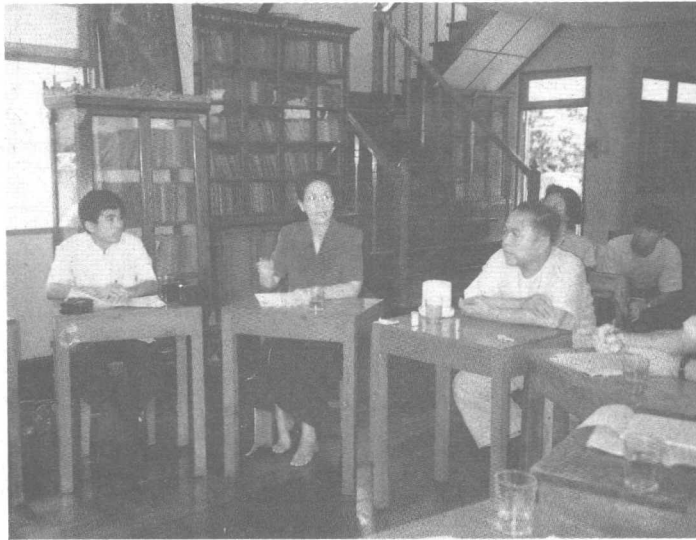
วัตถุประสงค์ของการจัดประชุมครั้งนี้เป็นไปเพื่อกระตุ้นเตือนให้ผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งเป็นเพื่อนจากนานาประเทศ มีประเทศในเอเชียอาคเนย์หลายประเทศ และประเทศในเอเชียได้ทั้งหมด รวมเป็นจำนวนประมาณ ๔๐ ท่าน ทั้งพระภิกษุสงฆ์ แม่ชี และฆราวาส ให้ตระหนักถึงพิษภัยของสังคมสมัยใหม่นานัปการ ทั้งบริโภคนิยมที่ส่งเสริมกันอย่างหนักหน่วง โดยความร่วมมือระหว่างรัฐและบริษัทข้ามชาติก็ดี ผลร้ายของเทคโนโลยีและสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ ฯลฯ พร้อมทั้งแสวงหาแนวทางร่วมมือกันเพื่อต่อต้านกับพิษภัยเหล่านี้ด้วย ในการสัมมนาช่วง ๖

วันแรก เราได้ร่วมไม้บังอันสัปปายะ รมัน ณ สำนักวัดป่าเขาคงคา อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา เป็นสถานที่ฟังการบรรยายจากวิทยากรและสนทนาร่วมกันให้เกิดความแตกฉานในกลุ่มย่อย อ.สุลักษณ์ ศิวรักษ์เป็นวิทยากรหลักตลอด ๖ วัน ที่นั่น โดยสลับกับวิทยากรท่านอื่นๆ ทั้งชาวไทยและเทศ ในขั้นนี้เป็นการปูภาพให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเห็นถึงผลของการพัฒนาเท่าที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ที่มีอิทธิพลต่อความคิดของมนุษย์ทำให้แปลกแยกจากธรรมชาติมากยิ่งขึ้น และเป็นความคิดที่แยกออกเป็นส่วนๆ ที่วิทยากรหลักเน้นก็คือ ความคิดที่ไม่สัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างหัวสมองกับหัวใจ กล่าวอีกอย่างก็คือการศึกษาที่ขาดซึ่งจิตตสิกขา หรือการปฏิบัติขัดเกลาทางจิตอย่างเหมาะสม

ที่น่าสนใจนอกจากนั้นยังได้แก่การพูดถึงผลกระทบจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งที่ประชุมได้ตั้งข้อสงสัยกับ “ไสยเวทอย่างใหม่” นี้ว่า มีความเป็นกลางจริงหรือ เพราะเท่าที่ผ่านมา คั้งที่มนุษย์ดำเนินชีวิตตามความเจริญของเทคโนโลยีอย่างเต็มที่ เราได้เห็นได้แล้วว่า ได้เกิดวิบัติภัยอย่างไรขึ้นบ้างในสังคม เทคโนโลยีทันสมัยยังเชื่อมโยงกับการพัฒนาด้านสื่อให้ดึงดูดใจยิ่งขึ้น แต่วิทยากรของเรามี

“วัตถุประสงค์ของการจัดประชุมครั้งนี้เป็นไปเพื่อกระตุ้นเตือนให้ผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งเป็นเพื่อนจากนานาประเทศ มีประเทศในเอเชียอาคเนย์หลายประเทศ และประเทศในเอเชียได้ทั้งหมด รวมเป็นจำนวนประมาณ ๔๐ ท่าน ทั้งพระภิกษุสงฆ์ แม่ชีและฆราวาส ให้ตระหนักถึงพิษภัยของสังคมสมัยใหม่นานัปการ ทั้งบริโภคนิยมที่ส่งเสริมกันอย่างหนักหน่วง โดยความร่วมมือระหว่างรัฐและบริษัทข้ามชาติก็ดี ผลร้ายของเทคโนโลยีและสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ ฯลฯ พร้อมทั้งแสวงหาแนวทางร่วมมือกันเพื่อต่อต้านกับพิษภัยเหล่านี้ด้วย”

ประสบการณ์ทำงาน กับสื่อมวลชน โดยเฉพาะโทรทัศน์มา หลายทศวรรษได้ชี้ให้เห็นว่า สื่อที่ผ่านมาเป็นไปเพื่อมอมเมาล้างสมองให้ประชาชนสยบยอมต่อลัทธิบริโภคนิยมในนามของการพัฒนาสมัยใหม่ รวมทั้งให้สยบยอมกับอำนาจของทุนและรัฐอย่างสิ้นเชิง

ตระหนักถึงภัยอันใกล้ถึงตัว เมื่อมนุษย์ทำการเบียดเบียนธรรมชาติยิ่งขึ้นเช่นนี้ เพราะยังมีโครงการชลประทานขนาดใหญ่อีกหลายโครงการที่จะผันแปรและใช้ประโยชน์จากกลุ่มแม่น้ำโขงเพื่อตอบสนองการพัฒนา ด้านอุตสาหกรรมเป็นหลัก จากวิดีโอเรื่อง **ทองปาน** ซึ่ง

ประเด็นเรื่องสตรี เป็นเรื่องที่เราตั้งคำถามกันไม่น้อยในที่ประชุม และนิมิตลึกลับครั้งนี้เราได้แม่ชีทั้งไทยและเทศเข้าร่วมการสัมมนาด้วยหลายท่าน แต่การพูดคุยดำเนินไปอย่างสร้างสรรค์ เพื่อหาช่องทางส่งเสริมให้เหล่าสตรีนานาชาติมีความร่วมมือกันอย่างมากยิ่งขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับโอกาสในการปฏิบัติจิตเจตนาตนเองตามหลักพระศาสนาอย่างไม่น้อยหน้าและทัดเทียมกับเพศชาย

-๒-

หลังจากนั้นทางคณะได้เริ่มออกเดินทางไปที่ศนศึกษา งานยังที่ต่างๆ เริ่มตั้งแต่ที่วัดท่าลาด อันเป็นจุดศูนย์กลางของกลุ่มพระสงฆ์ที่นำโดยท่านพระครูสุภาจาโรวัฒน์ ที่พยายามช่วยเหลือชาวบ้านท้องถิ่น โดยเริ่มตั้งแต่การร่วมกับหน่วยงานเอกชนและราชการต่างๆ ส่งเสริมการปลูกและการใช้ยาสมุนไพรพื้นบ้าน จนกระทั่งการทำเกษตรแบบธรรมชาติ ที่ไม่ใช่สารเคมีและยาฆ่าแมลง อาณิสงส์ของงานปรากฏเป็นความสมบูรณ์พูนสุขพอสมควรของชุมชน รวมทั้งธรรมชาติแวดล้อมที่ปลอดภัยด้วย

เพื่อที่สนะรูปธรรมของการพัฒนาสมัยใหม่ว่ามีผลกระทบต่อวิถีชีวิตเดิมของชาวบ้านและสิ่งแวดล้อมอย่างไร ทางคณะได้มุ่งสู่จ.อุบลราชธานี เพื่อพูดคุยกับชาวบ้านในอ.โขงเจียม ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการสร้างเขื่อนพลังน้ำปากมูล นำเสียดายที่คนไทยหลายส่วนยังไม่

พวกเราได้ชมก่อนออกเดินทาง เราได้เห็นแล้วว่า ความพยายามของรัฐร่วมกับอำนาจของทุนที่จะเหยียบย่ำธรรมชาติแวดล้อมอันอุดมของกลุ่มแม่น้ำโขง ได้เริ่มมาตั้งแต่ยี่สิบกว่าปีก่อนหน้านี้แล้ว

-รูปแบบ“ธนาคารข้าว” ซึ่งเป็นวิธีการที่คนในชุมชนจะช่วยเหลือกันเอง โดยผู้ที่มีมากสละให้ผู้มีน้อยได้หยิบยืมใช้ก่อน เริ่มดำเนินการที่บ้านท่าสว่างมากกว่าทศวรรษแล้ว พวกเราได้มาทัศนศึกษาและรับฟังการบรรยายจากพระครูพิพิธประชาชาติ หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่าหลวงพ่อนาน ในเวลาต่อมา จนปัจจุบันยังมีชุมชนที่ช่วยเหลือพึ่งพาดันเองได้ที่หลวงพ่อก็ยังสร้างเสริม เริ่มเป็นรูปเป็นร่างมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมการเกษตรแบบธรรมชาติที่ได้ผลดีต่อทั้งตัวชาวบ้านเองและธรรมชาติแวดล้อม

และเพื่อสัมผัสกับความพยายามในการรักษาป่าอย่างแท้จริง ทางคณะได้เดินทางมาที่สนะงานของสำนักสงฆ์หัวน้ำผุด จ.บุรีรัมย์ด้วย แม้ในปัจจุบันนี้ ที่นี้จะไม่มีการประจักษ์อยู่เป็นสมคม์หลักเพื่อการรักษาป่า แต่คณะสงฆ์เท่าที่เหลือน้อยยังมีกำลังใจเข้มแข็งที่จะรักษาไพร่กว้างอันอุดมสมบูรณ์นี้เอาไว้ ก่อนเดินทางจากมา เราจะได้ไปเยี่ยมเยือนพระนักอนุรักษ์ในเรือนจำ ซึ่งในขณะนั้น ยังถูกจองจำอย่างปราศจากผู้เหลียวแล นี่หรือคือผลลัพธ์ของผู้ที่เพียรกระทำเพื่อความถูกต้อง? เป็นคำถามที่ผุดขึ้นในใจพวกเราทุกคนที่นั่น

หลังจากการสรุปประเมินผล ครั้งโครงการที่ปากช่องเป็นเวลาสองวัน คณะได้เดินทางต่อไปยังสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี ช่วงก่อนเพลที่ไปถึง หนุ่มสาวที่มารับการรักษาตัวที่นี้ได้นั่งเรียงรายกัน หลังจากคัมภีรสมาพรแล้ว เพื่อรออุทฺธิยาที่จะกระตุ้นให้อาเจียนพิษต่างๆ ในร่างกายออกมา โดยมีพี่เลี้ยงร้องเพลงให้กำลังใจอย่างสนุกสนานด้านหลัง ภาพที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่บรรยายไม่ถูกคือ เด็กสาวหลายคนที่มาบำบัดรักษาตัวขึ้น โยกาย่ายสายกายไปตามเพลง สายตาพวกเธอจับจ้องมองมายังแจก

แม่ชื่ทองเพียร แก้วเนตร
สำนักวนาสันติ เพชรบุรี

จากนานาชาติที่ไปเยือนอย่างไม่สะทกสะท้าน ชวนให้นึกถึงภาพยนตร์เรื่องหนึ่งที่ตีแผ่การระบาดของยาเสพติดในหมู่วัยรุ่นสตรี **หลวงพ่ोजารูญ ปานจันทร์** มากล่าวบรรยาย แก่คณะในช่วงหลังฉันเพล เป็นที่ประทับใจเพื่อนของเราจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้ที่ดำเนินโครงการบำบัดผู้เสพยาที่คล้ายคลึงกันในประเทศอื่นๆ

จากผู้ป่วยยาเสพติด เราได้เดินทางมาดูสถานที่บำบัดรักษาผู้ป่วยโรคเอดส์ ซึ่งถือเป็นโรคที่เกิดจากการพัฒนาสมัยใหม่ที่ส่งเสริมกามบริโภครอบอย่างหนึ่ง ปัจจุบัน วัดพระบาทน้ำพุแห่งนี้ได้เติบโตขยายบริการออกไปมากพอสมควร โดยนอกจากมีบ้านพักต่างๆ เพื่อเป็นที่พักของ คนไข้ ที่พอจะช่วยเหลือตัวเองได้แล้ว (บางส่วนอยู่ร่วมกับครอบครัวของตัวเองที่นี้) ยังมีอาคารพยาบาลหลังใหม่ขนาด ๒๐ เตียง ที่เพิ่งสร้างเสร็จ เพื่อรองรับผู้ป่วยที่มีอาการหนัก เหตุการณ์เสียชีวิตของคนไข้ที่นี้เป็นเรื่องธรรมดาสามัญไป บางวันต้องกองซ้อนกันเพื่อรอเผาก็มี แม้ที่นี้จะไม่สามารถเป็นสถานบำบัดทางร่างกายได้ แต่ **พระอลงกต ดิกขุปญโญ** ผู้ริเริ่มโครงการหวังว่าที่แห่งนี้ จะช่วยให้ผู้ป่วยเอดส์ได้ตายอย่างสงบ โดยให้ถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งมากกว่า

น่านับถือการทำงานอย่างเสียสละของพระหนุ่มท่านนี้อย่างแท้จริง ความพยายามที่ท่านทำตลอดมาคือการ แก่ไขความเข้าใจอย่างผิดพลาดของคนทั่วไป โดยเฉพาะในเรื่องการติดต่อกันของโรคเอดส์อันทำให้คนทั่วไปหรือแม้แต่

คนในครอบครัวชุมชนเดียวกันไม่อาจยอมรับพวกเขาได้ แต่พระคุณท่าน สัมผัสอยู่ร่วมกับผู้ป่วยเป็นโรคอันคร่าชีวิตได้น้อย่างไม่แสดงท่าทีรังเกียจ ท่านเป็นเพื่อนกับผู้ป่วยญาติมิตรเหล่านี้ จนลมปราณสุดท้ายของพวกเขา ยิ่งเห็นการทำงานอย่างไม่รู้เหน็ดเหนื่อย อิดโรยของท่าน เราตระหนักได้เลยว่า ท่านผู้นี้มีการปฏิบัติธรรมอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นเหตุให้มีความเข้มแข็งทางร่างกายและจิตใจเพื่อทนทานต่องานหนักเป็นอย่างมากได้

รายการต่อมายังเป็นภารกิจที่สานงานรักษาผู้ป่วยอีก คราวนี้เป็นความพยายามของพระคุณเจ้าที่ใช้วิชาแผน

โบราณเพื่อรักษาอาการของผู้ป่วยอัมพาต **ท่านพระครูอุปการพัฒนกิจ (สมัย อาภาโร)** แห่งวัดหนองหญ้าาง อ.เมือง จ.อุทัยธานี ได้เริ่มการรักษาผู้ป่วยอัมพาตด้วยยาสมุนไพร การใช้น้ำมัน และการนวดเหยียบเหล็กแดง (การใช้เท้าเหยียบเหล็กร้อนแล้วนำตามจุดบนร่างกายของผู้ป่วย) มาตั้งแต่ปี ๒๕๑๖ ในปี ๒๕๒๓ จึงเริ่มเพิ่มการอบยาสมุนไพรเข้ามาด้วย ปัจจุบันมีผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต โรคเหน็บชา ฯลฯ มารับการรักษาเป็นจำนวนมาก นับเป็นภารกิจที่น่าอนุโมทนาสรรเสริญเป็นอย่างยิ่ง

จากอุทัยธานี เราเยือนลงมาทางใต้เพื่อรับฟังการบรรยายจาก **คุณเดชา ศิริภัทร** จากศูนย์เทคโนโลยีเพื่อสังคม จ.สุพรรณบุรี ซึ่งได้ทำให้เห็นภาพโดยกว้างของงานเกษตรกรรมทางเลือกของเมืองไทย นับว่าน่าสนใจอย่างยิ่งที่โครงการส่งเสริมเกษตรแบบธรรมชาติปลอดสารเคมี เช่นนี้ ได้กำเนิดขึ้นมาในพื้นที่ซึ่งเรียกว่าเป็นศูนย์กลางของเกษตรกรรมแผนใหม่ ที่เน้นการใช้สารเคมีอย่างเต็มที่ และส่งผลร้ายต่อทั้งสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภคเอง รวมทั้งสภาพแวดล้อมด้วย ก่อนกลับจากสุพรรณฯ เรายังได้แวะไปที่สวนนกธรรมชาติ ซึ่งริเริ่มและดำเนินงานมากกว่าสามสิบปีแล้ว จนปัจจุบันกลายเป็นแหล่งที่นกจำนวนมากอพยพโยกย้ายมาอาศัยอยู่ตามฤดูกาล นับว่าน่าประทับใจแท้ที่กิจกรรมอนุรักษ์อันเป็นประโยชน์เช่นนี้เกิดจากความคิดและความเสียสละของชาวบ้านธรรมดาเรานี้เอง

“การพัฒนาให้ตระหนักรู้ถึงศักยภาพภายในของเราแต่ละคน (โยนิโสมนสิการ) เป็นเรื่องสำคัญพื้นฐาน พร้อมกันเราจำเป็นต้องมีกัลยาณมิตรเป็นเสียงเตือน จากภายนอก(ปรโตโมษะ) เพื่อกันไม่ให้เราหลงแนวทางตลอดเวลา คุณค่าอย่างนี้กระมังที่เราต้องสร้างให้เกิดแพร่หลายยิ่งขึ้น ในหมู่เพื่อนชาวพุทธไม่ว่าจะมาจากลัทธิภายในใด และน่าจะขยายขอบข่ายไปสู่เพื่อนในลัทธิศาสนาอื่นๆ อีกถ้ามีโอกาสด้วย”

เพื่อเป็นการสัมผัสกับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจรโลงพระศาสนา เราได้เดินทางไปพักและสนทนาธรรมกับท่านแม่สีทองเพียร แก้วเนตร แห่งสำนักสวนวนาสันติ อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี ตามปรกดิธรรมาศที่เคยมิ พวกเราได้รับการต้อนรับด้วยไมตรีอันอบอุ่น ท่านแม่สีได้เล่าให้ฟังถึงเหตุที่ตั้งสำนักแห่งนี้ ซึ่งโดยหลักแล้วมุ่งช่วยเหลือสตรีที่ยากไร้ให้ได้มีโอกาสศึกษาปฏิบัติธรรมอย่างเป็นอิสระบ้าง จากประสบการณ์ของท่านแม่สีเอง ทำให้ท่านเห็นใจสตรีเพศที่มักจะต้องแบกรับภาระทางครอบครัวอย่างมากและบางครั้งขัดสนเกินกว่าจะปลื้มตัวมาแสวงหาความวิเวกได้ เพื่อนจากนานาชาติของเราที่อดทิ้งไม่ได้ที่เห็นความสามารถของสตรีท่านนี้ ที่สามารถสร้างชมรมกลุ่มชนที่พึ่งตนเองขึ้นมาได้

รายการก่อนสุดท้ายเกี่ยวกับด้านศิลปวัฒนธรรม เราเห็นว่าผู้เข้าร่วมประชุมในเมื่อได้มายังเพชรบุรีอันเป็นเมืองที่รุ่งเรืองทางประวัติศาสตร์ เพราะเป็นเมืองเก่าแก่ที่สุดเมืองหนึ่งของประเทศ ก็ควรมีโอกาสสัมผัสคุณค่าด้านนฤมิตรกรรมด้านต่างๆที่นี้บ้าง เราได้ อาจารย์ล้อม เพ็งแก้ว แห่งสถาบันราชภัฏเพชรบุรีซึ่งเป็นปราชญ์ด้านประวัติศาสตร์และเป็นคนที่องถิน นำชมวัดวาอารามและสถานที่ที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์หลายแห่งทั่วเมืองเพชรแห่งนี้

รายการสุดท้ายเป็นการแวะมาชมงานของสำนักปฐมอโศก ซึ่งสำหรับคนไทยทั่วไปคงคุ้นเคยกับแนวปฏิบัติอันเคร่งครัดผิดธรรมดาของสำนักนี้คืออยู่แล้ว นับว่าน่าชมที่พวกเขาสามารถสร้างสรรค์ชุมชนที่พึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่งขึ้นมาและพยายามส่งเสริมค่านิยมที่จำเป็นหลายประการ

สำหรับการต่อต้านบริโภคนิยมในสังคม โดยเฉพาะการอยู่อย่างมั่งคั่ง เรียบง่าย ที่จะติดอยู่ในใจของผู้ดูงานครั้งนี้ เห็นจะเป็นความสงสัยในเรื่องการตีความและการยึดมั่นถือมั่นในอุดมการณ์ของตนเองอย่างแรงกล้าของชาวโศกจนกลายเป็นความเย่อหยิ่งจองหองไปอย่างหนึ่งนั่นเอง

-๔-

เราใช้เวลาสองวันสุดท้ายของโครงการเพื่อสรุปและประเมินผลโครงการที่ผ่านมาทั้งหมด รวมทั้งการแสวงหาแนวทางร่วมมือกันทำงานอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมกันก็ถือโอกาสเยี่ยมชมงานที่โรงเรียนหมู่บ้านเด็กจ.กาญจนบุรีไปด้วย

แม้ว่าช่วงเวลาการแวะชมงานแต่ละที่จะค่อนข้างสั้นไปบ้าง แต่เพื่อนของเราทุกคนยอมรับว่า สถานที่ที่ไปดูมาทั้งหมดล้วนเป็นประโยชน์ในหลายด้าน บางอย่างสอดคล้องและเกี่ยวข้องกับงานที่ตนเองทำอยู่ บางอย่างทำให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ๆ ขึ้นมา ทั้งนี้พวกเราเห็นพ้องต้องกันตามที่ท่านวิทยากรหลักเสนอว่า การพัฒนาให้ตระหนักรู้ถึงศักยภาพภายในของเราแต่ละคน(โยนิโสมนสิการ)เป็นเรื่องสำคัญพื้นฐาน พร้อมกันเราจำเป็นต้องมีกัลยาณมิตรเป็นเสียงเตือนจากภายนอก (ปรโตโมษะ) เพื่อกันไม่ให้เราหลงแนวทางตลอดเวลา คุณค่าอย่างนี้กระมังที่เราต้องสร้างให้เกิดแพร่หลายยิ่งขึ้นในหมู่เพื่อนชาวพุทธ ไม่ว่าจะมาจากลัทธิภายในใด และน่าจะขยายขอบข่ายไปสู่เพื่อนในลัทธิศาสนาอื่นๆ อีกถ้ามีโอกาสด้วย

มองกรณี“พระยันตระ อมโร” อย่างไรจึงจะได้ประโยชน์

พระมหาสมชาย กุสลจิตโต

บทความข้างล่างนี้ ท่านอาจารย์พระมหาสมชาย กุสลจิตโต แห่งมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เขียนขึ้นตั้งแต่เรื่องราวของนายวินัย ละออง-สุวรรณ หรืออดีตยันตระอมโรภิกขุ ยังไม่จบสิ้น แม้ว่าบางส่วนออกจะเป็นข้อมูลที่ไมทันกาลแล้ว แต่โดยรวมก็ประกอบด้วยข้อเสนอในเชิงสร้างสรรค์ที่น่าสนใจไม่น้อยควรที่ทุกฝ่ายจะได้สำเหนยงเพื่อสานต่อให้เป็นจริงขึ้นมา

นับตั้งแต่หนังสือพิมพ์ **ข่าวสด** เริ่มเสนอข่าวท่าน ยันตระ อมโร (ปัจจุบันนายวินัย ละอองสุวรรณ) ว่ามีความสัมพันธ์ลึกๆ กับคุณจินทิมา มายะรังษี เมื่อ ๑๖ มกราคม ๒๕๓๗ ถึงวันนี้ก็กินเวลาไป ๑ ปี ๑ เดือนเศษแล้ว อาจจะเป็นข่าวอิตข่าวก่อนที่พาดหัวเป็นอักษรตัวใหญ่ติดต่อกันตลอดทั้งปีประกอบกับรายการโทรทัศน์มีชื่อเสียงของแปซิฟิกนำรายการย้อนรอยจาริกต่างแดนของท่านยันตระและสัมภาษณ์คุณผู้หญิงที่ถูกอ้างถึงมาแพร่ภาพอีกะลอกหนึ่ง จึงเป็นแรงส่งเสริมกระพือกรณีนี้ให้ทราบกันอย่างแพร่หลายไปทุกวงสังคม ปัจจุบันนี้คนไทยทั้งชาววัด ชาวบ้าน เวลาพบปะพูดคุยกัน หากไม่มีการพูดพาดพิงถึงกรณีนี้ ดูเหมือนว่าจะหมดรสชาติ หรือตกยุคตกสมัยเอาเลย

พุทธศาสนิกชนทั่วไปก็หันเหไปตามๆ กัน ทั้งผู้ที่ติดตามรายละเอียดของข่าวและผู้ที่ไม่ค่อยมีเวลาติดตามบ้าง บางคนรู้สึกอึดอัด เบื่อหน่าย วิตกทุกข์ร้อนแทนพระสงฆ์และเป็นห่วงเป็นใยความมั่นคงของพระศาสนา บางคนถึงกับเกือบหมดหวังหมดศรัทธาในสถาบัน

ปกครองของสงฆ์และรัฐบาลแต่บางคนก็รู้สึกสนุกสนาน ตื่นเต้นกับเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ ติดต่อกันทุกวัน ฝ่ายลูกศิษย์ของพระที่ถูกกล่าวหาว่ารู้สึก ว่าถูกกระหน่ำซ้ำเติมเกินไป จนเป็นเหตุให้เกิดการต้านทาน ปกป้องและโต้ตอบ ความรู้สึกแยกเป็นฝักฝ่าย กำลังแอบแฝงตัวอยู่ลึกๆ หากไม่ยับยั้งชั่งใจและคิดพิจารณาให้ถูกต้องรอบคอบ รอบด้าน ก็อาจนำไปสู่ความเกลียดชัง ความรู้สึกเป็นฝ่ายอื่น ฝ่ายตรงข้ามหรือ ฝ่ายศัตรู หรืออาจถึงขั้นปะทะรุนแรงขึ้นได้

พวกเราต้องไม่ลืมว่าพระพุทธเจ้าทรงสอนให้เราจัดการกับปัญหาทุกชนิดด้วยสติปัญญาและความเมตตา กรุณา มิได้สอนให้เราใช้อารมณ์ของความรัก ความชัง ความกลัว และความลุ่มหลง เข้าไปแก้ปัญหาก็แต่ในการดำเนินชีวิตในชีวิตประจำวันของเรา กรณีพระยันตระ อมโร ก็เช่นกัน พวกเราคงต้องมองปัญหาให้รอบด้าน เชื่อมโยงและแยกคาย มองให้เห็นทั้งแง่ น่าชอบใจ เป็นคุณประโยชน์ แง่ไม่น่าชอบใจ ขาดตกบกพร่อง และมองให้เป็นบทเรียน เพื่อคิดหาทางป้องกัน และแก้ปัญหา ตลอดจนจินตนาการวิวัฒนาการสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มั่นคง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้เขียนขอเสนอว่า กรณีนี้อาจมองได้ ๓-๔ ด้าน ดังนี้

๑.ด้านตัวบุคคล แม้เราประสงค์จะให้คดีความยุติ โดยเร็ว ก็คงต้องให้ความเป็นธรรมความยุติธรรมแก่ผู้ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาและใช้เวลาแก่คณะสงฆ์พิจารณา อธิกรณณ์บ้าง แม้มีหลักฐานยืนยันว่า ท่านน่าจะผิดจริง ก็ควรพยายามปฏิบัติต่อท่านด้วยความเมตตา กรุณา แต่ยืนยันความถูกต้องยุติธรรม ขณะเดียวกันก็คิดถึงหลักความจริงไว้บ้างว่า คงไม่มีใครอยากทำผิด ถูกประณาม

“กรณีพระยันตระ อมโร ก็เช่นกัน พวกเราคงต้องมองปัญหาให้รอบด้าน เชื่อมโยงและ
แยกคาย มองให้เห็นทั้งแง่ที่น่าชอบใจ เป็นคุณประโยชน์ แง่ไม่น่าชอบใจ
ขาดตกบกพร่อง และมองให้เป็นบทเรียน เพื่อคิดหาทางป้องกันและแก้ปัญหา
ตลอดจนคิดหาวิธีพัฒนาองค์กร สถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
ให้มั่นคง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น”

และลงโทษทัณฑ์แต่ด้วยความหลงลืมตัว หรือถูกอำนาจ
กิเลสครอบงำชั่วครู่ยาม จึงประกอบกรรมที่น่าคิดเขิน
เช่นนั้นลงไป トラบโดที่เรายังไม่หลุดพ้น โอกาสจะผิด
พลาดก็มีด้วยกันทุกคน แม้เราเองก็อย่าชะล่าใจมัว
ประมาทอยู่ อีกประการหนึ่ง ในท่ามกลางการกระทำ
ผิดพลาดนั้น ก็คงมีความดีงามหรืออุปการคุณที่ท่าน
เคยทำแก่แต่ละบุคคลและส่วนรวมก่อนไว้บ้าง ก็อาจจะ
ลดความอึดอัดขัดใจลงได้บ้าง ความมีสติและเมตตา
กรุณา ก็จะอยู่กับเรามากขึ้น

๒. ด้านสถาบันสงฆ์ มีเสียงบ่นว่าถึงสถาบันสงฆ์
ในลักษณะไม่น่าพอใจเสมอมา ไม่ว่าจะในแวดวงของ
พระสงฆ์เอง นักศึกษา นักวิชาการ และนักการเมือง
ผู้เขียนเชื่อว่า คำกล่าวเช่นนี้เกิดจากกุศลเจตนามากกว่า
การมุ่งร้ายทำลายชั่วฉวยอย่างแน่นอน แต่หลายท่านก็ถืม
ไปว่า สถาบันสงฆ์ก็คือผลพวงจากสังคมไทยที่เปลี่ยน
แปลงไปกล่าวคือได้ถูกโคดเคียวมานานเกือบๆ ศตวรรษ
รัฐบาลถือว่า คณะสงฆ์ต้องจัดการศึกษาอบรมกันเอง
นอกจากการบริหารปกครอง พระสงฆ์ส่วนใหญ่จึงยัง
อยู่อย่างเดิม ไม่ค่อยปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสังคม
ที่เปลี่ยนไป คือยังอยู่ในระบบสังคมเกษตรกรรมอยู่
ขณะที่โลกเรากำลังก้าวเข้าสู่สังคมยุคหลังอุตสาหกรรม
หรือยุคโลกไร้พรมแดนแล้ว กระแสวัฒนธรรมบริโภค
นิยมซึ่งไหลบ่าถาโถมจากตะวันตกเข้าสู่สังคมไทย มิ
ใช่กระเทบเฉพาะสังคมชาวบ้านเท่านั้น เราต้องยอมรับ
ว่าวิถีชีวิตตามพระธรรมวินัยของชาววัดเองก็เอียงเอน
เบนเบี่ยงไปด้วยไม่น้อย ระบบการศึกษาอบรมแบบ
อุปัชฌาย์-อาจารย์ กับศิษย์ ซึ่งเน้นความเป็นกัลยาณมิตร

ต่อกัน กล่าวคืออุปัชฌาย์-อาจารย์ต้องให้การศึกษา ฝึก
อบรมศิษย์ให้เข้าใจหลักศาสนธรรมอย่างเพียงพอที่จะ
คุ้มครองตัวเองไว้ในช่วง ๕ พรรษาแรก ระบบนี้ได้จัด
จางลงไปมาก พระภิกษุฆราวาสใหม่บางรูปมีพรรษาน้อยๆ
อยู่ หากมีความรู้ทางโลกค่อนข้างดีมาก่อน ก็มักจะ
เข้าใจว่าตัวเองมีความฉลาดเกินครูอาจารย์ หรือเข้าใจ
ว่าบรรลุนิพพานแล้วที่ตั้งสำนักสถาปนาตัวเองเป็นครู-
อาจารย์ มีลูกศิษย์ลูกหารายล้อมมากมาย

เราคงต้องยอมรับว่ายุคสมัยปัจจุบันเงินทองมีอำนาจ
มากและในหลายแวดวง เงินทองมีส่วนสร้างความเสื่อม
เสียแก่สังคมนั้นๆ อย่างน่าเสียดาย ถ้าไปเกี่ยวข้องกับ
พระภิกษุสงฆ์ก็สร้างความเศร้าหมองให้ได้ง่าย ดัง
พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า เหตุที่ทำให้สมณพราหมณ์
เศร้าหมองมี ๔ ประการคือ ๑. คิมสุราเมรัย ๒. เสพ
เมถุน ๓. รับเงินทอง และ ๔. เลี้ยงชีพในทางที่ผิด
ดูพระจันทร์ไม่แจ่มใสด้วยเหตุ ๔ อย่างเช่นกัน คือ
๑. หมอก ๒. หิมะ ๓. ธุติควัน และ ๔. ราหู (อง จตุกก.
๒๑/๕๐/๒๕)

มีเสียงเรียกร้องดังขึ้นเรื่อยๆ ว่า เรื่องสถาบันการ
ปกครองของสงฆ์การบริหารวัดและบริหารผลประโยชน์
บางวัด พระศาสนาเป็นเรื่องเร่งด่วนแล้วที่พวกเราจะ
เข้าต้องไปอุปถัมภ์และช่วยบริหารดูแล ทำอย่างไรองค์
บริหารคณะสงฆ์จะมีประสิทธิภาพเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์
และรุกไปข้างหน้าอย่างสอดคล้องกับสังคมยุคสมัยก้าว
สารไร้พรมแดน มีบางท่านพูดเลยไปถึงระบบยศศักดิ์
และความเป็นอิสระในตัวพอสมควรของสถาบันสงฆ์
ทนต่อการตรวจสอบและตักเตือนได้ เพื่อจะสามารถ

“เราคงต้องยอมรับว่ายุคสมัยปัจจุบัน เงินทองมีอำนาจมากและในหลายแวดวง
เงินทองมีส่วนสร้างความเสื่อมเสีย
แก่สังคมนั้นๆอย่างน่าเสียดาย ถ้าไปเกี่ยวข้องกับพระภิกษุสงฆ์
ก็สร้างความเศร้าหมองให้ได้ง่าย”

เป็นองค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระ ไม่ถูก
ครอบงำจากการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ

๓. ด้านการเมือง โดยเฉพาะรัฐบาลคงปฏิเสธ
ความรับผิดชอบต่อกรณีนี้ไม่ได้ เพราะพระสงฆ์ก็ต้องอยู่
ภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกันเหมือนประชาชนทั่วไป
รัฐจะบอกว่าเรื่องของพระสงฆ์ โยมไม่เกี่ยวข้อง ก็คง
ไม่ถูกต้องนัก หากเกิดเรื่องไม่ดีไม่งามขึ้นในแวดวง
พระศาสนา รัฐเองต้องคิดว่า คนของรัฐเองเข้าไป
สร้างความไม่ดีไม่งาม ความเสื่อมเสียแก่พระศาสนา
รัฐจะต้องเข้าไปเอาคนของตนเองออกมาเพื่อจะทำให้
พระศาสนาบริสุทธิ์และมั่นคงสืบไปขณะเดียวกัน รัฐ
เองก็ต้องให้การสนับสนุนการบริหารงานกิจการของ
คณะสงฆ์ ตลอดจนการศึกษาทุกชนิด ทุกประเภท
ของคณะสงฆ์ในด้านกฎหมายงบประมาณ และอุปกรณ์
ต่างๆ เพราะพระสงฆ์ก็คือพลเมืองของชาติเช่นกัน
รัฐได้เข้ามาอาสาเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขและพัฒนาชาติ
ก็ต้องรับผิดชอบในส่วนนี้ด้วย

การเข้าไปอุดหนุนของรัฐต่อพระศาสนาคงมิใช่ใน
แง่ครอบงำใช้เป็นเครื่องมือในการปกครอง หรือสร้าง
ความชอบธรรมในการปกครองดังกล่าว แต่รัฐต้องเข้าไป
อุดหนุนคณะสงฆ์ เพราะเป็นอุปการคุณและเลื่อม
ใสศรัทธาต่อคณะสงฆ์และพระศาสนา เมื่อรัฐดำเนิน
กิจกรรมของตนอย่างถูกต้องคือเป็นไปเพื่อประโยชน์
สุขของมหาชนทั่วไป คณะสงฆ์หรือพระศาสนา ก็คง
คล้อยตามหรือสนับสนุนรัฐตามธรรมชาติ เพราะคณะ
สงฆ์และพระศาสนาที่มุ่งหมายสิ่งเดียวกันนี้อยู่แล้ว
เรียกว่ารัฐหรือนักการเมืองที่มีธรรมในหัวใจ ไม่ต้องหา
เสียงจากคณะสงฆ์เลย คณะสงฆ์ก็คงอนุโมทนา และ

เจริญพรขอให้อยู่ในอำนาจปกครองนานๆ หรือกลับมา
ปกครองอีกในสมัยต่อไป

ต่อกรณีท่านยันตระนี้ได้บอกให้ทราบถึงประสิทธิ
ภาพของสถาบันการบริหารของสงฆ์และรัฐบาล ว่ามี
มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้คงมีเหตุปัจจัยหรือเงื่อนไขอยู่
เบื้องหลังหลายประการ รวมทั้งเรื่องท้องถิ่นนิยม พรรค
พวก กลุ่มนิยม คะแนนเสียง และผลประโยชน์ ตลอดจน
จนโครงสร้างของสถาบันเอง จนถึงกลุ่มบุคคลสื่อสาร
มวลชนและบุคคลทั่วไปต้องออกมาเรียกร้องขอให้ยุติ
เรื่องนี้โดยเร็วที่สุด เพื่อรักษาศรัทธาของมหาชนไว้ และ
ทูลถนอมพระศาสนาให้บริสุทธิ์ยุติธรรมต่อไป

๔. ด้านหลักธรรม ในสามด้านดังกล่าวยังมีตัวบุคคล
สถาบัน ซึ่งประกอบด้วยตัวบุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง ยังมี
ความถูกต้อง ไม่ถูกต้อง ดี ชั่ว นำดำเนินละอาย และ
น่าชื่นชมอยู่ ความจริงกรณีท่านยันตระ อาจมองในแง่
ปรากฏการณ์ของสังขธรรม เป็นเรื่องกิเลส กรรม วิบาก
ซึ่งแสดงตัวในปรากฏการณ์แปลกๆไม่มีตัวตน บุคคล
เราเขา มีเพียงแต่ขันธ ชาติ อายุตนะ หรือกระแสธรรม
ล้วนๆเลื่อนไหลไปตามกฎเกณฑ์หรือลีลาของธรรมชาติ

ถ้ามองได้ดังนี้ ความรู้สึกของเราจะปลอดโปร่งไม่
อึดอัดขัดข้อง แต่จะหลุดพ้นอยู่นเหนือท้องถิ่น กลุ่ม
พรรคพวก นิกาย คะแนนเสียง และผลประโยชน์ใดๆ
แต่มิใช่ว่างเฉย ทอดธุระ ไม่รับผิดชอบ หรือปล่อยให้
เรื่องยึกยือเรื้อรังต่อไปอย่างไม่รู้จักสิ้นสุด เพราะผู้
ปฏิบัติธรรมบรรลุตระธรรม เข้าถึงธรรม ต้องแยกภาระเพื่อ
การรักษารธรรมให้มั่นคงต่อไป ดังพระอรหันต์ทั้งหลาย
แม้อยู่นือโลก ข้ามกิเลสแล้ว ก็ยังบำเพ็ญศาสนกิจ
เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนสืบไป

เรานับถือพระเพราะท่านมีชีวิตอันประเสริฐ แล้วเราก็
อดหนุนท่าน หาปัจจัยสี่ให้ เพราะท่านเป็นแบบอย่างให้เรา
เราเอาชีวิตของพระเป็นแบบอย่าง

แต่พร้อมกันนั้นเราก็ดูแลพระ ถ้าเมื่อพระประพาศไม่ตี
เราไม่ใส่บาตร พระอด ถ้าพระทะเลาะกัน เราไม่ทอดกฐิน
ชาวบ้านจะคอยดูว่าพระมาอยู่ร่วมกันตั้ง ๓ เดือนไม่ทะเลาะ
กันเลย อยู่อย่างสมานสังวาส เราก็ตอดกฐิน ดังนั้น กฐินจึง
เป็นเรื่องใหญ่ที่สุด กระทั่งในหลวงก็ทรงเครื่องเต็มยศ แต่
สมัยนี้คนไม่เข้าใจแล้ว จะเห็นว่าในหลวงเสด็จฯ ไปทอดกฐิน
ที่วัดบวรฯ กิติ ที่วัดราชประดิษฐ์กิติ วัดราชขนิษฐ กิติ วัด
พระเชตุพนฯ กิติ วัดมหาธาตุฯ กิติ สังเกตดูจะเห็นว่ามีเกย
อยู่ ในหลวงเสด็จฯ ไปนี้ ท่านยิ่งใหญ่ที่สุดในแผ่นดิน แต่เมื่อ
ถึงวัดแล้วเสด็จฯ ไปที่เกย เปลื้องออกหมดขณะครึ่ง ไม่ว่าจะ
เป็นชฎามหากฐิน ฉลองพระบาท เดินเข้าไปในวัดนี้เป็น
คนธรรมดา เพราะในวัดเป็นสัญลักษณ์ว่าทุกคนเสมอกัน
หมด ถึงแม้พระเจ้าแผ่นดินเดินเข้าไปในวัดก็พระบาทเปล่า
เข้าไป เพราะพระท่านสูงกว่าเรา แม้พระเจ้าแผ่นดินก็ไหวพระ
ที่เรายกย่องพระก็เพราะเหตุนี้

อันที่สอง สังคมแบบพระ สังคมที่ดำรงพรหมจรรย์นั้น
เป็นข้าศึกกับสังคมบริโภค ประเด็นของยันตระอยู่ตรงนี้ เรา
ไม่ทำทาสสังคมบริโภค ชีวิตพระเรียบง่ายไม่มีอาชีพ ชาว
บ้านไม่ใส่บาตรอดตาย ญาติไม่มีก็อยู่ได้ร่วมไม้

เมื่อสังคมบริโภคเข้ามา เราจับประเด็นพลาดแล้วไป
สปอยล์พระ ไปสร้างกุฏิให้พระอยู่ใหญ่โตเลย ดิดแอร์ให้
กลัวพระลำบาก เอาการมาให้ซี เจ้าคณะจังหวัดซีวอลโว่ซีเบนซ์
เราไม่รู้ก็คิดทั้งหมด ที่จริงพระนี่นั่งยานคิดหมด ท่านปรับ
อาบัติทุกกฎสำหรับยานทุกชนิดเว้นทางน้ำ เพราะการนั่ง
ยานทุกชนิดเป็นการเอาเปรียบสัตว์ สมัยโบราณซีเกวียน
คุณเอาเปรียบงัว พระต้องเดิน สมัยนี้บอกไม่มีสัตว์ไม่เป็นไร
นี่เริ่มจากอาบัติเล็กน้อยบอกว่าไม่เป็นไร กุฎินี้ท่านห้ามเลย
ไม่ให้เกินเท่านั้นเท่านั้นคือ พระสุดก็มาบอกว่าไม่อาบัติหรอก
นี่เราหลีกเลี่ยงกันหมด ดุเย็นผิดหรือเปล่า ทีวีผิดหรือเปล่า
พระเซ็นเซ็มซีเซ็ค ผิดหรือเปล่า มีสติผิดหรือเปล่า มีเครดิต
การผิดหรือเปล่า ประเด็นเหล่านี้เราไม่ถาม

เมื่อสมัยผมเป็นเด็กในกรุงเทพฯ พระขึ้นรถรางต้องให้
ไวยวจักรไปซื้อคูปอง มือแตะเงินไม่ได้ สมัยนี้ใช้เงินใช้ทอง
กันเต็มไปหมด ว่าเป็นอาบัติเล็กน้อย ใครว่าผิดเล็กน้อย
เพราะการมีเงินมีทองท่านปรับอาบัติดินิสศักดิ์ปาจิตติย
ปาจิตติยแปลว่าเป็นความผิด แต่เมื่อขอโทษแล้วยกโทษให้
ได้ แต่ขอโทษแล้วต้องคิดจะไม่ทำอีกนะ อาบัติจึงจะปลดตก

แต่คุณไปปลงว่าขอโทษเถอะผมมีเงิน อย่างนี้ปลงไม่ตก ท่าน
ว่าต้องเอาเงินไปโยนทิ้งน้ำ เอาไปสร้างโรงพยาบาลก็ได้เงิน
นี้พระจะต้องไม่แยแส เวลานี้พระเป็นนิสศักดิ์ปาจิตติย ๙๙%
ในเมืองไทย เราก็มองดูประเด็นนี้กัน

ปัญหาคือเราไม่ได้เกือกคู่ต่อสงฆ์ไม่เกือกคู่ต่อพรหมจรรย์
และสังคมบริโภคเข้ามามีในวัด พระอยู่ติดดิดแอร์ มีทีวี
ก็รู้กันอยู่ว่าทีวีสมัยนี้ดี ๆ มันมีหนังไปแทบทุกช่อง ที่ทำ-
พระจันทร์ตรงข้ามวัดมหาธาตุฯ พระข้ามไปซื้อวีดีโอกัน
หน้าตาเฉย ไม่มีใครว่าอะไรกันเลย วิดีโออีกหนังไปทั้งนั้น แต่
เราก็มองไม่ใครสนใจกัน

เรากำลังยั่วกับกิเลสอยู่แต่เราไม่ว่าอะไรกันเลย เจ้า
คณะจังหวัดต่างๆ มีเงินกับคนละก็ล้านไปเปิดดูลิ รัฐสนใจ
หรือเปล่า และการมีเงินฝากอย่างนั้นเป็นนิสศักดิ์ปาจิตติย
หรือเปล่า เรายังไปถวายนิตยภัตรอีก เจ้าคณะจังหวัดห้าร้อย
ชั้นสมเด็จหมื่นหนึ่ง อาจจะได้ไม่น้อยกว่ามหาวาส แต่ว่าถูก
หรือเปล่า เพราะเนื้อหาสาระของความเป็นพระคือไม่มีอาชีพ
แต่รู้จักล้างเอาอาชีพไปอดหนุนท่าน รัฐทำถูกหรือเปล่า
แล้วมาคุยว่าจะจะเป็นประเทศถือพุทธ

ทั้งหมดนี้แหละที่ทำให้ศาสนาพุทธกันทั้งหมด

ขณะนี้ปัญหาที่ยังไม่มีข้อยุติ ฝ่ายยันตระก็อ้างกระบวนการ ตามกฎหมายนครมอยู่ตลอดเวลา

กันนี้สิ มันถึงได้ละะกันอยู่อย่างนี้ คุณดูลิตคิดของผมเอง
๓ ปีแล้วยังไม่ถึงไหนเลย นี่ศาลทางโลก และไม่เชื่อว่าตัดสิน
แล้วจะจบ ยังอุทธรณ์ได้ฎีกาได้อีก ดูคดีสันตติโคกก็ปีมา
แล้วยังไม่จบ คดีเครื่องราชก็ยังขึ้นศาลกันอยู่ เจ้าคุณอุดม
ลึกไปก็ปีก็ยังขึ้นศาลกันอยู่

ระบบของเราเวลานี้ไม่ทำงาน เมื่อยันตระนี้หนังสือ
พิมพ์เล่นข่าวอยู่ คนเลยสนใจ ถ้าไม่เล่นก็ลืมไปแล้ว มันไม่
ใช้มีเฉพาะคดียันตระคดีเดียว พระที่เป็นแบบยันตระเวลานี้
มีไม่ต่ำกว่า ๑๐% ในคณะสงฆ์เจ้าคณะจังหวัดมีเมื่อกี่จังหวัด
เวลานี้ ที่ผมพูดไม่ใช่เรื่องอัศจรรย์ เพราะถ้าคุณมีเงินเป็น
ล้านๆ ได้ แสดงว่ามีความโลกเป็นเจ้าเรือน และความโลก
กับราคาไปด้วยกัน ถ้าพระจน โอกาสที่ผู้หญิงจะสนใจมีน้อย
ถ้าพระรวย แม้จะแก้หมอนยก็มีความสนใจสดางค์

การตัดสินคดีต้องพิสูจน์ด้วยข้อเท็จจริง ที่นี้การพิสูจน์
ข้อเท็จจริงนี้ไปหาว่าพระไม่ซื่อเสียแล้วอย่างนี้ผมว่าไม่ถูกต้อง
พวกศาลอาจจะละอะอาจจะแก่ トラบใดที่ยังพิสูจน์ไม่ได้ว่า
รับสินบนจะไปปรามาสไม่ได้ ถ้าเป็นศาลทางโลกถือว่าหมิ่น
ศาลเข้าคุกเลยนะ ในแง่นี้แสดงพระพระบออักแล้ว ทำอะไร

ใครไม่ได้ ในแง่นี้เราจะต้องสงสารพระศาสนา ผมว่ามีทาง
หาทางคุยกัน หาทางพูดกันว่าเรื่องนี้มีทางเร่งรัดอย่างไร
เข้าไปช่วย ผมเชื่อว่าการมการศาสนาเองก็ไม่มีคนที่ช่วย
ให้ข้อมูล ให้ข้อชี้แนะ ทุกอย่างเราไปถึงที่ดับทถือตาม
มาตรการถือตามวิธีการไปหมด ไม่ได้คิดเลยว่าทำอย่างไร
ให้ถูกต้อง คิดกันแต่ว่าอยากได้เป่าบุญเงิน ในแง่หนึ่งเราไม่มี
ใครที่จะนับถือเป็นเป่าบุญเงินได้

คนคาดหวังกับมหาเถรสมาคมว่าจะตัดสินใจเด็ดขาด แต่ก็ ยึดเยื้อมาอีก

ก็นี่แหละ คุณต้องเข้าใจท่าน อายุกว่า ๗๐ กว่า ๘๐ แล้ว
สิ่งเหล่านั้นจะต้องมีคนกลั่นกรองมาให้ ถ้าหากมีกองเลขา
ที่แข็งแกร่งมาให้ได้ สมัยสังฆราชแพตอนนั้นยังไม่ได้ออก
กฎหมาย (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ปี ๒๔๘๔ ยังเป็นฉบับ
เก่าเหมือนขณะนี้เลย) ท่านตั้งผู้บริหารแทนสมเด็จพระสังฆราช
๓ องค์ เป็นพระหนุ่มทั้งนั้นเลย เจ้าอาวาสวัดเบญจมฯ สมัยนั้น
เป็นพระธรรมโกษาจารย์ ตอนหลังเป็นสังฆราชปลด วัดอรุณฯ
ตอนนั้นเป็นพระพิมลธรรม และวัดโพธิ์ เป็นพระหนุ่มห้าสิบ
กว่า ตัดสินเร็ว เมื่อสมเด็จพระสังฆราชเจ้าวัตรราชพิทยฯ ตั้ง
วัดเทพศิรินทร์ฯ เป็นผู้บัญชาการแทนพระองค์ ท่านแมนครบ
พัวๆ เสร็จ ทำได้ครบ แต่มหาเถรสมาคมท่านไม่ตั้ง
ท่านถือว่าท่านรู้จักมาประชุมกันเหมือนข้าราชการก็มานั่งคุยกัน

เดิมชาวบ้านคอยกำกับดูแลพระ แต่เวลานี้ก็มีชาวบ้าน บางส่วนยังศรัทธาและอุทิศหนุนยันตรอยู่ดี

ชาวบ้านที่อุทิศหนุนนั้นไม่ใช่ศรัทธาในฐานะเป็นสมณะ
ไม่ได้ศรัทธาในฐานะดำรงชีวิตพรหมจรรย์ แต่ศรัทธาเครื่อง
แบบและเครื่องแบบอันนี้เป็นเครื่องแบบในการหากิน เครื่อง
แบบอันนี้เป็นเครื่องแบบที่สร้างความศักดิ์สิทธิ์อัศจรรย์
เราไม่สนใจพระแล้วขณะนี้ เพราะพระมีจุดยืนแตกต่างจาก
สังคมบริโภคนิยมทุกประการ トラาปใดที่เรานับถือโลก トラาปใดที่
เรานับถือเงินนับถืออำนาจ ความศักดิ์สิทธิ์ เราไม่นับถือพระ
ยังเชื่อว่าเครื่องแบบช่วยอะไรได้บางอย่าง ช่วยให้ขึ้นสวรรค์
ซึ่งตรงนี้ผิด

พระดำรัสของสมเด็จพระสังฆราชที่ต้องการให้ดำเนินการ ในเรื่องนี้บ้าง

เรายิ่งถูกฝังมาว่า ข้างบนมีคำตอบ เพราะถูกล้างสมอง
ในเรื่องเผด็จการ นึกว่าเทวดาจะมาแก้ไขปัญหาให้เราได้ ซึ่ง
ผิดทั้งหมดเลย ไม่ใช่พระดำรัสของสมเด็จพระสังฆราช ไม่ใช่
มหาเถรสมาคม ไม่ใช่เรื่องเทวดาที่ไหนจะมาตัดสิน เรื่อง

ของยันตรจะเร่รังไปเรื่อยๆ มันเป็นกระจกเงาส่องว่า สังคม
ขณะนี้ เป็นสังคมบริโภคนิยม ซึ่งเข้ามาก้าวภายในพระพุทธศาสนา
ซึ่งเป็นสังคมแห่งชีวิตพรหมจรรย์ ซึ่งสังคมนี้นับถือพระ
กระเทือนอย่างหนัก ซึ่งเราไม่ยอมรับความจริง

กรมการศาสนาบอกว่ามีพระสามแสน พระสามแสน
เหล่านั้นกว่าสองแสนไม่ทำประโยชน์อะไรเลย กินข้าวเย็น
กว่าครึ่ง มั่วผู้หญิงก็เปอร์เซนต์ ตรงนี้เราไม่เผชิญ เพราะถ้า
เผชิญมันทำลายภาพพจน์ทั้งหมด เหมือนอย่างที่โครมา
บอกว่า กรุงเทพฯ เต็มไปด้วยโสเภณีก็โกรธ

ยันตรเป็นผลของสังคมบริโภคนิยม

กรณียันตรเป็นเรื่องปลายเหตุ ถ้าจะเข้าใจเรื่องยันตร
ต้องเข้าใจเสียก่อนว่าสังคมบริโภคนิยมคือศรัทธากับชีวิตพรหมจรรย์
วิถีชีวิตของพระ มรวาสาเองถ้าจะนับถือพระ ต้องนับถือวิถี
ชีวิตของพระเป็นแบบอย่าง และเอาอย่างท่านเพื่อเราจะ
ได้อยู่สบายมากขึ้น เราจะได้เข้าหาแอร์คอนดิชั่นน้อยลง
ลดความโลภ โกรธ หลงได้มากยิ่งขึ้น

แต่ที่พระองค์ก็เพิ่มความโลภ โกรธ หลงอยู่ตลอดเวลา
พอเป็นเจ้าคุณก็เลื่อนเป็นชั้นราช เป็นชั้นราชเป็นชั้นเทพ
ฉลองกันที่หลายไปก็ล้าน พระทำบุญกันบังสกุลที่ละสองพัน
สวดมนต์ที่ละห้าพัน เทศน์ที่ละหมื่น ผมไม่เห็นมีใครพูดเลย
ถูกหรือผิด ทำบุญหรือติดสินบน เพราะคนที่มาเทศน์ก็เป็น
ผู้บังคับบัญชา คนที่มาสวดก็เป็นคนที่เหน็ดเหนื่อยไปเพื่อจะได้
เลื่อนชั้นกันเร็ว ๆ

ยันตรเป็นผลผลิตของสังคม คุณต้องเข้าใจ ก่อนมา
บวชแกเป็นโรคเส้นประสาท พี่ชายก็ตายด้วยโรคเส้นประสาท
ที่นั่นคนเป็นโรคเส้นประสาทบวชได้หรือไม่ ไม่ได้สนใจกันเลย
โครมาบวชให้หมดเลย เราต้องตรวจเช็กก่อน

เอาละ บวชแล้วพระวินัยว่าก่อนจะพ้นวิสัยมุตกะเป็น
เวลา ๕ ปี ก็ไม่ได้ดูแลกันเลย สันตือโคกก็เช่นกัน พอบวช
บับเป็นเทวดาเลย ความผิดอยู่ที่พระศาสนาของเราใช่หรือ
เปล่า ความผิดไม่ได้อยู่ที่พระวินัย พระวินัยว่าห้ามมีเงินก็มี
เงินกัน พระวินัยบอกว่าบวชแล้ว ๕ ปีจึงจะพ้นมุตกะคือ
ดูแลตัวเองได้ ระหว่างนั้นอุปัชฌาย์อาจารย์ต้องดูแลก็ไม่
ดูแล ปล่อกันหมดเลย

เขามาอย่างนี้แล้ว เขาเป็นดารามาก่อน และลึกลับ เขา
ก็ไม่ได้นับถือพุทธศาสนา ยันตรเขานับถือตัวเขาเอง จึงใช้
ศาสนาเป็นเครื่องมือสำหรับตัวเขา อันนี้เป็นเรื่องชัดเจนเลย
ถ้าใครศึกษายันตรมาแต่ไหนแต่ไร ทำผิดเรื่อยมาก็ไม่ว่า
อะไรกัน โจทก์เรื่องปาราชิกก็นานเนน เราไม่ได้ว่าอะไรกัน

จนกระทั่งเป็นเรื่องฟ้องร้อง เมื่อเป็นเรื่องฟ้องร้องขึ้นมาพระจะทำอะไรได้

การอธิกรณ์พระยานครมีคนกล่าวกันว่า ถ้าเป็นมหานิกาย คงเรียบร้อยไปนานแล้ว

ผมว่าสมเด็จพระสังฆราชท่านเดือดร้อนในเรื่องนี้ ท่านรับสั่งเลยว่าคนใจมตีท่าน ว่าธรรมยุตปกป้อง มันเลอะเลือนกันไปหมด เป็นความกะปลกะเปลี่ยไปกันหมด มหานิกายผมก็มองไม่เห็นว่าจะชนะเร็ววันได้อย่างไร ถ้าเอากรณีของนิกรมาเป็นตัวอย่าง ต้องเข้าใจว่าแกเป็นพระบ้านนอกแล้วแกมีมาเฟียท้องถิ่นหนุนมีทหารหนุน แต่ย่นตระนี่ อินเตอร์เนชั่นแนลขึ้น เขาตัดสินบนหมด วิธีการของเขาซับซ้อนเทียบกันไม่ได้ อย่างกรณีเจ้าคุณอุดมไม่นานเสร็จแล้ว พอรู้ตัวว่าผิดก็สึกเลย นิกรขึ้นเชิงสู้ยันตระไม่ได้ แก่ไม่มีพวกมาเฟีย ไม่มีพวกปัญญาชน ไม่มีนักวิชาการอุดหนุนอยู่ อย่าไปนึกอย่าไปตีความว่าเป็นพระธรรมยุตหรือมหานิกาย สมเด็จพระสังฆราชท่านเสียพระทัยนะ

ผมเชื่อว่าสังฆราชองค์นี้ท่านมีความยุติธรรม มีความน่ารัก แต่ขณะเดียวกันระบบทั้งหมดมันอ่อน คงทำอะไรไม่ได้มาก ที่ผิดคือเราเอาท่านมาเป็นนายกด้วย ควรเป็นพระสังฆปิตरอยู่ข้างบนเฉยๆ กราบไหว้เฉยๆ แล้วมีผู้บัญชาการแทนพระองค์สองสามคนให้เข้มงวดกวดขัน ต้องมีปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งหมดเลย แก่โครงสร้างของพระไม่ยากแต่รัฐต้องร่วมมือ แต่รัฐไม่เอา รัฐห่วงคะแนนเสียง กลัวต่างๆ ผมไม่เห็นใครหน้าไหนในรัฐมาจับประเด็นนี้ได้เลย

การแก่โครงสร้างที่ว่าก็คือมีผู้บัญชาการแทนสมเด็จพระสังฆราชสามองค์ พระสังฆราชทรงเป็นสกลมหาสังฆปริณายก มหาเถรสมาคมก็เป็นเพียงรูปแบบเซี่ยเยสหรือโน เหมือนเวลาบวชพระพอเข้าไปถึงสวดญัตติแล้วธูเท่านั้นเอง

ดูให้ดีจะเห็นว่าปัญหาที่มีทุกวัดเลยเวลานี้และทุกวัดด้วย เดิมวัดมีชุมชนอุดหนุน ขณะนี้ไม่มีชุมชนอุดหนุน วัดใหญ่ๆ โด่ง เหล่านี้มีคนใหญ่ๆ โด่ง หรือคนรวยๆ อุดหนุน และคนเหล่านี้ไม่ได้สนใจพระพุทธศาสนา แต่สนใจสมเด็จพระสังฆราช เพราะใกล้ชิดกับพระเจ้าแผ่นดิน ทรงใกล้ชิดกับคนใหญ่คนโต เข้ามากันเพราะเหตุนี้ ไม่ได้เข้าหาท่านในฐานะที่ท่านทรงเป็นสมณะ เป็นการทำบุญเอาหน้าภาวนาต่อแหล่ ปัญหาทั้งหมดมันซับซ้อนกันมากเวลานี้ และเราไม่ได้มาพูดกันเลย สักวันมันจะทะลักตูมออกมา

มหาเถรฯ ไม่เคยตัดสินอะไรเลย

การชำระอธิกรณ์สมัยโบราณนั้นเขาไปล้อมจับสึกเดี๋ยวนั้น สึกเสร็จบ้านเมืองก็ช่วยจับสึกหน้าเลย เฉพาะสำหรับความผิดปาราชิกซึ่งห้ามบวชอีก ปาราชิกคือผู้แพ้ตลอดชีวิต บวชอีกไม่ได้ในชาตินี้ แต่ชาติหน้าบวชได้ ในทางพระวินัยถืออย่างนี้ บ้านเมืองมีหน้าที่อย่างเดียวคือสึกหน้า ชาวบ้านจับสึกกันเอง จนกระทั่งเรามีกฎหมายคณะสงฆ์ออก ร.ศ. ๑๒๑ ถึงได้เริ่มชำระกันอย่างเป็นทางการ ใครเป็นคนชำระกฎหมายเขียนไว้ชัดเจนเลยรัชกาลที่ ๕ เป็นสังฆราช มหาเถรสมาคมเป็นการก่อกองทัพ เขาใช้คำนี้ ที่ถวายเป็นความเห็นต่อพระเจ้าแผ่นดิน สมัยนั้นสมบูรณาญาสิทธิราชนี้ท่านตัดสินเองหมด พระถวายเป็นความเห็นมาก็ตัดสิน ท่านเป็นศาลก็เร็ว พอหมดรัชกาลที่ ๕ ราชกาลที่ ๖ ท่านไม่เป็นเอง ก็ตั้งอุปัชฌาย์ ท่านเป็นพระมหาสมณเจ้าเท่ากับเป็นพระเจ้าแผ่นดินของสงฆ์ ท่านตัดสินเองอีก เพราะสมัยนั้นพระรูกฎหมาย ท่านรู้ดีเท่ากับประธานศาลฎีกา รู้ดีเท่ากับเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมซึ่งเป็นหลานท่าน และท่านเห็นพวกนี้ไม่ได้เรื่อง ท่านรู้ดีกว่า ท่านรู้ภาษาอังกฤษ ภาษานาฬิกาสักตัดสินจับๆ เสร็จ หรือให้ทดลองมีศาลชั้นต้น ศาลชั้นกลาง แล้วท่านเป็นศาลฎีกา ให้ทดลอง คือพระไม่เคยตัดสินมาเข้าสู่สมัยใหม่แล้วต้องฝึกทดลองตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ที่ ๖

มีคดีเรื่องวัดอนงคาราม สมเด็จพระพุฒาจารย์วัดอนงค์ สมัยนั้นยังเป็นพระธรรมธาดาจารย์ มีคดีเรื่องถนนบ้านสมเด็จพระเจ้ากลาง ที่ฝั่งโน้นติดกับวัดพิชัยญาติ วัดพิชัยญาติบอกเป็นของเขา เป็นคดีฟ้องขึ้นมา ตอนนั้นวัดพิชัยญาติเป็นวัดธรรมยุต วัดอนงค์ เป็นมหานิกาย แพ้มาสองศาลแล้ว สมเด็จพระมหาสมณเจ้าเป็นศาลฎีกาก็ด่านวลเป็นไปคดีแพ้มาสองศาลแล้วไม่ใช่หรือ ก็ตอบว่า แพ้มาสองศาลแล้วเข้าพระพุทธรเจ้า ถ้าแพ้อีกก็จะกลับไปอยู่ชัชนาท จะลาออกไม่เป็นแล้วเจ้าอาวาสวัดอนงค์ เพราะวัดนี้แต่ก่อนเป็นของวัดอนงค์ฯ ตอนนั้นธรรมยุตเป็นใหญ่ก็บอกว่าเป็นของธรรมยุต ถ้าเกล้ากระหม่อมไม่ได้รับความเป็นธรรมก็จะกลับไปอยู่ชัชนาท ไม่ปกครองแล้ววัดนี้ ท่านก็บอกว่า แกอย่าเสียใจ เรื่องนี้ฉันรู้ดี ฉันต้องให้ความยุติธรรม ฉันฝึกพระให้เป็นศาล พระไม่รู้เรื่อง เพราะเรื่องวัดอนงค์นี่ฉันเป็นพระกุมารตามเสด็จรัชกาลที่ ๔ เสด็จไปทอดกฐินที่วัดพิชัยญาติแล้วมีเรื่องเกิดขึ้น เพราะตอนนั้นที่วัดพิชัยญาติมีทั้งธรรมยุตทั้งมหานิกาย ท่านก็บอกว่าส่วนที่เป็นมหานิกายให้โอนไปเป็นของวัดอนงค์เขา เวลานั้นเป็นสมบูรณาญาสิทธิราช พระเจ้าแผ่นดินตรัสแล้วเป็นกฎหมาย เรื่องฎีกามาถึง ท่านก็จะตัดสินอ้างพระราชดำรัส ก็ยกให้แก่ฉันแหละ

दानวล คือท่านรู้เรื่องการตัดสินใจ ก็เร็วกระชับจับไว

เมื่อสิ้นสมเด็จพระมหาสมณฯ แล้วก็รวนเรเรื่อยมา ตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ ๖ แต่เวลานั้นสังคมบริโภคยังไม่เข้ามา และพระส่วนมากก็ยังเรียบร้อยอยู่ พระที่ทำผิดก็ถูกชาวบ้านจับสึกอย่างที่กล่าวมาแล้ว กฎหมายก็แทบไม่ต้องใช้ แต่กฎหมายมาใช้จริงจังเมื่อปี ๒๔๘๔ ออกกฎหมายใหม่มีพระวินัยธรชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ ชั้นฎีกา เหมือนอย่างที่เอาแบบบ้านเมืองมา มีพระวินัยธร พระธรรมธร เขาเตรียมกันมา

๒๕๐๕ จอมพลสฤษดิ์เล็กหมดเลย เขาเตรียมกันมาตั้งแต่ ร.ศ. ๑๒๑ พ.ศ. ๒๔๘๔ จอมพลสฤษดิ์ให้เล็กหมด เพราะการปกครองบ้านเมืองข้าพเจ้ารับผิดชอบแต่ผู้เดียว ทางคณะสงฆ์ให้ขึ้นกับมหาเถรฯ หมด ถือว่าใครทำผิดให้มหาเถรฯ ตัดสินได้เลย มหาเถรฯ ก็ไม่ทำอะไร เพราะถือว่าบ้านเมืองเป็นใหญ่ บ้านเมืองจะเอาอะไรก็ตามใจบ้านเมืองตามใจจอมพลสฤษดิ์ กฎหมายปกครองคณะสงฆ์ออก ๒๔๘๔ เลิก ๒๕๐๕ ซึ่งมีการคานอำนาจกัน ของใหม่ให้สังฆราชเป็นนายกด้วย สังฆราชท่านแก่ ๘๐ กว่า ให้พระราชาคณะเป็นกรรมการมหาเถรสมาคม พระราชาคณะมีไม่ต่ำกว่า ๗๐ ปี ผมถามว่าแล้วจะรู้เรื่องได้อย่างไร สอง กิจการเวลานี้มีแต่สวดมนต์ ฉันทน์เทศน์ ไม่รู้เรื่องอะไรเลย ที่นี้การตัดสินใจก็ต้องฟังราชการ สมัยก่อนมีกระทรวงธรรมการรองรับ เวลานี้มีกรมการศาสนากรมเดียวและไม่ใช่ว่าเฉพาะเรื่องพุทธ ยังมีเรื่องคริสต์ อิสลาม จีน อยู่ในนี้หมด มีกองเล็กๆ คือกองมหาเถรสมาคมกองเดียวจะทำอะไรได้ ศึกษาธิการ เขามีศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ ถามว่ามหาเถรสมาคมมีอะไร ประการแรกมันไม่มีองค์สภาพพิพที่จะทำอะไรเลย กฎหมาย ๒๕๐๕ ไม่ได้พูดอะไรเลยเรื่องการชำระอธิกรณ์ มาออกกฎหมายมหาเถรสมาคม ๒๕๒๑ ว่าด้วยนิติกรรมว่าจะชำระอธิกรณ์กันอย่างไร เอาอย่างหมอกฎหมายที่ไปเรียนมาเหมือนกันหมดเลยกับการเขียนสำนวนทางโลก ฟ้องศาล ชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ ชั้นฎีกา เขียนมาหมด พระอ่านไม่รู้เรื่องเลย เพราะกฎหมายต้องเรียนมา แล้วพระครูอะไรต่างๆ ที่เป็นเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลอายุตั้งเท่าไร จะรู้เรื่องอะไรไปเอาท่านมา

ขณะเดียวกัน ยันตระเขาก็อ่านเงินให้ทั่วไปหมด ปัญหา มันอยู่ตรงนี้ วันก่อนก็คุยไม้กันว่ามหาเถรฯจะตัดสินวันนั้น วันนี้ จะตัดสินได้อย่างไร มหาเถรฯ ไม่เคยตัดสินอะไรเลย ท่านรู้เฉพาะเรื่องของท่านคือสมณศักดิ์ ตัดลูกนิมิต ยกข้อฟ้า ท่านรู้แต่เรื่องที่ไม่สัมพันธ์กับชีวิตอะไรเลยเวลานี้

จาก **ฐานสัปดาหวิจารณ์** วันที่ ๒๙ มีนาคม - ๔ เมษายน ๒๕๓๘

งานอนุรักษ์ป่าและพันธุ์ ปลาครั้งนี้... ไม่มีท่านพระครูฯ

ปรีดา เรื่องวิชาการ

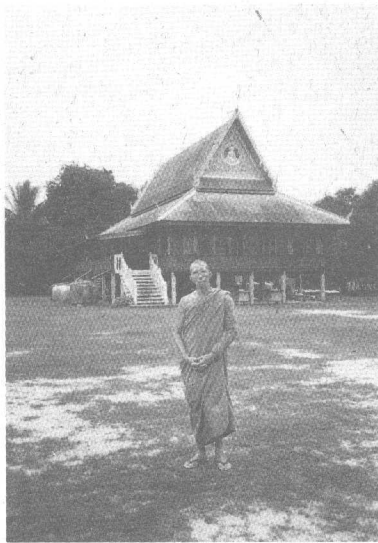
ในบทความขนาดอ่านสิบห้านาทีข้างล่างนี้ ปรีดา เรื่องวิชาการ ซึ่งเกาะติดงานพัฒนาโดยกลุ่มสังฆอาสาฯ ที่อ.กุดชุม มาโดยตลอด ได้รายงานถึงความเคลื่อนไหวในช่วงที่ผ่านมาของกลุ่ม โดยเฉพาะในช่วงหลังจากที่ได้เดินทางไปเยี่ยมชมงานพัฒนาของกลุ่มพระสงฆ์ทางลานานมาแล้ว นอกจากรายงานทั่วไป ผู้เขียนยังได้แทรกข้อคิดความเห็นอันเป็นประโยชน์มากมาย โดยเฉพาะในเรื่องการพึ่งตนเองได้ในทางสติปัญญาของสมาชิกในกลุ่มพระสงฆ์และชาวบ้านเอง ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของงานพัฒนาสำคัญอย่างไร ขอเชิญท่านที่ศรัทธาได้ดังต่อไปนี้

ก่อนจะเข้าสู่เรื่องที่ว่าหวัหความ ผมใคร่ขออนุญาตเล่าถึงอาการอาพาธ ของพระครูสุภาจารวัฒน์ก่อน

ท่านพระครูฯ ได้กลับมาพัก
รักษาตัวที่วัดท่าลาดแล้วตั้งแต่วันที่
๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ โดยตลอด
เวลาร่วม ๓ เดือนที่ต้องมานอนรอ
รับการผ่าตัดที่โรงพยาบาลเลิดสิน
ร่างกายของท่านดูซูบซีดผ่ายผอมลง
ไปอีกมาก คงด้วยสภาพอุดอู้อของ
ห้องผู้ป่วยรวม และอาหารขบฉันที่
ไม่คุ้นปาก ในตอนแรกท่านได้หารือ

กับศัลยแพทย์ของโรงพยาบาลว่า อาการกระดูกสันหลัง
เคลื่อนของท่านควรผ่าตัดหรือไม่ ท่านได้รับคำชี้แจงว่า
โอกาสที่การผ่าตัดจะช่วยให้อาการดีขึ้นได้นั้นมีเพียง ๕๐%
และถ้าไม่หายหลังจากผ่าตัดแล้ว อาจจะเป็นอัมพาต
ทำให้เดินเหินไม่ได้

จากคำชี้แจงดังกล่าวทำให้ท่านถึงเลว่าควรจะทำ
อย่างไรดี ตั้งแต่นั้นมาท่านได้รับคำแนะนำจากหลาย
คนที่เชื่อในวิธีการรักษาแบบไร้พิษ คือไม่ต้องผ่าตัด
เช่น การบริหารร่างกายด้วยโยคะ การนวดแผนจีน ตลอด
จนการทำกายภาพบำบัด ซึ่งท่านได้ทดลองมาทั้งหมด
แต่ยังไม่ดีขึ้น จนมาถึงช่วง ๒ สัปดาห์สุดท้ายก่อนกลับ
ท่านไปเข้าคอร์สนวดแผนไทยกับหมอสมนัย ซึ่งอยู่แถว
ดาวคะนอง ท่านนวดอยู่ ๕ ครั้ง ทำให้อาการท่านดีขึ้น
มาก แต่ยังไม่ทันครบคอร์สของการนวด ด้วยความหวัง
กังวลกับภารกิจอันมากมายที่ค้างอยู่ ทำให้ท่านตัดสินใจ
กลับบ้านนอกทันที โดยได้บอกกับหมอสมนัยไว้ว่า จะ
กลับมาขอต่อจนหายขาด ซึ่งหมอก็ให้คำรับรองว่า
ถ้าหลวงพ่อบริกรรมไม่โหมทำงานหนัก โดยเฉพาะงานแบกของ
ยกของ ท่านก็จะไม่เป็นอัมพาตหรือ และสามารถ
กลับมาขอต่อให้ครบคอร์ส หากหลวงพ่อบริกรรมมีโอกาส

พระครูสุภาจารวัฒน์

แหวะเวียนมากรุงเทพฯ อีก

จากกรณีข้างต้นมีข้อน่าพิจารณา
คือ แม้ว่าวิทยาการของแพทย์แผน
ปัจจุบันจะรุดหน้าไปมากและสามารถ
บำบัดรักษาโรคร้ายไข้เจ็บได้มากมาย
โดยเฉพาะด้านศัลยกรรม แต่ในอีก
หลายกรณี การแพทย์แผนปัจจุบัน
หาได้เป็นคำตอบเสมอไปไม่ ยังมี
การบำบัดรักษาอีกหลายแนวทางที่
สามารถช่วยเหลือผู้ป่วยได้เช่นกัน
ดังกรณีท่านพระครูฯ ที่ได้อาศัยการ
นวด อันเป็นการบำบัดรักษาแขนง

หนึ่งในการแพทย์แผนไทย ดังนั้น หากการสาธารณสุข
บ้านเราไม่ผูกขาดการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบัน
แต่ฝ่ายเดียว โดยพยายามเอื้อเพื่อส่งเสริมการแพทย์
แผนอื่นให้ประชาชนมีโอกาสเลือกรักษาตามที่เขาเชื่อ
ถือศรัทธา ซึ่งควรจะสอดคล้องกับลักษณะอาการป่วย
และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของเขา โดย
เฉพาะการแพทย์แผนไทย ซึ่งเป็นภูมิปัญญาสั่งสมมา
แต่โบราณกาล เป็นต้น ย่อมทำให้การบำบัดรักษามี
ผลครอบคลุมกว้างขวางกว่าที่เป็นอยู่ และชาวบ้านใน
ชนบทก็อาจจะไม่ต้องเสียเงินเสียทองมากมายกับการ
รักษาโรคหรืออาการอื่นๆ ซึ่งชาวบ้านหรือหมอพื้นบ้าน
ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านก็สามารถรักษาตนเองได้ เป็นการ
คืนความศรัทธาในการรักษาด้วยตัวเอง หรือด้วยชุมชน
ของคนให้แก่ประชาชน ปัญหาคนล้นโรงพยาบาล
อาจจะบรรเทาลงไปบ้างด้วยเหตุนี้ประการหนึ่ง ช่วงที่
พระครูสุภาจารวัฒน์มานอนอาพาธที่กรุงเทพฯ นาน
เกือบ ๓ เดือนนั้น กิจกรรมลงพื้นที่ของกลุ่มพระสังฆ
อาสาพัฒนา จยโสธร ได้สะดุดหยุดลงไปพักหนึ่งเช่น
กัน แต่ความริ้นแรงที่อยากจะทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
ทำให้แกนกลุ่มสังฆฯต้องนัดประชุมเพื่อหารือถึง

กิจกรรมที่จะจัดทำในช่วงต้นปี ๒๕๓๘ โดยไม่มี พระครูสุภาภรณ์เข้าร่วมประชุม การประชุมได้ข้อสรุปว่า กลุ่มสงฆ์ ของเราจะลงพื้นที่เพื่อทำกิจกรรม ๒ ครั้งตามที่ได้นัดหมายไว้ เมื่อแรกกลับจากดูงานที่น่าน และเชียงใหม่ คือ กิจกรรมอนุรักษ์พันธุ์ปลาบ้านคอนกอก และอนุรักษ์ป่าช้า บ้านโสกชุมพูน ผมมีรายละเอียดจะเล่าสู่กันฟังดังนี้ครับ

บวชนเ้าอนุรักษ์พันธุ์ปลา

วันที่ ๑๐ มค. ๒๕๓๘ ก่อนจังหวัดเพล เจ้าอาวาส วัดคอนกอก อ.ทรายมูล ได้นัดให้ชาวบ้านบ้านคอนกอก มาพร้อมกัน ณ บริเวณวัด เพื่อรอรับและถวายเพลแด่ พระสงฆ์ กลุ่มสงฆ์อาสาพัฒนา ที่จะมาถึงในเวลา ๑๑ โมงเศษ รวมทั้งหมัด ๑๗ รูป หลังจากขบฉันอาหาร แล้ว เจ้าอาวาสวัดคอนกอก หนึ่งในสมาชิกพระกลุ่ม สงฆ์อาสาฯ ได้กล่าวต้อนรับพระสงฆ์ตลอดจนชาวบ้าน ที่มาร่วมทำกิจกรรมครั้งนี้ จากนั้น**พระครูโรจนธรรมจารี** กล่าวถึงความเป็นมาของงานในวันนี้ ความตอนหนึ่งที่ ท่านกล่าวไว้ไว้อย่างน่ารับฟัง มีว่า

“...เป็นเวลาหลายปีมาแล้ว ห้วยหนองคลองบึงแถบ

บ้านเรามักจะแห้ง ขอดในหน้าแล้ง จะ มีน้ำตลอดปีก็เฉพาะ ห้วยลำธารใหญ่อย่าง บ้านคอนกอกเรานี่ เป็นต้น ดังนั้น หน้าแล้งตั้งแต่ปลาย ฤดูหนาวถึงฤดูร้อน ชาวบ้านทั่วไปจะหา ปลาได้อย่างลำบาก ผิดเคือง แต่ที่ทำให้ พวกเราส่วนใหญ่

ลำบากยิ่งขึ้นก็คือ มีบางคนจับปลาไม่เลือกฤดู และทำ กันมากขึ้นจนปลาแพร่พันธุ์ไม่ทันให้คนจับกิน อาตม- ภาพและกลุ่มสงฆ์ได้ไปเห็นตัวอย่างการอนุรักษ์พันธุ์ ปลาบริเวณห้วยหน้าวัดแห่งหนึ่งในจังหวัดน่าน จึง คิดว่า บ้านเราก็น่าจะทำการอนุรักษ์พันธุ์ปลา เพื่อ ประโยชน์ของชาวบ้านเราเองเช่นกัน ดังนั้น อาตมภาพ และคณะสงฆ์จึงขอขบิณฑบาตลำห้วยบริเวณหน้าวัด คอนกอกจากญาติโยมทุกคน เพื่อขอไว้ให้เป็นที่วางไข่ ของปลา เพื่อแพร่ขยายพันธุ์ปลาให้พวกเรานั้นเอง นับ แต่นี้ไปขอพวกเราทุกคนช่วยกันสอดส่องดูแลอย่าให้ผู้ หนึ่งผู้ใดมาจับปลาบริเวณหน้าวัดนี้ ใครคิดจะจับก็ ขอให้สำนึกไว้ในใจว่า ปลาบริเวณนี้พระสงฆ์ได้ขอ ขบิณฑบาตไว้แล้ว ถ้าเอาไปก็จะเป็นบาปกรรมติดหัวติด ตัวตลอดไป”

จากนั้นกลุ่มพระสงฆ์ก็ได้สวดชยันโต ในขณะที่ชาว บ้านหลายคนได้ปล่อยปลาคนละถึงสองถึง พิธีกรรม นี้จบลงด้วยกลุ่มพระสงฆ์ได้ช่วยกันปักเขตลำห้วย หน้าวัด ซึ่งมีความยาวประมาณ ๒๐๐ เมตร พร้อมทั้ง ปักป้ายเขตอภัยทานเพื่ออนุรักษ์สัตว์น้ำบ้านคอนกอก ผมมาทราบภายหลังว่า ความจริงก่อนหน้านี้ชาวบ้าน

คอนกอกส่วนใหญ่ ต้องการพื้นที่สัก แห่งเพื่ออนุรักษ์ ปลาไว้ แต่จนใจ ไม่มีใครริเริ่มนำทำ จวบจนได้ข่าวว่า กลุ่มพระสงฆ์จะ มาทำพิธีกรรมดังกล่าวให้ จึงได้ตั้ง กรรมกรหมู่บ้าน ขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อ ดูแลและช่วยกัน

“บทบาทสำคัญของการเป็นผู้นำกลุ่มสงฆ์ นอกจากจะช่วยกระตุ้นเตือนหรือทำหาย
ความคิดของพระสมาชิก ให้เกิดการตั้งคำถามต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และช่วยกัน
แสวงหาทางออกจนนำไปสู่การนำลงมือทำกิจกรรมในรูปลักษณะต่างๆ แล้ว
ประการต่อมา ท่านจะต้องสามารถเอื้อให้พระสมาชิกคิด
และทำอะไรได้ด้วยตนเองสืบไป”

ออกกฎเกณฑ์ลงโทษผู้ละเมิด นี่เป็นจุดเล็กๆ ที่มีคว
มองข้าม สำหรับการศึกษาถึงความร่วมมือทำกิจกรรม
เพื่อแก้ปัญหาชุมชนระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้าน พิธี
กรรมนี้จะให้บรรลุถึงเป้าหมายได้คงต้องฝากไว้กับชาว
บ้านคอนกอกทุกคนนั่นเอง

อนุรักษ์ป่าช้า

ถัดจากนี้อีกหนึ่งสัปดาห์ กลุ่มสังฆฯ ได้ไปทำพิธีขอ
บิณฑบาตเพื่ออนุรักษ์ป่าช้าบ้านโสภณพูน อ.กุดชุม
ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องอีกประการหนึ่งตามโครงการ
อนุรักษ์ป่าชุมชน ทั้งนี้เนื่องเพราะในชนบทอีสานขณะ
นี้ พื้นที่ป่ามีเหลือน้อยเต็มที จะเหลือก็เฉพาะป่า
สาธารณะของชุมชน อันได้แก่ ป่าคอนปูดและป่าช้า
ซึ่งใช้เป็นที่เผาศพ และมาระยะหลังนี้ชาวบ้านที่มีผืนนา
ติดต่อกับบริเวณป่า ก็ได้รุกคืบเข้าไปถางป่าและทำเป็น
คันทากัน เมื่อผ่านไประยะหนึ่ง บริเวณพื้นที่ป่าช้าหรือ
ป่าคอนปูดจึงมีขนาดเล็กลงเรื่อยๆ นับเป็นการรุกพื้นที่
ป่าสาธารณะของหมู่บ้านไป นับว่าน่าเสียดาย เพราะ
ป่าชุมชน ซึ่งเหลืออยู่น้อยนิดเหล่านี้ ได้ยังประโยชน์
ให้แก่ชาวบ้านมากมาย นอกเหนือจากการใช้เป็น
ฉาปนสถาน อันควรแก่การเคารพบูชาของหมู่บ้านแล้ว
ชาวบ้านยังได้อาศัยเก็บของป่าอีกสารพัดไว้กินและใช้สอย
เมื่อเป็นดังนี้กลุ่มสังฆฯ จึงแลเห็นเป็นเรื่องสำคัญที่ต้อง
ขอให้ชาวบ้านร่วมมือกันอนุรักษ์ป่าไว้เพื่อพวกเขาเอง

โดยอาศัยการประยุกต์พิธีกรรมมาอนุรักษ์ป่า

การดำเนินงานจะเริ่มด้วยการให้พระสมาชิกในกลุ่ม
คอยดูว่า บ้านไหนกำลังประสบปัญหาการรุกพื้นที่ป่า
และชาวบ้านส่วนใหญ่เรียกร้องให้กลุ่มพระสงฆ์ใช้
กุศโลบายดังกล่าว เมื่อทราบแน่นอนว่า บ้านนี้จะมีงาน
อนุรักษ์ป่า ประธานกลุ่มสงฆ์จะมีหนังสือแจ้งแก่พระ
สมาชิกตลอดจนผู้ใหญ่บ้านและเจ้าอาวาสในเขตใกล้เคียง
เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านกระจายข่าวเพื่อระดมชาวบ้านมาร่วม
พิธี พอถึงวันทำพิธีกรรมหลังจากพระสงฆ์ฉันเพลเสร็จ
ทั้งพระสงฆ์และชาวบ้านก็จะไปรวมกันบริเวณป่าช้านั้นๆ
จากนั้นประธานกลุ่มสงฆ์จะกล่าวถึงความสำคัญของ
การอนุรักษ์ป่า ตามด้วยการเจริญพระพุทธมนต์ให้เป็น
สิริมงคล จากนั้นพระสงฆ์จะช่วยกันโยนค้ายสายสิญจ์
ไปตามบริเวณเขตป่าที่ได้ขอบิณฑบาตไว้ ถ้าหากป่า
แห่งไหนมีต้นไม้ใหญ่ ท่านก็จะเอาจิวรเล็กๆ มาผูกเป็น
เชิงสัญลักษณ์ไว้ บางแห่ง ป่ามีต้นไม้อยู่บางตา ท่านก็
จะนำเอากล้าไม้ที่บรื้อคั้นมาช่วยกันปลูกเสริมเข้าไป

รูปธรรมที่แลเห็นประโยชน์ชัดเจนเห็นจะได้แก่
ป่าอนุรักษ์บ้านหนองแคน อ.กุดชุม ป่าแห่งนี้ คณะสงฆ์
ที่นี่ได้ทำการอนุรักษ์มาตั้งแต่ ๔-๕ ปีก่อนหน้านี้ จาก
เดิมที่มีต้นไม้เหลือน้อยเต็มที จนบัดนี้ดูเป็นป่ารก แม้
ต้นไม้ที่ปลูกเสริมเข้าไปจะยังไม่โตเต็มที่ แต่ประโยชน์
ของการอนุรักษ์นั้นมีค่าเหลือประมาณกล่าวคือ กลุ่ม
พระสงฆ์ยังได้จัดให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะ

“คำถามที่อยากฝากทิ้งท้ายคือ

เราจะพัฒนากระบวนการสร้างสติปัญญาให้กับชุมชนอย่างยั่งยืนได้อย่างไร
นั่นคือการถามว่า ชุมชนจะจัดการศึกษาเพื่อพวกเขาเองได้อย่างไร”

ใช้อบรมพระนวกะ โดยปลูกสร้างที่พำนักเพียงเล็กน้อย
ทั้งนี้การจัดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมนั้นย่อมได้รับความ
เห็นดีจากชาวบ้านหนองแคน และพวกเขายังรู้สึกว่าการ
ทำเช่นนี้จะเป็นผลบุญกุศลให้แก่พวกเขาเองและ
ยังเป็นการเพิ่มแรงศรัทธาปสาทะของพวกเขาที่มีต่อ
พุทธศาสนาได้อีกมาก นับเป็นการสืบอายุพระศาสนา
ไปได้อีกหนึ่งขั้น

ไม่เพียงเท่านี้ ป่าบ้านหนองแคนยังถูกเลือกให้เป็น
สถานที่ศึกษาและเพาะพันธุ์สมุนไพรรักษาโรค ยิ่งภายหลัง
ชาวบ้านบางคนถึงกับถวายที่ดินของตนให้เป็นเขตป่า
หนองแคน ทำให้พื้นที่ป่ากว้างขวางจากเดิมยิ่งขึ้น มี
การเพาะปลูกพันธุ์ไม้เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ มีคณะ
กรรมการชาวบ้านให้การสอดส่องดูแลอย่างต่อเนื่อง
โดยได้มีการกำหนดรายละเอียดการเข้าไปเก็บของป่า
เพื่อใช้สอยอย่างชัดเจน จนที่สุดมีพระสงฆ์ไปจำพรรษา
อยู่ที่นั่นอย่างถาวร ป่าบ้านหนองแคนนับเป็นความสำเร็จ
ที่เรียกได้ว่าเป็นผลงานชิ้นโบว์แดงของพระสงฆ์
และชาวบ้านเลยทีเดียว

แต่ทั้งนี้ การอนุรักษ์ป่าช้าและป่าดอนปู่ตาของ
กลุ่มสงฆ์ ย่อมจะมีระดับของจุดมุ่งหมายคิดแยก
แตกต่างกันไป ดังเช่นกรณีป่าช้าบ้านโสกชุมพูนที่
กล่าวถึงข้างต้นนี้ กลุ่มสงฆ์มุ่งหวังเพียงให้ชาวบ้าน
บ้านโสกชุมพูนได้ช่วยสอดส่องดูแลไม่ให้มีการรุกพื้นที่
ป่าเข้าไปมากกว่านี้ แต่อนาคต หากชาวบ้านจะช่วย
กันบริจาคที่ดินเพื่อขยายพื้นที่ป่าก็อาจจะเป็นประโยชน์
ในการใช้สอยของจากป่า เช่นเดียวกับที่อื่นๆ ทั้งนี้ขึ้น

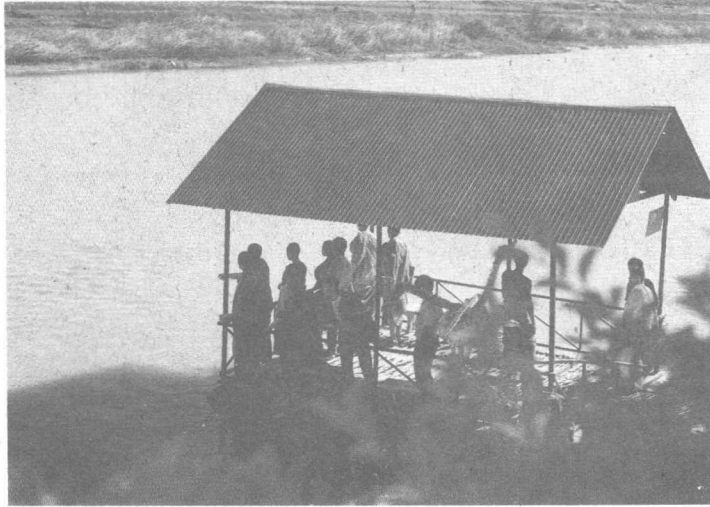
อยู่กับความต้องการของชาวบ้านบ้านโสกชุมพูนเช่นกัน
สำหรับพิธีกรรม ในวันนั้นจะคล้ายคลึงกับที่เล่าไว้ข้าง
ต้น จึงไม่ขอกล่าวซ้ำอีก

ผมมีข้อพิจารณาทิ้งท้ายเรื่องหนึ่งคือ กิจกรรมทั้ง
สองครั้งนี้ พระครูสุภาจารวัฒน์ไม่ได้เข้าร่วมด้วย เนื่อง
จากนอนอาพาธอยู่ที่กรุงเทพฯ เดิมผมกังวลใจอยู่ว่า
หากไม่มีหลวงพ่อนำทำกิจกรรม กลุ่มสงฆ์จะเคลื่อนไหว
เองได้หรือไม่ ที่สุดกลุ่มสงฆ์ก็ทำกันเองได้ ผมยัง
ไม่ได้ถามหลวงพ่อดูโดยตรงว่า รู้สึกอย่างไร ที่กลุ่มสงฆ์
ดำเนินกิจกรรมกันเองได้ แต่ผมพอเดาได้ว่า ท่านคงจิตใจ
ไม่น้อยที่กลุ่มสงฆ์ทำอะไรได้โดยไม่ต้องรอท่านทุกครั้ง

ครั้งนี้เองทำให้ผมเข้าใจว่า บทบาทสำคัญของการ
เป็นผู้นำกลุ่มสงฆ์ นอกจากจะช่วยกระตุ้นเตือนหรือ
ทำทลายความคิดของพระสงฆ์ให้เกิดการตั้งคำถามต่อ
สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และช่วยกันแสวงหาทางออกจน
นำไปสู่การนำลงมือทำกิจกรรมในรูปลักษณะต่างๆ แล้ว
ประการต่อมา ท่านจะต้องสามารถเอื้อให้พระสงฆ์
คิดและทำอะไรได้ด้วยตนเองสืบไปกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ
มีศักยภาพพอที่จะพึ่งตนเองในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะ
ในทางสติปัญญา ตลอดจนบารมีอันเป็นคุณสมบัติ
สำคัญในการประสานประโยชน์ ซึ่งแน่นอนว่าคงต้อง
อาศัยเวลาในการสั่งสม

ผมสังเกตเห็นว่า หลวงพ่อก็จะมีเทคนิคบางอย่าง
อาจเรียกได้ว่าเป็นวิธีการสร้างคนอย่างหนึ่ง เช่นการ
พยายามให้ความสำคัญแก่พระผู้สวามีน้อยในการทำกิจกรรม
บางอย่าง การหมั่นยั่วให้ท่านทั้งหลายเหล่านั้นได้คิด

ตรีตรองเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยตนเอง แทนที่จะใช้วิธีการสอนให้เชื่อหรือบอกให้ทำเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะความพยายามที่จะลดความรู้สึกของพระสมาชิกที่เห็นท่านเป็นศูนย์กลางในทุกเรื่อง เหล่านี้กลุ่มสังฆฯ จึงมีแนว

พิธีสืบทอดแม่น้ำ เพื่ออนุรักษ์พันธุ์ปลา

โน้มที่จะเริ่มเบี่ยงเบนการให้ความสำคัญจากระดับของบุคคลมาที่กลุ่ม(คณะสงฆ์) โดยมีความเสมอภาคเสมอไหล่ และมีกลยุธนาสมัครธรรมเป็นที่ตั้ง ผมเชื่อว่าการสืบสานอุดมธรรมที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อสังคมนตรี จำต้องมีการถ่ายโอนไปสู่พระรูปอื่นๆ และพระรุ่นหลังอย่างต่อเนื่องจนท่านเหล่านั้นสามารถพึ่งตนเองในทางสติปัญญาได้ในที่สุด จะโดยกระบวนการวิธีไหนนั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งคงจะต้องคิดกันให้ชัดเจนต่อไป

ไม่เพียงการสืบสานจากพระผู้นำไปสู่พระรูปอื่นๆ เท่านั้น การเอื้อให้ชาวบ้านมีศักยภาพที่จะพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะขอเน้นที่การพึ่งตนเองในทางสติปัญญา ก็มีความสำคัญเช่นกัน หากชาวบ้านชุมชนใดยังไม่สามารถพึ่งตนเองในทางสติปัญญาได้ ชุมชนนั้นก็อาจจะถึงซึ่งจุดจบได้ไม่ยาก ยิ่งบางคราว หากขาดผู้นำทางสติปัญญา เช่น พระสงฆ์หรือผู้นำชุมชนอื่นๆ สภาพแตกสลายดังกล่าว คงอยู่ใกล้แค่เอื้อมเท่านั้น ผลลพอกอันหนึ่งที่ได้เห็นได้ชัดว่าหากชาวบ้านไม่สามารถพึ่งพาสติปัญญาของตนเองได้ก็คือ กิจกรรมของชุมชนจะไม่ราบรื่น ขาดพลังและสัมฤทธิ์ผลได้ยาก หรือ

อาจจะสำเร็จผลเฉพาะช่วงที่มีผู้นำอยู่เท่านั้น

ดั่งกรณีการอนุรักษ์ป่าและพันธุ์ปลาข้างต้น หากชาวบ้านมองไม่เห็นสาระสำคัญของพิธีกรรมนั้น การสานต่อจนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ก็ย่อมเป็น

ไปได้ยาก ผมเชื่อว่า ชุมชนที่มีผู้นำทางสติปัญญาอย่างต่อเนื่องย่อมจะดีกว่าไม่มีแน่ แต่จุดหมายปลายทางของผู้นำ ควรมุ่งหวังให้สมาชิกของชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ทุก ๆ ทาง โดยไม่หวังให้เขาเป็นผู้ตามทางสติปัญญาแต่ถ่ายเดียวเป็นแน่ แต่จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดคงเป็นอีกเรื่องหนึ่ง คำถามที่อยากฝากทิ้งท้ายคือ เราจะพัฒนากระบวนการสร้างสติปัญญาให้กับชุมชนอย่างยั่งยืนได้อย่างไร นั่นคือการถามว่าชุมชนจะจัดการศึกษาเพื่อพวกเขาเองได้อย่างไร

ฉบับหน้าพบกับเรื่องราวของกิจกรรมใหม่เอี่ยมสำหรับชาวบ้านที่บ้านท่าลาด แต่อาจจะไม่ใหม่สำหรับที่อื่น เล่าสักนิดก็ได้ว่า เป็นกิจกรรมชุมชนที่มุ่งพยายามให้ทั้งพระสงฆ์และชาวบ้านร่วมกันทำทนายระบบความคิดที่ถูกครอบงำมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ เพื่อจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับรากความคิด อันมีรัศมีกัมมัตถะระดับชุมชนเป็นที่หมาย สำหรับฉบับนี้ขอจบเพียงเท่านี้ครับ

สารและนัยของ

พิธีสะเดาะเคราะห์แก้กรรม

ธวัช ดำสะอาด

ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นปีที่มูลนิธิเสฐียรโกเศศฯ มีอายุครบเบญจเพส และอาศรมวงศัสนิทศนิกพรหมหนึ่งทศวรรษ จึงได้จัดให้มีงานเฉลิมฉลองขึ้นที่อาศรมฯ ซึ่งตั้งอยู่ที่รังสิต คลองสิบห้า อองครักษ์ นครนายก เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคมที่ผ่านมา

อาศรมวงศัสนิท เมื่ออายุสิบปีนี้เริ่มขึ้นไปด้วยแมกไม้ นานาพันธุ์ซึ่งขึ้นรายล้อมด้านนอกและบริเวณหน้าสัณฐานการที่เรียกว่าลานวาสิฏฐี ผู้คนจากที่ต่างๆ ราวสองร้อยคนมาร่วมงานครั้งนี้ งานช่วงเช้าเริ่มต้นด้วยการที่ท่านผู้หญิงพวงร้อย อภัยวงศ์ เจริญสาลาพวงร้อย และม.ร.ว.สายสวัสดิ์ สวัสดิวัฒน์ ทอมสัน เปิดวรรณคดี อันเป็นห้องสมุดกลางน้ำที่อิงคติมาจากหอไตร กลางวันเป็นรายการปาฐกถาเรื่อง “ด้วยพลังแห่งปัญญาและความรัก : สร้างสรรค์ทางเลือกใหม่เพื่อสังคมไทยในศตวรรษหน้า” โดยพระไพศาล วิสาโล

รายการภาคค่ำมีการแสดงเพลงเหย่ยจากหมู่บ้านเด็ก เครื่องสายไทยจากธรรมศาสตร์ การสวดสภกัญจะจากโยธธ และเพลงแคนจากลุงบุญ กลางคืน นักแคนตาบอดผู้เคยบรรเลงถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สองทุ่ม จันทรเพ็ญลอยอยู่เหนือบริเวณอาศรมฯ สถานที่ที่อยู่ไกลออกมาจากแสงเสียงเช่นนี้ แม้เป็นคืนเดือนเพ็ญยังแลเห็นหมู่ดาวได้เต็มฟ้า ผู้มาร่วมงานรวมตัวกันบริเวณ “ลานวาสิฏฐี” เพื่อร่วมพิธีแก้กรรม-สืบชะตาอย่างคนรุ่นใหม่ที่พระครูสังฆวิชัย (สมนึก นาโถ) เจ้าอาวาสวัดปลักไม้ลาย เป็นเจ้าพิธี

พระอาจารย์สมนึก ได้กล่าวถึงพิธีการทางพุทธที่มาประยุกต์ใช้กับการสะเดาะเคราะห์ว่า เมื่อบุคคลไปคู่ดวงชะตาของตนจากหมอดูหรือโหร พอหมอดูทำนายว่าช่วงนี้พระอังคารเข้าเสวยอายุจะมีอันตรายหรือได้รับบาดเจ็บอาจถึงแก่ชีวิต ทางแก้ก็คือต้องไปสะเดาะเคราะห์ต่ออายุ สะเดาะก็คือทำให้พ้นไป ส่วนเคราะห์คงหมายถึงดาวเคราะห์ รวมความได้ว่าการทำให้ภัยอันเกิดจากดาวเคราะห์ ซึ่งส่งผลไม่ดีพ้นไปจากตัว แต่การสะเดาะเคราะห์เช่นนี้นั้น

วันเข้ากลายเป็นพิธีกรรมที่เข้าไปโดยขาดความเข้าใจ กลายเป็นพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ไป ทั้งที่เริ่มต้นมาจากการนำพุทธศาสตร์มาประยุกต์ ทั้งบทที่ใช้สวดก็นำมาจากพระสูตรบทต่างๆ ที่สงฆ์ใช้ในการท่องบ่นสาธยาย ถ้าทำความเข้าใจถึงสาระหรือนัยของการสะเดาะเคราะห์แก้กรรม ก็น่าจะเป็นประโยชน์ไม่น้อย

เช่นเมื่อดาวอังคารเข้ามาเสวยอายุบุคคล ด้วยดาวอังคาร นี่เป็นดาวแสดงโทสะจริต แสดงการต่อสู้ที่รุนแรง ผลของการกระทำย่อมรุนแรงไปด้วย ดังนั้น บทที่ใช้สวดคือ กรณียเมตตาสูตร ซึ่งก็คือการเจริญเมตตาแก่ ผู้แผ่ความรักให้กัน กรณียเมตตาสูตรนี้ท่านอุปมาอุจจความรักรของมารดาที่ให้กับบุตร

หรือเมื่อดาวพุธเข้ามาเสวยอายุ ก็ทำให้เกิดภัยขึ้นเช่นกัน เพราะดาวพุธนี้เจ้าชะตาเป็นพวกที่อวดฉลาด ภัยจึงเกิดจากการที่พูดมาก ทำให้คนอื่นเดือดร้อนเพราะปากของตัวเอง ทางแก้จึงต้องเจริญขันธปริตร คือการแผ่เมตตา ความเป็นมิตร ไปให้พญางูทั้งหลาย เพราะงูเป็นสัตว์มีพิษร้ายที่ปาก

และเมื่อดาวจันทร์เสวยอายุ คนผู้นั้นมักจะ โฉละ เปลี่ยนใจง่าย ขี้สงสาร เพื่อฝันเลื่อนลอยจนเกิดโทษได้ ท่านจึงแก้ด้วยการให้เจริญอภัยปริตร เพราะเป็นเรื่องที่เล่าถึงความเดือดร้อนอันเกิดจากความฝัน และนิมิตฝันหรือลางร้ายนั้นจะสงบระงับไปเมื่อจิตใจมีความตั้งมั่นอันเกิดจากศรัทธามั่นคงในพระพุทธานุชา

ท่านพระอาจารย์สมนึก ได้กล่าวถึงคาถาแก้กรรมสะเดาะเคราะห์จากดาวต่างๆ ดวง จนจบสิ้นพิธีสะเดาะเคราะห์แก้กรรม ประเด็นสำคัญที่ควรแก่การพิจารณาคือการสวดสะเดาะเคราะห์นี้มีใช่การนำคาถาที่ลึกลับมาสวดเพื่อขับไล่สิ่งที่ไม่ดีออกไปจากตัว ราวกับการร้องตะโกนขับไล่ความชั่วร้ายออกไปให้พ้น หรือการตีเกราะเคาะไม้เพื่อขับไล่ราหูที่มอมจันทร์ แท้จริงการสวดสะเดาะเคราะห์คือการเจริญธรรมโดยอาศัยพระสูตรบทต่างๆ มาเตือนสติตนเอง เพื่อให้เกิดปัญญา และเริ่มต้นปฏิบัติแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ นั้น ดังเช่นเมื่อความทุกข์ อันเป็นสัญลักษณ์แห่งมรณะเข้ามาเสวยอายุ บทที่ใช้สวดก็คือ อนิจจัง วิภูสังขาร... อันมีความหมายถึงการระลึกไว้ว่าคนเราย่อมมีความตายเป็นธรรมดา เหตุใดจึงต้องกังวลกับความตายนั่นเล่า

พิธีกรรมจบลงขณะที่ดวงจันทร์ลอยสูงขึ้นจนเกือบถึงกิ่งฟ้า แสงศศิธรส่องสว่างอาบไปทั่วลานวาสิฏฐี ราวกับเป็นบุญนิมิต หรือแสงสว่างแห่งปัญญาที่ขับไล่ความมืดด้านในออกไป นับเป็นการนำพุทธวิธีมาประยุกต์ใช้กับความเชื่อในโหราศาสตร์ได้อย่างแยบคาย

❀ ตีพิมพ์ครั้งแรก มติชน ธันวาคม ๒๕๓๑

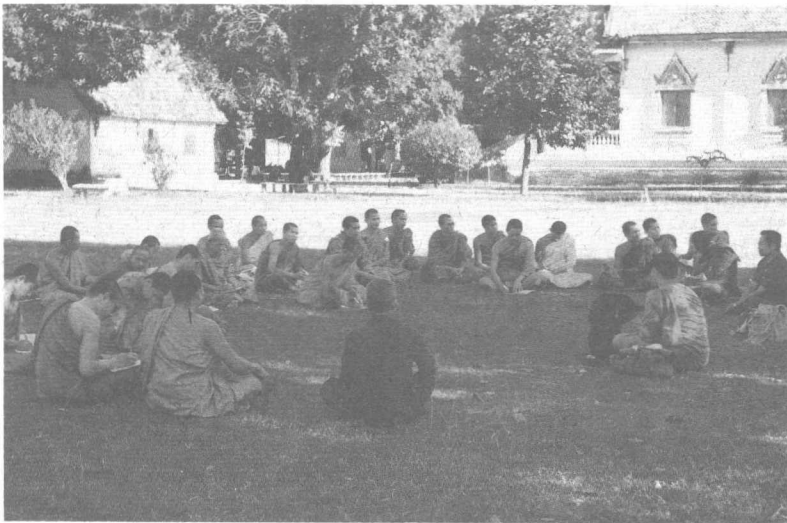
ทัศนศึกษากับกลุ่มสงฆ์อีสาน

วรพงษ์ เวชมาลีนนท์

“ชาวคราวความเคลื่อนไหวขององค์การพระผู้นำแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง” คงได้ผ่านสายตาท่านผู้อ่านเสขิยธรรม มาบ้างแล้ว โดยเฉพาะบทบาทและกิจกรรมของพระครูมงคลวรวิวัฒน์ซึ่งเป็นองค์ประธานของกลุ่ม นอกเหนือจากการทำกิจกรรมเพื่อสังคมด้านต่างๆ ภายในชุมชนแล้ว ทางกลุ่มยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของสมาชิก โดยจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เรื่อยๆ”

ตั้งท่านพระครูฯ เองได้ปรารภกับทางศพพ. และได้ร่วมกันจัดให้มีการทัศนศึกษากิจกรรมขององค์กรอื่นๆ ที่มีแนวความคิดหลากหลายออกไป ระหว่างวันที่ ๖-๘

ก.พ.นี้ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และเปิดโลกทัศน์ของพระสมาชิกให้กว้างขวางขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาประยุกต์ใช้ทำกิจกรรมในชุมชนที่ตนอยู่ ตั้งตัวท่านพระครูฯเอง หลัง

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างดูงาน

จากได้ดูงานที่ภาคเหนือเมื่อปีที่แล้ว ก็ได้นำข้อคิดและตัวอย่างรูปธรรมจากที่นั่นมาพัฒนาจนเป็นโครงการคุณภาพชีวิต ดัง*เสขิยธรรม* เราได้รายงานตั้งแต่ฉบับที่แล้ว

การทัศนศึกษาครั้งนี้เป็นการเยือนสถานที่ต่างๆ มีอาทิ

ร.ร.หมู่บ้านเด็ก ตั้งอยู่บนเนื้อที่ ๒๐๐ ไร่ นอกตัวเมืองกาญจนบุรีไปทางน้ำตกเอราวัณประมาณ ๓๗ กม. ท่ามกลางอ้อมกอดของธรรมชาติที่งดงาม ด้วยด้านหนึ่งติดกับลำน้ำแควน้อย อีกด้านหนึ่งแลเห็นเทือกเขาเป็นแนวยาวตั้งตระหง่านอยู่ ที่นี้เราสามารถสัมผัสกับกลิ่นอายของธรรมชาติได้อย่างใกล้ชิด อากาศยามเช้าตรู่ในวันที่ ๖ ก.พ.สดชื่นนัก ความหนาวเย็นกับ

หมอกบางๆ รวมทั้งสกุณาที่ส่งเสียงประสานกัน เสมือนเป็นการต้อนรับวันใหม่ ช่วยขับเน้นบรรยากาศให้สดใสรื่นชื่น เราเริ่มรายการแรกในช่วงเช้า โดย **คุณพิภพ**

“ร.ร.หมู่บ้านเด็กเกิดขึ้นจากแนวคิดที่ปฏิเสธการจัดการศึกษาที่ถูกกำหนดโดยรัฐ โดยเน้นที่การจัดบรรยากาศให้เหมาะสม ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การลดความสัมพันธ์ระหว่างกันในเชิงอำนาจลง และให้เด็กแต่ละคนเตรียมความพร้อมในการศึกษาด้วยตัวเอง”

ธงไชย หรือ “พ่อเบ๊ยก” ของเด็ก ๆ กล่าวเปิดประเด็นชี้ให้เห็นว่ารากเหง้าของปัญหาสังคมสมัยใหม่ เกิดจากการจัดการศึกษา อย่างผิดพลาด

“ทัศนะเรื่องการศึกษของคนไทยได้เบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายที่แท้จริงเสียแล้ว คนสมัยนี้เรียนหนังสือเพียงเพื่อต้องการเปลี่ยนสถานะทางชนชั้นของตนเองให้สูงขึ้น มิใช่เพื่อการเรียนรู้”

นอกจากนี้ “ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการศึกษาจะถูกกำหนดโดยรัฐทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอน หลักสูตร ตลอดจนตำราเรียน” เหล่านี้คือสภาพความเป็นจริงซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาในความหมายที่แท้จริงทั้งสิ้น

คุณพิภพเสนอว่า การศึกษาควรประกอบด้วยความหลากหลาย และมุ่งตอบสนองของกลุ่มคน ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไม่ว่าทางกายภาพ ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ

โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก กว่ายี่สิบปีที่ผ่านมาก็ได้พยายามนฤมิตรสถานการศึกษาตามอุดมคตินี้ขึ้นมา

หลังจากเดินชมกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนในช่วงบ่ายแล้ว ภาคคำบรรดาครูบา-อาจารย์ในโรง

เรียนได้มาเล่าประสบการณ์ที่ต้องเผชิญกับเหล่าจอมชนทั้งหลาย รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหาของที่นี่ ซึ่งนับว่าให้แง่มุมมองในเชิงปฏิบัติที่น่าสนใจสำหรับพระคุณเจ้าที่มีกิจกรรมต้องเข้าไปสัมพันธ์กับเด็กโดยตรง

ใกล้เที่ยงของวันต่อมา คณะของเราเดินทางมาถึง **โรงเรียนธรรมจารินิเวศ** ซึ่งเป็นสถานศึกษาสำหรับเยาวชนสตรีผู้ด้อยโอกาสที่ดำเนินการโดยแม่ชีล้วน ๆ ณ อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี (เรื่องราวของสถานศึกษาธรรมจารินิเวศตีพิมพ์ใน **เสขิยธรรม** ฉบับที่ ๑๕ แล้ว) หลังจากพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ **แม่ชีประทีป ขวัญอ่อน** ผู้อำนวยการสถาบันแห่งนี้ ตลอดจนเดินดูกิจกรรมในโรงเรียนแล้ว ในช่วงเย็นมีการนั่งสมาธิร่วมกันและสนทนากันต่อจากช่วงบ่ายก่อนที่จะแยกย้ายกันไปพักนอน

หากยกเรื่องความแตกต่างของทิวทัศน์ออกเสียแล้ว

ชุมชนปฐมอโศก อ.บ้านแพ้ว นครปฐม นับเป็นสถานที่ที่น่าศึกษาอยู่มาก เพราะเป็นผลิตผลของความพยายามที่จะพัฒนาคำสอนของ “ชาวอโศก” ให้เป็นรูปธรรม ขึ้นนับตั้งแต่การ

ถือศีล ปฏิบัติธรรม ตลอดจนการสร้างบรรยากาศทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ให้เกิดเป็นชุมชนของผู้ที่มีความคิดและปรารถนาจะใช้ชีวิตร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งที่ผ่านมาประสบความสำเร็จมีใช้น้อย

ในช่วงบ่ายของวันที่ ๘ ก.พ. หลังจากพระคุณเจ้าเดินชมหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนแล้ว ก็มีการแลกเปลี่ยนทัศนะเพิ่มเติมกับเหล่าสมณะชาวอโศกอีก มีข้อน่าสังเกตอยู่ว่าสมาชิกในชุมชนแทบทั้งหมดจะมาจากภูมิภาคอื่น จะหาชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงแทบไม่มีจะด้วยเหตุใดก็แล้วแต่นั้นนับว่าเป็นจุดที่น่าทำทหายกลุ่มพระสงฆ์เรา หากจะนำเอาจุดนี้ไปคิดต่อเพื่อหาทางพัฒนารูปแบบเหล่านี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตกค่ำ คณะของเราที่ย้ายวิกมานั่งล้อมวงสนทนาว่าด้วยเรื่องสมุนไพรรูปแบบเป็นกันเองและออกรสชาติกับ **พระครูสังฆวิชัย (สมนึก นาโถ)** ที่วัดปลักไม้ลาย อ.กำแพงแสน นครปฐม ก่อนออกเดินทางต่อในเช้าวันรุ่งขึ้น

เช้าวันที่ ๙ ก.พ. มีรายการสนทนาแลกเปลี่ยนสภาพปัญหาตลอดจนรูปแบบการทำเกษตรทางเลือกที่

จะเป็นหนทางรอดของเกษตรกรไทย ไม่ว่าจะเป็นการทำเกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ ตลอดจนเกษตรธรรมชาติกับ **คุณจันทนา หงส์สา** เจ้าหน้าที่จากศูนย์เทคโนโลยีเพื่อสังคม ณ ศาลาในบริเวณวัดพระนอน จ. สุพรรณบุรี ซึ่งล้อมรอบไปด้วยไม้ผลจำนวนมากมายให้ทั้งความร่มรื่นและผลิตผล

จากนั้นมีการเดินชมอุทยานมัจฉาซึ่งเป็นต้นแบบของการอนุรักษ์พันธุ์ปลาทั่วเมืองไทย พร้อมกันคณะของเราก็ได้มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของท่าน **พระปลัดบุญส่ง ปณญารโ** ท่านเจ้าอาวาสวัดที่เคยได้รับรางวัลต่างๆ ทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ เป็นเครื่องยืนยันความสามารถและความตั้งใจในการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น

จากนั้นในช่วงบ่าย คณะได้เดินทางต่อไปยังไร้ท่าเสด็จซึ่งอยู่ไม่ไกลจากวัดพระนอนมากนัก ที่นี่เป็นสถานที่ทดลองปรับปรุงพันธุ์ข้าวตลอดจนพัฒนาเทคนิคการทำเกษตรที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับหลักการทำเกษตรทางเลือก ซึ่งคำนึงถึงความสมดุลของระบบนิเวศน์เป็นหลัก อันเป็นความพยายามที่จะนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมและน่าจับตามอง

ความเห็นของศ.น.พ.ประเวศ วะสีต่อกลุ่มเสขิยธรรม

เสขิยธรรมมีบทบาทต่อพระนักพัฒนาอย่างไร ใน ๕ ปีที่ผ่านมา

ต้องควักดูอุปสรรคให้ชัดเจน ถ้าจะให้พระที่ทำงานคุ้นเคยกันได้เรียนรู้จากกัน การประชุมร่วมกันต้องบ่อยกว่านี้ ถ้าห่างเกินก็จะขาดความเป็นชุมชน คงต้องประชุมร่วมกันสักเดือนละครั้ง แต่ถ้าวัตถุประสงค์เป็นว่าต้องการขยายเครือข่ายพระที่ทำงานพัฒนาต้องมีวิศศึกษา จุดสำคัญ

คือต้องไปสำรวจว่ามีพระที่ไหนทำงานพัฒนา อาจจะร่วมกับมจร.(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) แล้วโยงท่านเข้ามาหากันตัวเครือข่ายก็จะใหญ่ขึ้นที่ผ่านมา (ทางกลุ่มยัง)ขาดการทำงานที่เป็นระบบ เลยไม่เชื่อมโยงกันที่จะมีพลัง ประเด็นคือต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

ปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของ

กลุ่มเสขิยธรรมมีอย่างไรบ้าง

ความเป็นชุมชน คือมีการพบปะกัน มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน อันนี้จะทำให้เกิดความเข้มแข็ง แต่โดยทั่วไปทั้งพระทั้งฆราวาสจะไม่ค่อยเข้ามาหากัน ต่างคนต่างอยู่ แต่ไม่ทราบว่าพระเสขิยธรรมเป็นอย่างไร คงพูดตายตัวไม่ได้

อุดมคติของกลุ่มเสขิยธรรมควรเป็นอย่างไร

ไปตอบแทนท่าน(พระสงฆ์)คงยาก ท่านต้องตั้งคำถาม มันต้องมีกระบวนการที่ทำให้ดีขึ้น คนอื่นไปบอกมันก็ไม่เกิด กลุ่มต้องสร้างกันเอง ท่านต้องเข้ามาประชุมร่วมกันและท่านอยากเห็นสิ่งที่ดีงามอะไรเกิดขึ้น ท่านสนใจเรื่องอะไร ถ้าสนใจเรื่องอะไรก็คุยกันให้เกิดปัญญา แล้วเอาผู้รู้เข้ามาช่วยดู เราจะได้เรียนรู้มากขึ้น จะเป็นเรื่องปฏิบัติกรรมฐานก็ดี จะเป็นเรื่องชุมชนก็ดี

จุดสำคัญคือการเรียนรู้ ถ้ามีระบบจะทำให้กลุ่มเข้มแข็งขึ้นอย่างรวดเร็ว คือการวางแผน มีวัตถุประสงค์และงานที่จะต้องทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ระบบนี้คือการเชื่อมโยง

เราจะมีวิธีการอย่างไรเพื่อไปถึงอุดมคติ

พระควรจะเข้ามาทำงานทางสังคม ไม่อย่างนั้นท่านจะไม่เข้าใจและเอาพุทธศาสนามาใช้ โดยเหมาะกับสมณสาธูปไม่ได้ ต้องมีการวางแผน เครือข่ายพระนักพัฒนาให้เป็นระบบมากขึ้น ควรจะทำระบบร่วมกันระหว่างมจร.กับศพพ. ทำงานให้เป็นระบบขึ้น มีการวางแผน ต้องมีการจัดการ การจัดการเป็นมิติหนึ่งทางปัญญา เป็นอริยปัญญา เป็นปัญญาที่ทำให้สำเร็จ ประโยชน์น่าจะพูดว่าเป็นอิทธิบาท ๔ เรื่อง ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

เสมสิกขาลัย

กองสารา

ประจวบเหมาะวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ศกนี้ ตรงกับวันมาฆบูชาทางคณะกรรมการดำเนินงานก่อตั้งเสมสิกขาลัย อันจะเป็นสถาบันการศึกษาแนวใหม่ที่เน้นบูรณาการของการศึกษา จึงได้ถือเอาศุภวารนี้เป็นวันก่อตั้งสถาบัน และพร้อมกันนั้น เพื่อให้เกิดการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับตึกศิลาแห่งใหม่นี้ จึงได้มีการเชิญท่านผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ ทั้งพระภิกษุและฆราวาสมาประชุมร่วมกัน ณ โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จังหวัดกาญจนบุรี

ตอนเช้าวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ รายการเริ่มต้นด้วยการนำเสนอความคิดหลักของ อ.สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวตั้งตัวตีสำคัญในการเสนอให้สร้างสถานการศึกษาทางเลือกแห่งนี้ขึ้นมา อาจารย์ได้เริ่มกล่าวถึงความคิดเบื้องหลังของการก่อตั้งเสมสิกขาลัยว่าเป็นความพยายามที่จะสร้างสถานศึกษา ซึ่งมีรูปแบบแตกต่างออกไปจากมหาวิทยาลัยทั่วไป โดยการมุ่งเปลี่ยนผู้เรียนจากผู้ที่มีความเห็นแก่ตัว ให้มีความเห็นแก่ตัวน้อยลงหรือไม่มีเลย ซึ่งข้อนี้เป็นคุณประโยชน์ทางจิตวิญญาณของแต่ละคน แต่ขณะเดียวกัน อาจารย์เน้นว่าเสมสิกขาลัยต้องมีส่วนผลิตคนเพื่อเข้าไปแก้ไขปัญหาสังคมในระดับกว้างด้วย

โดยตัววิธีการนั้น อาจารย์เสนอว่า เราสามารถผสมผสานรูปแบบบางอย่างของทางตะวันตกมา เพื่อปรับปรุงให้ระบบการศึกษาดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่ององค์ความรู้สมัยใหม่ รูปแบบและเทคนิคการสอนต่างๆ อย่างไรก็ตาม อาจารย์ก็ถ่วงถ่วงถึงคำว่า “สิกขา” ซึ่งสะท้อนให้เห็นความแตกต่างของเสมสิกขาลัยแห่งนี้จากสถาบันการศึกษาอื่นๆ โดยที่นี่จะมีการผสมผสานจิตสิกขา หรือ

การปฏิบัติทางจิต เข้าไว้ในหลักสูตรการศึกษาด้วย

“เหตุนี้เองเราจึงให้ชื่อสถาบันแห่งนี้ว่า ‘เสมสิกขาลัย’ โดยนัยหนึ่ง ‘เสม’ นั้นมาจากตัวย่อภาษาอังกฤษว่า SEM ซึ่งเราหมายถึง Spirit in Education Movement (จิตวิญญาณในขบวนการจัดการศึกษา) ขณะเดียวกัน ‘เสม’ ก็เป็นชื่อที่เราตั้งเพื่อเป็นเกียรติแก่ท่านนายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว ปุชนียบุคคล ผู้ยืนหยัดอยู่ข้างความถูกต้อง คิงาม และอยู่ข้างผู้ยากไร้อย่างเข้าใจทุกขสัจของสังคม มาโดยตลอด”

อาจารย์กล่าวต่อไปถึงแนวคิดเบื้องหลังของเสมสิกขาลัย โดยยกเอาประสบการณ์การศึกษาที่ตนเองได้รับมาจากประเทศอังกฤษมาเป็นตัวอย่างประกอบ โดยบอกว่า สถานการศึกษาในอุดมคตินั้นไม่ควรจะใหญ่โตจนเกินไปนัก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความผูกพันใกล้ชิดระหว่างทั้งผู้สอนกับผู้สอนเอง นักเรียนกับนักเรียน และความ

สัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับศิษย์ และนอกจากนี้ ในสถานศึกษาจะต้องเน้นเรื่องของจิตวิญญาณเป็นสำคัญ อันได้แก่เรื่องของพิธีกรรมต่างๆ เช่น การทำวัตรและสวดภาวนาร่วมกัน การรับประทานอาหารร่วมกัน เป็นต้น

“การศึกษาที่นี้จะไม่มุ่งเพียงหัวสมองอย่างเดียว แต่จะต้องมีการผสมผสานระหว่างหัวใจกับหัวสมองเข้าด้วยกัน เพราะผมเห็นว่าการศึกษาที่ผ่านมานั้นแต่การพัฒนาทางสมองทั้งนั้น และเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อโลก ดังเราได้เห็นแล้วว่า ความคิดแบบแคร์คาร์ต นิวตัน และคนอื่นๆ ที่เน้นเฉพาะเรื่องตรรกเหตุผล ได้สร้างความหายนะแก่โลกทั้งในด้านจิตวิญญาณและสิ่งแวดล้อมอย่างไร”

จากนั้น ได้มีการยกตัวอย่างสถาบันการศึกษาในประเทศอื่นๆ ที่พยายามดำเนินตามนัยแห่งไตรสิกขาทางพระพุทธศาสนา ดังเช่นที่ สถาบันนาโรปะ (the Naropa Institute) เมืองโบลเดอร์ มลรัฐโคโลราโด สหรัฐอเมริกา ซึ่งได้พยายามนำแนวคิดทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับโลกปัจจุบัน โดยมีการนำความคิดแบบจิตสิกขามาใช้ เน้นให้มีการภาวนาไปพร้อมๆ กับการศึกษาทางพุทธปัญญา นอกจากนี้ที่สถาบันนาโรปะ ยังมีสถาบันชั้นนำอื่นๆ ที่ดำเนินรอยตามนัยแห่งไตรสิกขานี้ ดังเช่น ที่วิทยาลัยชุมมาร์เกอร์ (the Schumargher College) ในประเทศอังกฤษ หรือที่ Dartington Hall ซึ่งแม้จะไม่ได้เป็นสถานที่จัดการศึกษาโดยตรง แต่ผู้ดำเนินการของสถานที่นี้ สนใจและพยายามจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเจริญ

ด้านจิตใจ ด้านนฤมิตรกรรมและศิลปะแขนงต่างๆ มาหลายปีแล้ว ฯลฯ ในแง่ของตัวบุคคล อาจารย์ได้กล่าวถึงปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ อย่างเช่น ปรินธุณาด ฐาตุร ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ที่พยายามโยงเรื่องพุทธปัญญาให้เข้ากับจิตสิกขาในการจัดการศึกษา ดังที่สันตินิเกตน์ของท่าน เป็นต้น

ความคิดของสถาบันการศึกษาและปราชญ์เหล่านี้ โยงเข้าหาพุทธศาสนาอย่างไร

“ความคิดทั้งหมดของการศึกษาควรจะมุ่งไปที่การสอนให้ผู้เรียนมีความเคารพต่อสรรพชีวิตทั้งมวล หลักสูตรที่เราจะเปิดสอนที่เสมสิกขาลัย ก็ควรจะประกอบด้วยการสอนด้านจิตวิทยาที่ช่วยให้ผู้เรียนเห็นว่า มนุษย์เราต่างโยงถึงกันและกันอย่างไร และมีความเชื่อมโยงกับธรรมชาติอย่างไร ซึ่งตรงนี้จะตรงกับหลักที่ปกป้องจยดา คือการเข้าใจความสัมพันธ์เชื่อมโยงของธรรมชาติทั้งปวง”

“นอกจากนี้ที่สถาบันของเรา จะเน้นให้เกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างนานาชาติด้วย และต้องกระตุ้นให้มนุษย์เกิดความสามารถในทางนฤมิตรกรรม รวมทั้งผู้เรียนควรจะสามารสร้างความสัมพันธ์ในระดับบุคคลเป็นอย่างดี โดยที่เราจะพยายามศึกษาและใช้ภาษาและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เราจะสอนเรื่องมนุษยวิทยาเพื่อให้เกิดความเคารพต่อคนเล็กคนน้อย” อาจารย์กล่าวนำเสนอและกล่าวต่อว่า

“ทั้งหมดนี้ยังต้องโยงกลับมาที่การด้านทานความคิดกระแสหลักของโลกด้วย” ซึ่งในที่นี้อาจารย์หมายถึง

ความคิดแบบบริโคนิยม ซึ่งกำลังทำให้เกิดความอ่อนแอของชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ในโลก

“เป้าหมายหนึ่งของเสมสิกขาลัยก็คือการสร้างชุมชนที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องคอยอยู่ภายใต้อิทธิพลของบริโคนิยม”

อาจารย์กล่าวเสริมและบอกว่าเพื่อจะให้แนวคิดของวิทยาลัยแห่งนี้ สามารถเจริญรอยตามองค์ริยมรรคได้ ในส่วนของสงฆ์ จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวอย่างมาก โดย

เสมสิกขาลัยจะต้องมีพระคุณเจ้าเข้ามามีส่วนร่วมให้คำปรึกษาด้วยตลอดเวลา ซึ่งนับเป็นนิมิตดีที่วันนั้นเราได้ ท่านพระมหาสมชัย กุศลจิตโต รองอธิการบดีฝ่ายการต่างประเทศ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มาร่วมประชุมปรึกษาหารือกับเราด้วยตลอด อาจารย์ได้กล่าววอนท่าย เป็นการสรุปความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่เสมสิกขาลัยแห่งนี้ โดยการพูดถึงความคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาแบบพุทธ หรือที่เรียกว่า “**บุพภาคของการศึกษา**” ว่าต้องประกอบไปด้วย

๑) ความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน โดยทั้งคู่ที่เข้าร่วมในการก่อตั้งสถานการศึกษาแห่งนี้ จะต้องมีเป้าหมายที่ตรงกันและชัดเจน โดยหลักแล้วไม่ได้มุ่งเพื่อชื่อเสียงหรือลาภยศ สรรเสริญต่างๆ แต่เป็นผู้มีความคิดที่ทวนกระแสหลัก และพยายามแสวงหาทางออกจากกระแสหลักด้วย

๒) การภาวนาเพื่อให้เกิดโยนิโสมนสิการ ให้เกิดความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนในลัทธิศาสนาอื่นๆ รวมทั้งการเรียนการสอนจะต้องมุ่งให้เกิดธรรมฉันทะ เกิดความรักในการเรียนรู้ทั้งตัวผู้สอนเองและผู้เรียน ยิ่งกว่าฉันทะและอกุศลมูลอื่นๆ ดังที่การศึกษาทั่วไปกำลังดำเนินไปอย่างผิดพลาดและก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้นในโลก

๓) จะต้องมีการประยุกต์พิธีกรรมให้สมสมัย ให้สามารถสื่อกับคนรุ่นใหม่ได้ รวมทั้งการประยุกต์ในเรื่องของศิลปะเพื่อมาพิจารณาถึงปัญหาในระดับโครงสร้างของสังคมด้วย

จากนั้นอาจารย์ได้กล่าวถึงความคิดบางประการของคุณ Robert Mc Cloy ซึ่งหลายส่วนคล้ายคลึงกับที่อาจารย์ได้นำเสนอมาแล้ว อย่างเช่น ประการที่หนึ่ง คุณแม่คล้ายกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของสถาบัน ที่ต้องมีความชัดเจนมุ่งไปที่การสร้างเสริมบูรณภาพให้กับมนุษย์ โยงเรื่องของหัวสมองและหัวใจเข้าด้วยกัน และที่สุดต้องสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและรับใช้สังคมและสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งนี้ โดยเป็นไปตามนัยแห่งองค์ริชมรรคที่ไม่ใช้ความรุนแรงหรือก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้น

ประการที่สอง สถาบันแห่งนี้จะต้องมีประสิทธิภาพ

(effective) โดยเป็นการร่วมมือกันของคนที่ไม่จำเป็นต้องเป็นกลุ่มเล็ก แต่มีการสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันอย่างฉันทยามิตร

ประการที่สาม คือในเรื่องทัศนียภาพ (landscape) รวมทั้งเรื่องการก่อสร้างอาคารสถานที่ต่างๆ ต้องเป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการภาวนาเพื่อให้แต่ละคนมีโอกาสเจริญเติบโตในทางจิตวิญญาณได้

ประการที่สี่ คุณแม่คล้ายเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาจากการปฏิบัติจริง (action learning) ซึ่งหมายถึงการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้โดยการลงมือปฏิบัติด้วย ซึ่งอาจเป็นการลงพื้นที่ศึกษาชุมชนรอบข้าง ฯลฯ

ประการที่ห้า คือ ความสัมพันธ์ในเชิงจิตวิทยา (psychological space) หมายถึง ไม่เพียงผู้เรียน ผู้สอนจะสามารถเจริญความรู้ทางพุทธปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปได้เท่านั้น หากความสัมพันธ์ในระดับบุคคลของพวกเขา จะต้องดำเนินไปอย่างดีด้วย

การระดมความคิดเห็น

อ.ประเวศ วะสี กล่าวถึงหลักเบญจมรรคเพื่อจะให้มนุษย์สามารถบรรลุความสุขทางจิตวิญญาณได้ อันได้แก่

- ๑) ความรักที่มีต่อธรรมชาติอันเกิดจากความเข้าใจในธรรมชาติต่างๆ อย่างเชื่อมโยงตามหลักอหิปัจจยตา
- ๒) การมุ่งกระตุ้นให้มนุษย์เกิดความรักในธรรมชาติ ในศิลปะ อันเป็นเรื่องที่จะช่วยพัฒนาจิตใจของมนุษย์ให้อ่อนโยนและละเอียดมากยิ่งขึ้น
- ๓) ความรู้ที่มีการสอนกัน จะต้องเชื่อมโยงกับเรื่องของธรรมชาติได้ โดยเฉพาะความรู้ในทางวิทยาศาสตร์ที่จะต้องเชื่อมโยงกับสภาพธรรมชาติที่เป็นจริงได้
- ๔) ต้องมีการเจริญสติ การเจริญสมาธิภาวนา และประการที่ ๕) ต้องสร้างให้เกิดความเป็นชุมชน

“การดำเนินการศึกษาตามหลักเบญจมรรคนี้ ถึงที่สุดแล้วจะสร้างให้มนุษย์เกิด ‘มหัตจิต’ หรือ จิตใหญ่ คือ จิตที่บรรลุถึงอิสรภาพอย่างแท้จริง และเมื่อถึงจุดนั้นมนุษย์จะบรรลุความสุขทางจิตวิญญาณ”

โดยสรุปจากการระดมความคิดเห็นด้านต่างๆ สามารถระบุเป็นข้อๆ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของ

เสริมศึกษาลัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นดังนี้

๑) ในแง่ของวิธีคิด อ.ประเทศ พร้อมทั้งคุณแม่-คล้อย รวมทั้งผู้เสวนาท่านอื่นๆ บางท่านเห็นความจำเป็นที่เสริมศึกษาลัย ซึ่งแม้จะเป็นสถานการศึกษาที่ทวนกระแสหลักก็ดี แต่ก็ต้องพยายามรักษาความสัมพันธ์กับบุคลากรต่างๆ จากกระแสหลักไว้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลเปลี่ยนแปลงในการศึกษาของกระแสหลักด้วย

อ.ประเทศเห็นว่า เราจะต้องไม่มีวิธีคิดแบบแบ่งแยกเป็นขั้ว และไม่ควรถูกกันคนอื่นออกไป แต่ควรจะรักษาความสัมพันธ์ในลักษณะของภาคี (partnership) เอาไว้ด้วย

คุณแม่คล้อยเห็นว่า เราควรพยายามเผยแพร่แนวความคิดการจัดการศึกษาแบบเสริมศึกษาลัยให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่ยังอยู่ในกระแสหลักด้วย

๒) ในแง่พื้นฐานของผู้เข้าเรียน อ.อุทัย คุลเกษม ตั้งคำถามว่า พื้นฐานของผู้เรียนจะมีการกำหนดอย่างไร เพราะถ้ามีความแตกต่างกันมาก การจัดการสอนจะทำได้ลำบาก ขณะที่ผู้เข้าร่วมประชุมบางท่าน เห็นว่า พื้นฐานของผู้เรียนที่หลากหลาย จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในขณะที่คุณแม่คล้อยกล่าวถึงความสำคัญในการพิจารณาพื้นฐานของผู้เข้าเรียน เพราะจากทัศนคติของเขา ผู้ที่จะเข้าเรียนในเสริมศึกษาลัย ซึ่งเป็นวิทยาลัยนานาชาติ จะต้องมีความแตกต่างกันทางด้านภูมิหลังทางค่านิยมและวัฒนธรรมต่างๆ มากพอสมควร จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความแตกต่างประการนี้ เพื่อจะสามารถจัดการศึกษาที่ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียนได้มากที่สุด โดยไม่ควรเป็นไปเพียงเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้จัดการศึกษาเท่านั้น

๓) ประเด็นเรื่องความเชื่อมโยงของการเรียนรู้ของผู้เข้าเรียน นายพิภพ ธงไชยกล่าวถึงประเด็นนี้ว่าสำคัญมากที่จะต้องสร้างหลักสูตรในลักษณะที่มีความต่อเนื่องเพียงพอที่ผู้เรียนและผู้สอน จะสามารถพัฒนาองค์ความรู้ขึ้นมาได้ เพราะการจัดการศึกษาที่เสริมศึกษาลัยเป็นแบบระยะสั้น นายประชา หุดานูวัตกรกล่าวสนับสนุนความเห็นข้อนี้ โดยเสนอรูปแบบต่างๆ ที่ผู้ที่จบหลักสูตรไปแล้วยังสามารถรักษาความสัมพันธ์ติดต่อกันไว้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการ

เรียนรู้จากกันและกันในระยะยาว ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมในลักษณะที่ไม่เป็นทางการก็ได้

๔) การมีส่วนร่วมของสงฆ์ อ.สุลักษณ์เองเน้นความสำคัญในข้อนี้มาก ดังที่กล่าวแล้วในข้างต้น ซึ่งท่านพระมหาสมชัยเอง โดยส่วนตัวก็พิจารณาว่ายินดีช่วยเหลือให้คำปรึกษาอย่างเต็มที่ ในขณะที่ อ.ประเทศ เห็นว่าสงฆ์ควรเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย แต่ไม่ใช่ในระดับสถาบันของสงฆ์ เพราะถ้าดึงเข้ามา จะก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน

๕) ประเด็นอื่นๆ เรื่องโฆษณาประชาสัมพันธ์สถาบัน ออกไป โดยการจัดทำเป็นสิ่งพิมพ์ต่างๆ ขึ้นมา และการกำหนดตัวบุคคลต่างๆ ที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการของสถาบันด้วย ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้สามารถหาผู้เข้าเรียนและรวมทั้งแรงสนับสนุนในด้านต่างๆ จากสังคมภายนอกได้ด้วย

นอกจากนี้ยังมีการสนทนากันถึงความมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียนหมู่บ้านเด็กต่อเสริมศึกษาลัยด้วย โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า ครูและนักเรียนของ รร.หมู่บ้านเด็ก จะได้รับประโยชน์อย่างไรจากเสริมศึกษาลัยบ้าง ซึ่งมีความคิดส่วนหนึ่งที่เสนอว่า เสริมศึกษาลัยควรจะเป็นสถานที่ฝึกฝนเพิ่มพูนความรู้ของครูที่นี้ได้

เรื่องอาหารก็มีการพิจารณากันพอสมควรว่า จะมีการจัดการอย่างไร

ส่วนขนาดของชั้นเรียน ในขั้นต้นเสนอว่าควรเป็นประมาณครั้งละ ๒๕-๓๐ คน โดยมาจากชาติต่างๆ แต่ควรจะมีผู้เรียนที่เป็นคนไทยอย่างน้อยครั้งละหนึ่งในสามของผู้เข้าเรียนทั้งหมด

ในตอนท้ายอ.สุลักษณ์ได้นำเสนอร่างกำหนดการและหลักสูตรต่างๆ ของเสริมศึกษาลัยในช่วงเวลา ๒ ปีที่จะถึงนี้ ซึ่งจะเป็นการเชิญวิทยากรจากต่างประเทศเข้ามาร่วมมือกันวางแผนหลักสูตรการศึกษาแต่ละครั้งกับวิทยากรในท้องถิ่น รายละเอียดดังกล่าวจะได้มีการนำเสนอต่อไปในโอกาสอันเหมาะสม

แสงประทีปของเด็กในมุมมืด

รพพงษ์ เวชมาลีนนท์

เด็กป็นเปรียบเสมือนผ้าขาวบริสุทธิ์ ซึ่งพร้อมจะเรียนรู้และซึมซับรับประสบการณ์ทุกอย่างจากสังคมรอบข้าง ถ้าเป็นเรื่องที่ถูกต้องดีงาม เด็กย่อมเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพทั้งกายและใจ พร้อมจะเป็นผู้สืบสานและสร้างสรรค์สังคมให้สงบสุขต่อไปในอนาคต

หากสภาพความเป็นจริงในสังคมที่จริยธรรมเสื่อมทรามเช่นปัจจุบัน สิ่งแวดล้อมรอบตัวมีแต่จะบ่มเพาะใจดวงน้อยที่ไร้เดียงสาเหล่านั้นให้หยาบกระด้าง ลัทธิบริโภคนิยมที่ส่งเสริมให้ทุกคนมุ่งแข่งขันกันตลอดเวลาเพียงเพื่อให้ได้เสพสิ่งที่ต้องการ ก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางร่างกายและจิตวิญญาณแก่เด็ก ซึ่งทวีความหลากหลายและซับซ้อนขึ้นมาก จำต้องได้รับการแก้ไขอย่างรีบด่วน มีความพยายามจากหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งพระภิกษุหนุ่มรูปหนึ่งที่เขาคลุกคลีและพยายามเรียนรู้เพื่อเข้าใจปัญหาอย่างรอบด้าน และหาอุบายแก้ไขโดยอาศัยพุทธธรรมเป็นหลัก นับเป็นความพยายามเล็กๆ ที่ควรแก่การใส่ใจไม่น้อย

ในวัยเด็ก

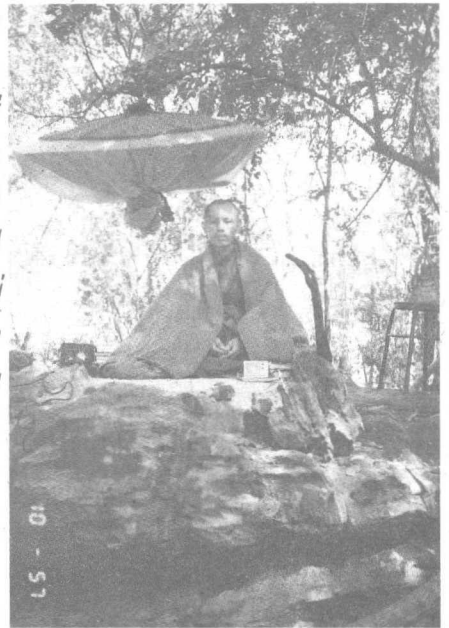
พระยงยุทธ ทิปโก นามเดิมว่า ยงยุทธ วงศ์ถา เป็นชาวเมืองสุโขทัยโดยกำเนิด เกิดเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๐๖ (ปีเถาะ) ที่หมู่บ้านสันหลัง ต.เขาแก้ว อ.ทุ่งเสลี่ยม จ.สุโขทัย เป็นลูกคนที่ ๗ จากจำนวน ๘ คน ของครอบครัว

วัยเด็กของท่านหาได้แตกต่างจากลูกชาวไร่ชาวนาทั่วไปไม่

“ไปโรงเรียนแล้วก็กลับมาทำงานบ้านรอพ่อแม่ที่ไปทำนา ต้องดักน้ำช่วยทางครอบครัวหมดทุกอย่าง

เขาฝึกมาตั้งแต่เล็กๆ เป็นลูกโซ่จากที่เราทำก่อน พอพี่โตก็ไปช่วยพ่อแม่ที่นา เหลือเราอยู่บ้านต้องทำกับข้าวรอ”

หลังจากจบชั้นประถมที่โรงเรียนบ้านสัน-

พระยงยุทธ ทิปโก

บ้านสันหลังแล้ว ก็เข้าไปศึกษาต่อในชั้นมัธยมต้นที่โรงเรียนทุ่งเสลี่ยมชนูปถัมภ์ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำอำเภอที่นี่ นอกจากผลการเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยมแล้ว ท่านยังเป็นผู้ริเริ่ม หรือมีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อนๆ ในการทำกิจกรรมของโรงเรียนมาโดยตลอด

“แต่จะอยู่เบื้องหลังมาตลอดเวลาจะทำกิจกรรมอะไรในโรงเรียน เช่น มีการเลือกตั้งประธานนักเรียนจะเป็นหัวเรือใหญ่คอยวางแผนสนับสนุนให้เพื่อนแต่ไม่เคยออกหน้า”

“นอกจากนั้น เราเป็นคนชอบเขียน จึงตั้งกลุ่มนักเขียน นักกลอน เขียนจัดบอร์ดเฉพาะในห้องของ

ฝึกสมาธิภาวนาร่วมกันในสำนัก

เรา” เหตุนี้พ่อจะกล่าวได้ว่าท่านมีลักษณะของผู้นำมาตั้งแต่เล็กทีเดียว

หลังจากจบ ม.ศ.๓ ซึ่งนับเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อช่วงหนึ่งของชีวิตที่จะต้องตัดสินใจในเรื่องการศึกษาต่อ แม้ว่าเป็นคนเรียนดีมาตลอด

“ตอนนั้นเพื่อการเรียนแบบสอบแข่งขัน อยากรเรียนทางสายวิชาชีพเพื่อเอาไปใช้ทำงานจะมีประโยชน์กว่า แต่พ่อแม่อยากจะให้เป็นตำรวจ ก็ไปสอบนายสิบตามใจท่าน ทั้งที่รู้ว่าคงจะสอบไม่ผ่าน เพราะว่ายน้ำไม่เป็น”

เมื่อผลการสอบเป็นไปตามที่คาด ท่านจึงเข้ามาศึกษาต่อในสายอาชีพวิชาช่างก่อสร้างตามที่ตั้งใจ ที่วิทยาลัยเอเชียอาคเนย์กรุงเทพฯ (มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ในปัจจุบัน) ในระดับปวช.และปวส. ตามลำดับ โดยพักอยู่กับพี่สาวที่ขายอาหารอยู่ในวิทยาลัยพร้อมกับช่วยพี่สาวทำงานไปด้วยในช่วงแรก ก่อนที่จะเปลี่ยนไปทำงานข้างนอกในภายหลัง

แต่หลังจากที่เพียรศึกษาจนจบหลักสูตรด้วยหวังจะพอบนาคภารงานที่สวดไส ก็กลับต้องตกงานเป็นนักศึกษาวิจิฎญอยู่พักใหญ่ เหตุการณ์ในครั้งนั้นมีผลต่อแนวคิดในเรื่องการจัดการศึกษาแก่เด็กของท่านในเวลาต่อมา ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้เด็กสร้างสรรค์งานได้ด้วยตัวเอง มากกว่าที่จะมุ่งแต่ผลิตคนไปเป็นลูกจ้างโรงงานเช่นทั่วไป

แม้ต่อมาจะมีรุ่นพี่ช่วยฝากฝังหางานให้ทำอยู่หลายแห่ง แต่ก็ต้องถอนตัวออกมาทุกครั้ง หลังจากทำได้ไม่นาน เพราะไม่สามารถร่วมงานกับนายจ้างซึ่งไม่ซื่อสัตย์ได้ ในที่สุดก็ตัดสินใจ

ลาออกมาทำกิจการของตัวเองพอประทังชีวิตอยู่ได้

“หันมารับเหมาทาสีในกรุงเทพฯอยู่ระยะหนึ่ง ก็เริ่มเบื่อเพราะชีวิตที่กรุงเทพฯเป็นชีวิตที่หยุดไม่ได้ ต้องคืนรนแสวงหาอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่ทำก็ไม่มีกิน ไม่เป็นตัวของตัวเอง”

จึงตัดสินใจกลับบ้านเกิดเมื่อปลายปี ๒๕๒๕ โดยอาศัยการเพาะเห็ดฟางขายเลี้ยงชีพ

ความเป็นคนหนุ่มไฟแรงประกอบกับมีนิสัยริเริ่ม ท่านจึงเป็นตัวตั้งตัวตีในการรวบรวมและก่อตั้งกลุ่มหนุ่มสาวของหมู่บ้านสันหลังขึ้นมา เพื่อช่วยพัฒนาหมู่บ้านเท่าที่ความคิดในตอนนั้นจะพียงมี ในขณะที่เดียวกันก็เริ่มเห็นความเปลี่ยนแปลงบางอย่างที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านคือ พร้อมๆ กับที่ไฟฟ้าเริ่มเข้าไปในปี ๒๕๒๗ เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกต่างๆได้แก่ โทรทัศน์ ก็ขยับขยายตามเข้าไปด้วยวิถีชีวิตของชาวบ้านเริ่มเปลี่ยนไปคนเริ่มติดโทรทัศน์มากขึ้น โดยเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์จะต้องอยู่บ้านเล่นพนันมั่วสุ่แทนการทำไร่ทำนา

“มีเด็กคนหนึ่งพ่อถูกยิงตายแม่ไม่สามารถเลี้ยงดูได้ก็เลยชักชวนมาบวชเณรอยู่ระยะหนึ่ง ปรากฏว่าเด็กไม่สามารถปฏิบัติตามพระวินัยได้ก็เปลี่ยนวิธีให้สึกมาเรียนต่อ หลังจากนั้นก็ช่วยเหลือให้ทำงาน ปรากฏว่าเด็กสามารถทำงานพึ่งตนเองได้ ก็เลยคิดว่าน่าจะช่วยคนอื่นไปอีกเรื่อยๆ”

“กล่าวโดยสรุปนี่เป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพของเด็กแต่ละคน ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจในตัวเด็กอย่างลึกซึ้ง อันเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายตายนัก”

หรือทำงานอื่นเหมือนเก่า อีกทั้งความสัมพันธ์ของคน ในหมู่บ้านก็เริ่มเปลี่ยนไป การช่วยเหลือเกื้อกูลกันใน ชุมชนตลอดจนความไว้นือเชื่อใจเริ่มลดน้อยลง

“เมื่อก่อนไม่เคยระแวงกัน พอโทรทัศน์เข้ามา ผู้เขียน เข้ามาก็เริ่มไม่ไว้วางใจกันเอง กลัวว่าจะถูกขโมยบ้าง อะไร บ้างบ้านนอกเราเคยไปเที่ยวเข้าออกในบ้านไหนก็ได้ ดึกๆ คื่นๆ ก็ยังจุดตะเกียง นั่งคุยกัน ตอนหลังเริ่ม ระแวงกันพอลำบากก็ปิดประตูบ้านใครบ้านมัน สภาพ สังคมที่เป็นกันเองเริ่มสูญหายไป”

แม้จะพยายามพูดชี้แจงให้ชาวบ้านตระหนักและรู้สึก ตัว กลับถูกหาว่าบ้า

สู่ร่มกาสาวพัสตร์

ว่าไปแล้วการบวชเข้ามาเป็นพระภิกษุสงฆ์ของท่าน ออกจะเป็นความประจวบเหมาะหลายๆ ประการ ทั้งที่ แต่เดิมไม่ได้มีศรัทธาปสาทะในพระศาสนาแต่ประการใด “เป็นคนที่ไม่เข้าวัดอยู่แล้วไม่คลุกคลีกับวัดมาโดยตลอด” ท่านเล่า แต่แล้วชีวิตก็พลิกผันจนทำให้ท่านเข้าสู่สมณเพศ ทั้งนี้ เริ่มจากความเบื่อหน่าย

“ตอนนั้นประมาณเดือนเมษายน ๒๕๓๐ ครูใหญ่โรงเรียนเก่าตาย มีการรวมกลุ่มศิษย์เก่า จัดงานศพแล้วเลยใช้โอกาสนั้นเพื่อจัดตั้งสมาคม ศิษย์เก่าขึ้นมาด้วย โดยเป็นคนประสานงาน แต่ เกิดล้มเหลวไม่สามารถทำได้ เกิดความรู้สึกเสีย หน้ำ เพราะก่อนหน้านั้นเคยทำหายกับรุ่นพี่ซึ่ง เห็นขัดแย้งว่าจะต้องทำให้ได้ เลยเกิดเบื่อ ไม่ อยากรทำอะไรเลย เหล้ายาไม่กิน เพื่อนฝูงก็ไม่หา กลุ่มหนุ่มสาวที่ริเริ่มไว้ก็ห่างหายการติดต่อไป เพราะมีพัฒนาการอำเภอเข้ามารับช่วงไปแทน”

หลังจากนั้นไม่นาน ท่านก็ได้ไปช่วยงานบวช ของเพื่อน เห็นพิธีการต่างๆ ที่ขัดแย้งกับความรู้สึก

ทั้งการนิยมบวชกัน ๕ วัน ๗ วัน ประจำพิธียังไม่ได้รับ ร้อยเลขก็สึกมาแล้ว งานเลี้ยงก็เต็มไปด้วยเหล้ายาปลาปิ้ง จึงเกิดทำหายกับเพื่อนว่า ถ้าบวชจะต้องบวชยาว ไม่ใช่ บวชสั้นๆ แบบนี้

ดูเหมือนชีวิตของท่านมักจะมีเรื่องการทำหายอยู่ เสมอๆ หากท่านคงไม่เคยนึกว่าคำทำหายในครั้งนั้นจะ ทำให้ชีวิตเปลี่ยนแปลงได้มากมายเช่นนี้ หลังจาก อุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้ว แม้จะยังไม่เข้าใจซาบซึ้ง ถึงคุณค่าที่แท้จริงของการบวช หากด้วยความที่เป็นคน เอาจริงเอาจัง เมื่อตระหนักว่าวิถีชีวิตภายในวัดที่จำ พรรยาอยู่ไม่ต่างจากชาวบ้านแต่ประการใด จึงรู้สึกผิดหวังมาก หากยังไม่รู้จะทำประการใด จนกระทั่งมีโอกาส ไปร่วมงานปรีวาสที่สำนักสงฆ์เขานกยูง ชลบุรี ได้ฟัง ธรรมเทศนาตลอดจนเห็นปฏิปทาของพระสงฆ์จากอีสาน หลายรูปจนเกิดศรัทธาอย่างแรงกล้า ทำให้ตัดสินใจ ออกธุดงค์ทันทีที่กลับถึงวัด โดยออกเดินทางไปศรีสะเกษ- นาลัย อ้อมมาออกที่อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

หลังจากออกธุดงค์ได้ไม่นานก็มาพบกับพระ

เด็ก ๆ กับกิจกรรมปลูกป่า

อาจารย์เรื่องศิลป์ สุขกโม พระครูคงค์ซึ่งมาปลุกกลดอยู่ในป่าช้าแห่งหนึ่ง จึงอยู่ปฏิบัติกับท่านเป็นครั้งคราวละเดือนสองเดือน ผลจากการภาวนาทำให้ท่านได้สัมผัสกับจิตใจที่สงบเยือกเย็น และเกิดศรัทธาในพระศาสนาอย่างเต็มเปี่ยม หลังจากนั้นก็ออกธุดงค์ไปแถวลำพูน แพร่ อยู่ ๓-๔ ปี จากนั้นก็เปลี่ยนเส้นทางมาที่อีสาน โดยอยู่ปฏิบัติกับครูบาอาจารย์สายหนองป่าพงอีกประมาณ ๑ ปี

สู่กระแสพระนักพัฒนา

จุดเริ่มต้นที่ทำให้ท่านเกิดแรงบันดาลใจอย่างสำคัญในการเข้ามาทำงานด้านเด็กเป็นสิ่งที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน เริ่มจาก

“มีเด็กคนหนึ่งพ่อถูกยิงตายแม่ไม่สามารถเลี้ยงดูได้ ก็เลยชักชวนมาบวชเณรอยู่ระยะหนึ่ง ปรากฏว่าเด็กไม่สามารถปฏิบัติตามพระวินัยได้ ก็เปลี่ยนวิธีให้สึกมาเรียนต่อ หลังจากนั้นก็ช่วยเหลือให้ทำงาน ปรากฏว่าเด็กสามารถทำงานทั้งตนเองได้ ก็เลยคิดว่าน่าจะช่วยคนอื่น ไปอีกเรื่อยๆ”

จากคนแรกก็ขยายเป็นนับ ๑๐ คน มีอุปสรรคหลายอย่างโดยเฉพาะเด็กที่อุปการะไม่เป็นคนคิดตามที่หวังไว้ ก็ให้รู้สึกเสียใจและท้อใจบ้าง แต่นับเป็นประสบการณ์ที่ช่วยในการทำงานของท่านต่อมา

ปลายปี พ.ศ.๒๕๓๔ ได้ย้ายมาอยู่วัดป่าดาดสอนสอน อ.ชานุมาน อุบลราชธานี (ปัจจุบันคือ อ.นางเจริญ) จนถึงปัจจุบัน หลังจากท่านออกนิเทศบาตในตอนเช้า จะมีเด็กๆ ตามมาเล่นที่วัดทีละคนสองคน บางครั้งเป็นสิบคน โดยเฉพาะในวันเสาร์-อาทิตย์ ก็ให้ช่วยทำโนนนี้เล็กๆ น้อยๆ เพื่อทำให้เด็กคุ้นเคยกับวัดก่อน บางคนที่สมัครใจเป็นเด็กวัดก็จะต้องถือศีล ๘ ต่อภายหลังจึงเกิดความคิดที่จะสร้างกิจกรรมให้กับพวกเขา

โดยเหตุที่ท่านมีความคิดในด้านอนุรักษเป็นพื้นฐานมาแต่เดิม ทั้งยังได้มีโอกาสได้ไปร่วมสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับพระสงฆ์นักอนุรักษหลายต่อหลายรูปที่วัดสวนแก้ว นนทบุรี เมื่อพ.ศ.๒๕๓๓ ประกอบกับได้อ่านหนังสือ **เสขियธรรม** ที่ส่งไปให้ จึงได้สร้างสรรคกิจกรรมอนุรักษขึ้นมา “เรามีชมรมเด็กกรีกนถ เด็กกรีก

เขาใหญ่ เราก็เลยตั้งชมรมเด็กกรีกธรรมชาติบ้าง”

“ปลุกต้นไม้ที่โนนที่นี่ เสาร์นี่ปลุกที่วัด เสาร์หน้าปลุกที่วัดโนน เสาร์โนนปลุกที่โรงเรียน”

นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้เด็กรู้จักพึ่งตนเองในด้านเศรษฐกิจโดย

“เด็กผู้หญิงก็สอนให้ทำขนม โดยอาศัยข้าวกันบวกรทำทานกันเองบ้าง ขายบ้างและส่วนผู้ชาย ก็จะสอนให้ปั้นโอ่งโดยจะลงทุนให้หรือถ้าสนใจด้านอื่นก็จะไปศึกษาเอาเองกับชาวบ้าน ให้อิสระกับเด็กเต็มที่”

จากเด็กด้อยโอกาสสู่เด็กเร่ร่อน

“ช่วงนั้นจะไปพิจิตร ก็ไปขึ้นรถที่หมอชิต เห็นเด็ก ๒ คนแต่งตัวมอมแมมกำลังขู้อายของกินในกองขยะ จึงชักชวนมาอยู่ที่วัดด้วย ตอนหลังหนีกลับไปคนหนึ่ง มารู้ข่าวคราวอีกครั้งจากครูหุ่ย ที่มูลนิธิสร้างสรรคเด็กว่าเป็นเอดส์ พักอยู่ที่บ้านแรกครับ”

ประสบการณ์ที่ได้สัมผัสเด็กในมุมมืดเหล่านี้ทำให้ท่านหันมาสนใจที่จะช่วยเหลือเด็กเร่ร่อน เพราะเห็นว่า “เด็กด้อยโอกาสในบ้านนอกบ้านน่าดึงอย่างไรรักยังมีพ่อแม่ที่ให้ความรักความอบอุ่น”

โครงการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตเด็กเร่ร่อน จึงกำเนิดขึ้นมาเพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้เรียนรู้ธรรมชาติ ตลอดจนเข้าใจการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข

ทั้งนี้ โดยถือโอกาสเอาเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มาเป็นเพื่อนเล่นกันเพื่อช่วยขัดเกลาลดจิตใจเด็กให้ลดความหยาบกระด้างลง “เด็กกรุงเทพฯอาจมีอารมณ์รุนแรงกว่าโมโหง่ายกว่า แต่ก็พยายามปรับจนเข้ากันได้ หลังจากรู้จักเพื่อน รู้จักชาวบ้าน เด็กก็จะมีความสุขขึ้น”

ท่านยังได้พยายามสร้างรูปแบบและบรรยากาศใหม่ที่กระตุ้นให้เด็กๆ เกิดจินตนาการเข้าร่วมปฏิบัติธรรมในวันสำคัญ โดยเฉพาะอาจารย์วัตรทั้ง ๑๔ ข้อ

อย่างไรก็ตามท่านเห็นว่าการแก้ไขเด็กที่มีปัญหานั้นจะต้องแก้ที่สังคมตรงนั้นด้วย ผู้ใหญ่จะต้องให้ความร่วมมือให้กำลังใจ ให้ความอบอุ่นแก่เด็ก

หลังจากปรับสภาพจิตใจเด็กสักระยะหนึ่งแล้ว แม้ว่าบางคนที่มีสภาพจิตใจดีขึ้นก็อาจจะกลับไปบ้าน

หากสิ่งที่ท่านให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกคือ การ
กล่อมเกลารเด็กโดยอาศัยพุทธศาสนา โดยจะชักจูงให้
เด็กได้บวชเรียนเป็นสามเณร แต่หากว่าเด็กคนใดไม่
สามารถอยู่ในพระธรรมวินัยได้ ท่านก็พร้อมที่จะเปลี่ยน
แนวทางโดยให้สึกออกมา แล้วสนับสนุนให้ฝึกอาชีพ
ตามแต่ที่สนใจ หรือหากคนใดอยากเรียนต่อก็จะต้องดู
สติปัญญาว่าสามารถเรียนต่อได้หรือไม่ กล่าวโดยสรุป
นี่เป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพของเด็ก
แต่ละคน ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจในตัวเด็กอย่างลึกซึ้ง
อันเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายคายนัก

ถึงตอนนี้มีเด็กในโครงการที่ท่านส่งไปฝึกงานอยู่
๕ คน บวชเรียนอีก ๔ คนอยู่ที่วัด ๒ คนโดยที่ท่านตั้ง
ใจไว้ว่าจะรับอุปการะเด็กปีละคน เพื่อให้การดูแลได้
อย่างใกล้ชิดทั่วถึง

ในระยะยาวท่านตั้งใจจะสร้างโรงฝึกอาชีพขึ้นภายใน
บริเวณวัดโดยอาศัยเด็กรุ่นพี่ที่ไปฝึกงานตามที่ต่างๆ
มาช่วยสอนให้กับรุ่นน้อง เพราะเด็กให้สัญญาไว้ว่าหลัง
จากที่อายุครบ ๒๐ ปีจะต้องกลับมาบวชอย่างน้อย ๑
พรรษา ตลอดจนการสร้างชุมชนปลอดภัยอย่างสุข

ชีวิตเด็กเร่ร่อนเป็นชีวิตที่อยู่ในมุมมืดของสังคม
ขาดผู้ที่เข้าใจและพร้อมจะให้ความรักอบอุ่น ต้องดำรง
ชีวิตอยู่ในสังคมโดยขาดผู้ชี้แนะทางที่ถูกต้อง ทำให้
ต้องพลัดหลงเข้าไปในวังวนของอบายมุขอย่างรู้เท่าไม่
ถึงการณ์ ตรงจุดนี้เองที่พระสงฆ์เราสามารถเข้าไป
มีบทบาทได้เป็นอย่างดี ดังพระยงยุทธ ทิปโกเป็น
ตัวอย่าง

"สิ่งที่เขาวัดกว่าเมื่อรัฐขยายการศึกษาภาคบังคับ
เป็น ๙ ปีแล้วจะไม่มีใครมาบวชนั้น อาตมาว่าไม่ใช่
เด็กที่จะบวช มีเยอะแยะไป แต่เด็กเหล่านั้นไม่มีใคร
เอา พระก็ไม่เอา เพราะเด็กมันเร่ร่อนมีปัญหา"

แรงรักดี ไม่สิ้นสูญ

ประวิตร โรจนพฤกษ์

จากการสอดสายสายตาไปมาในท่ามกลางฝูงชน
ในที่สุดสหายย์ สุภมิตรกฤษณะก็ได้แลเห็นองค์พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขณะที่กำลังเสด็จพระราชดำเนิน
เข้าหาเหล่าพสกนิกรที่คุกเข่าเฝ้าอรุณเสด็จฯ อยู่ในบ้าย
ของวันอันร้อนระอุ ณ วัดโก่เตี้ย เขตตลิ่งชันได้ เป็น
ธรรมดาที่ฝูงชนผู้รอรับเสด็จฯ ล้วนพากันปลื้มปิติ
ที่จะได้เห็นแม้เพียงแวบเดียวของพระพักตร์แห่ง
พระองค์ท่าน แต่สหายย์เฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าและพร่ำบอกกับ
ตัวเองไม่ให้ลืมภารกิจที่สำคัญยิ่งของเขาไปเสีย

ในขณะที่พระองค์เสด็จฯ เข้ามาใกล้ ชายหนุ่มวัย
สามสิบสองนามสหายย์ก็ฉวยโอกาสนั้นทูลพานอันวาววับ
และตกแต่งไว้ด้วยดอกไม้อย่างงดงามขึ้น เมื่อพระองค์
เสด็จฯ มาตรงหน้า สหายย์ก็รีบตัวไปยังพระบาทพร้อม

“พวกเราไม่เคยเห็นแสงสว่างมาเลยในช่วงยี่สิบปีที่ผ่านมา” สหชัยกล่าวตอบดร.วินิจ ด้วยความขมขื่นใจ “ผมคงเป็นบ้าไปแล้ว ถ้าไม่นึกถึงคำสอนของพระพุทธองค์ และด้วยแรงกักต้ออันไม่สิ้นสูญของกรรมที่มีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ท่านจะขัดขึ้นต่อคำสั่งของพระองค์ที่ปรารถนาให้พวกผมได้รับความเป็นธรรมหรือครับ”

ทั้งกราบทูลว่า “ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ขอกราบบังคมทูล เพื่อขอพระวินิจฉัยจากพระองค์ ด้วยข้าพระพุทธเจ้าได้พยายามจะน้อมเกล้าฯ ถวายฎีกาน้อยแค่พระองค์ แต่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยท่านหนึ่งได้ยึดเอาฎีกาลฉบับนั้นไปเสีย ข้าพระพุทธเจ้าได้พยายามหลายครั้งหลายคราที่จะทูลถวายฎีกาแค่พระองค์ แต่ไม่เคยสำเร็จเลยสักครั้งหนึ่ง”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชะงักเล็กน้อย แล้วตรัสถามว่า “ใคร คนไหน”

ความเงียบงันเข้ามาครอบงำชั่วขณะ ในช่วงที่สหชัยพยายามมองหาตัวเจ้าหน้าที่ผิวคล้ำร่างกำยำ ซึ่งเพิ่งจะตบหน้าเขามาเมื่อเร็วๆ นี้ ตอนที่เขาพยายามทูลฎีกาลฉบับนั้นคืน สหชัยเห็นเขาหลบเข้าไปอยู่ในกองครุฑยางค์

“ผู้ชายคนแรกในแถวที่สี่พะยะค่ะ” สหชัยกราบทูลพร้อมกับชี้ไปที่ชายคนนั้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแย้มพระสรวลพร้อมพยักพระพักตร์เล็กน้อย ชายหนุ่มเชื้อสายจีนรูปร่างกำยำ ตื่นตันใจเป็นล้นพ้นที่พระองค์ทรงมีท่วงทีให้กำลังใจกับเขา

“ตอนนั้นผมดีใจมากจนถึงกับลืมเรื่องอื่นๆ ไปจนหมดสิ้น และไม่ได้กราบทูลพระองค์ท่านว่าผมฎีกาเรื่องอะไร” สหชัยกล่าวหวนรำลึกความหลังเมื่อ ๒๔

ปีที่แล้ว ในห้องเช่าขนาดสี่คูณหกเมตรบนถนนสาธุประดิษฐ์ เขาได้ถวายฎีกาในหลวงเนื่องจากถูกสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เรียกเก็บเงินกินเปล่า ซึ่งอ้างว่าเพื่อจะนำมาใช้เป็นค่าซ่อมแซมตึกแถวร้านค้าที่ตั้งในที่ของสำนักงานทรัพย์สินฯ สหชัยสุดลมหายใจก่อนจะเล่าเรื่องของเขาต่อไปว่า

สามเดือนผ่านไปหลังจากที่เขาได้พบกับพระองค์ท่าน ก็ยังไม่มีคำตอบใดๆ กลับมา ตอนนั้นเขาคิดว่า คงเป็นเพราะตัวเองไม่ได้กราบทูลในรายละเอียด เรื่องจึงเงียบหายไป

เมื่อครนทนมไม่ไหว สหชัยก็เตรียมจะถวายฎีกาอีกครั้งหนึ่งในวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๑๔ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ครั้งนั้นเป็นความพยายามครั้งที่แปดของเขา เขาไปถึงที่หมายพร้อมกับพี่น้องและแม่ และระวางที่จะไม่ใส่เสื้อนอกตัวเดิมที่มีอยู่ตัวเดียว เพราะกลัวว่าเจ้าหน้าที่จะจำเขาได้ก่อน

“พวกเราไปรอกันตั้งแต่เช้าตรู่เพราะเจ้าหน้าที่อาจจะจำผมได้ถ้าไปที่หลังเขา ผมเคยถูกกันออกมาหลายครั้งไม่ให้เข้าเฝ้าพระองค์ท่าน เพราะปัญหาของผมมันซับซ้อน อธิบายได้ยาก บางทีผมก็พลาดโอกาสไปเฉยๆ บางทีเจ้าหน้าที่มันก็จำผมได้และลากตัวผมออกไปก่อน” สหชัยกล่าวอย่างขมขื่น

แต่ครั้งนี้ โชคเป็นของเขา เขามีโอกาสอีกครั้งที่จะ

ได้กราบทูลพระองค์

“ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ข้าพระพุทธเจ้ามีเรื่องใคร่ขอกราบบังคมทูลพระยะคะ” ในหลวงทอพระเนตรมายังสหชัยซึ่งกำลังหมอบคลานเข้ามาใกล้ “ฉันคิดว่าฉันได้สั่งการในเรื่องของเธอไปแล้วนี่ ฉันพร้อมเสมอที่จะให้ความยุติธรรมกับเธอทุกๆ อย่าง”

สหชัยรู้ว่าแม้ว่าจะมีผู้เข้าเฝ้าฯ เป็นจำนวนมากในแต่ละวัน แต่พระองค์ท่านทรงจำเขาได้ เขากราบทูลว่า “ข้าพระพุทธเจ้าได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาที่วัดไก่อีเดียวไปแล้วครั้งหนึ่ง แต่เรื่องก็เงียบหายไป ปัญหาของข้าพระพุทธเจ้าคือว่า ทางสำนักทรัพย์สินฯ ได้มีคำสั่งลงมาให้พวกเราเจ้าของตึกแถว ร้านค้าแต่ละห้องชำระเงินจำนวน ๑.๒-๑.๕ ล้านบาท เพื่อเป็นค่าซ่อมแซมร้าน แต่ข้าพระพุทธเจ้าแต่ละคนไม่มีความสามารถพอที่จะหาเงินได้มากขนาดนั้นพะยะคะ”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเข้ามาใกล้ไพร่ฟ้าของพระองค์ พร้อมกับตรัสด้วยพระสุรเสียงหนักแน่นและชัดเจนซึ่งทุกๆ คนในที่นั้นสามารถได้ยินว่า “จะไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมใดๆ เพิ่มเติมกับผู้ที่เราที่นั่นอยู่ ฉันได้สั่งการลงไปแล้ว และพร้อมจะให้ความยุติธรรมแก่เธอเสมอ”

นิกรชนผู้จงรักภักดีกับหลั่งน้ำตาออกมาด้วยความปลาบปลื้มในพระมหากรุณาธิคุณ ในขณะที่กำลังหมอบอยู่เบื้องหน้านั้น

ในเย็นย่ำนั้นเป็นช่วงเวลาอันแจ่มชื่นและโล่งใจสำหรับสหชัยและครอบครัว ที่ไม่สามารถขณะคิดนี้ในชั้นของศาลได้ สหชัยพร่ำบอกญาติๆ ของเขาทุกคนถึงสิ่งที่ในหลวงตรัสรับปากไว้เกือบทั้งคืนอันไม่ยาวนานนักนั้น ยับชื้อ มารดาของสหชัยยิ้มออกเป็นครั้งแรกหลังจากที่การต่อสู้ได้เริ่มขึ้นเมื่อสำนักงานทรัพย์สินฯ

ได้มาแจ้งต่อพวกเขาว่าพวกเขาต้องชำระเงินจำนวน ๑ ล้านบาทสำหรับห้องแถวห้าห้อง เพื่อว่าทางสำนักงานฯ จะได้นำเงินมาปรับปรุงสร้างตึกใหม่ขึ้นมา มิเช่นนั้นพวกเขาจะต้องถูกไล่ออกไป และจะได้รับเงินชดเชยจำนวน ๕ หมื่นถึง ๘ หมื่นบาท เนื่องจากค่าธรรมเนียม นั้นเป็นเงินจำนวนที่สูงเกินไป พร้อมทั้งเงินชดเชยที่จะได้รับก็เป็นเงินเพียงเล็กน้อย พวกเขาจึงได้นำเรื่องขึ้นฟ้องศาลและแพ็คดี จนศาลมีคำสั่งออกมาว่า ในเมื่อพวกเขาไม่สามารถชำระค่าธรรมเนียมตามนั้นได้ พวกเขาต้องย้ายออกไปจากที่นั่น และอำนาจการให้เข้าตอกเป็นของสำนักงานทรัพย์สินฯ

ตอนนั้นเป็นเวลาประมาณแปดโมงเช้าของวันต่อมา สหชัยและครอบครัวเริ่มเปิดร้านทำการค้า ตามปกติหนึ่งชั่วโมงต่อมา เจ้าหน้าที่ตำรวจได้มาตามตัวสหชัยที่ร้านศรัทธา ซึ่งเป็นร้านขายผ้าของครอบครัวเขา

“พวกถือกำลังขัดคำสั่งศาล” เจ้าหน้าที่คนหนึ่งบอกกับสหชัย

เมื่อถูกขอให้เซ็นหนังสือรับทราบความคิดที่ขัดคำสั่งศาล สหชัยจึงปฏิเสธ

“ตอนนั้นผมถูกคุมขังโดยไม่มี การสอบปากคำใดๆ เลย” เขากล่าวถึงเรื่องราวตอนนั้น “เมื่อมีการนำตัวผมไปที่ศาล หลังจากต้องอยู่ในห้องขังมาเป็นเวลา ๒๔ วันแล้ว ผมตกลงใจที่จะต้องทำอะไรสักอย่าง” เขากล่าว

เมื่อเขาอยู่ในศาล ผู้พิพากษาได้ถามว่า “นอนในคุกสบายมั๊ย”

“เป็นชีวิตที่ลำบากครับผม” เขาตอบ

“คุก همینมั๊ย”

“ همینครับผม” เขาตอบผู้พิพากษา

ผู้พิพากษาแนะนำให้เขาเซ็นหนังสือรับทราบความคิด และจะได้รับการปล่อยตัวเป็นอิสระ แต่สหชัยก็

“สหชัยตะโกนออกมาดังๆ ว่า ‘หมอ! พยาบาล! พวกคุณเห็นผู้หญิงแก่ๆ ที่นอนแบบอยู่ตรงนี้มั๊ย เขาเป็นแม่ผม เธอถูกทอดทิ้ง ในหลวงทอดทิ้งแม่ผม’
‘เมื่อก็คุณพูดอะไรนะ’ หมอใหญ่ถามขึ้นอย่างไม่เชื่อในสิ่งที่เขาได้ยิน”

ปฏิเสศ ยืนยันความบริสุทธิ์ของตัวเอง

หลังจากถูกคุมขังต่ออีก ๑๒ วันเขาก็ได้รับการปล่อยตัวออกมา ซึ่งเขาเองก็ไม่แน่ใจว่า เป็นเพราะเหตุใด ในเมื่อเขาเองยังไม่ได้เซ็นหนังสือขึ้น

มีการอุทธรณ์อย่างต่อเนื่องต่อศาลโดยผู้เช่าห้องแถวแต่ละห้อง ที่ต่างคนต่างก็ยื่นคำร้องต่อศาล

ร้านค้าหลังแล้วหลังเล่า เริ่มถูกรื้อทิ้งพร้อมกับหลายๆ ครอบครัวก็เริ่มแพ็คคิมมากขึ้น ร้านค้าร้านสุดท้ายของสหชัยถูกรื้อทิ้งไปเมื่อปี ๒๕๑๘ ๕ ปีหลังจากที่เริ่มมีการต่อสู้ด้วยกฎหมายซึ่งยืดเยื้อยาวนานและทำให้สูญเสียเงินไปเป็นจำนวนมาก ในช่วงนั้น สหชัยกำลังดูแลร้านค้าที่เช่าอยู่ใหม่ในตลาดสดศรีไทย สะพานควาย ซึ่งเขาต้องจ่ายค่าเช่าซึ่งเป็นเงิน ๒๕๐,๐๐๐ บาท

“ผมได้รับโทรศัพท์ตอนแปดโมงเช้า แจ้งว่าร้านของผมกำลังถูกรื้อ พอผมไปถึงที่นั่น เจ้าหน้าที่ตำรวจหลายนายกำลังถอดปลั๊กที่จะถอดแขนน้องๆ ผู้ชายของผมไว้” เขากล่าวทวนความหลัง

สหชัยได้รับการปฏิบัติอย่างเลวร้าย พร้อมกับถูกกระชากเข้าไปในรถตำรวจในขณะที่ถูกใส่กุญแจมือไปพล่หลัง เขาถูกจับใส่ลงไปในพื้นเหล็ก จนใบหน้าถูกรูดกับกรวดทรายจนเลือดไหลโถม

“ผู้หมวดครับ” สหชัยร้องออกมาด้วยความเจ็บปวด
“ผมไม่ได้รับความเป็นธรรม”

“ไม่ ลือถูกแจ้งข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ”

เจ้าหน้าที่ตะคอก

อันที่จริงไม่มีการตั้งข้อหาขึ้นกับเขา และหลังจากที่มารดาของสหชัยจ่ายเงินค่าประกันตัว ๓ หมื่นบาท พี่น้องสามคนก็ได้รับการปล่อยตัวออกมา พร้อมกับถูกตั้งข้อหาว่าขัดขวางเจ้าหน้าที่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ ในช่วงที่พวกเขาถูกบังคับให้โยกย้ายออก เจ้าหน้าที่ได้ทำการยึดข้าวของทุกอย่างของครอบครัว จนทำให้ร้านต้องปิดกิจการลง

“ผมบอกเขาว่า ในเมื่อพวกเราไม่ได้เป็นบุคคลล้มละลาย เราสามารถย้ายข้าวของออกมาเองได้ โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากพวกเขา แต่พวกเขาก็ยังยึดเอาข้าวของของเราไปจนหมด ตั้งแต่หลอดไฟหลอดนีออนและถุงเท้าหลายร้อยคู่ที่เป็นของเพื่อนที่ฝากเอาไว้”

เมื่อสหชัยพยายามจะไปทวงเอาสินค้าเหล่านั้นคืนมาในอีกสามสัปดาห์ต่อมา เขาพบว่าไม่มีสินค้าจากร้านของเขาที่สูญหายไปเป็นจำนวนมาก

ครอบครัวของเขาต้องจ่ายค่าวัสดุคิมที่สั่งมา และสูญหายไปโดยไม่สามารถขายได้ ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มเติมเข้ามาคือค่าน้ำร้อนน้ำชาในใหม่ที่เพิ่มขึ้นเป็น ๑๐,๐๐๐ บาทต่อปี สหชัยต้องปิดร้านใหม่ที่เพิ่งเปิดขึ้นมานี้ภายในเวลาสามปีเพราะไม่สามารถหาเงินได้ทันกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเหล่านี้ได้

“พวกเราสู้ค่าดอกเบี้ยไม่ไหว ก็เลยต้องปิดร้าน” เขากล่าว

สหชัยย้ายมาอยู่ที่ห้องเช่าราคาถูกบนชั้นสี่ของร้านค้าเก่าๆ หลังหนึ่งละแวกถนนสาธุประดิษฐ์ หลังจากที่ต้องสูญเสียร้านค้าไป ทั้งแม่และพี่น้องชายหญิงอีกหกคนของเขาต้องแยกย้ายกันหาที่อยู่ใหม่ พี่ชายคนโตของเขาเกิดอาการทางประสาท ซึ่งส่วนหนึ่งก็สืบเนื่องมาจากความกังวลว่าจะต้องสูญเสียร้านค้าไป และสถานการณ์ทางการเงินที่ย่ำแย่

จนกระทั่งวันหนึ่งในปี ๒๕๓๒ ทุกคนก็ต้องประหลาดใจเมื่อพี่ชายของพวกเขาจากไปเฉยๆ

พี่สะใภ้จึงมีลูกสาวมาเคาะที่ประตูห้องของสหชัย “ธงชัยตายแล้วเฮีย”

“ใจเย็นๆ” สหชัยพยายามปลอบคนทั้งสอง รวมทั้งตัวเองด้วย เนื่องจากตอนนั้นเขาเองไม่มีเงินพอจะทำศพพี่ชายหรือจะให้กับพี่สะใภ้และลูกได้ เขาจึงเดินเป็นเวลาหนึ่งชั่วโมงไปบ้านเพื่อนคนหนึ่ง

“ผมพยายามขอยืมเงินมาได้ ๓,๐๐๐ เพื่อนำมามอบให้กับพี่สะใภ้ คืนนั้นเองผมตัดสินใจที่จะร่างฎีกาอีกฉบับเพื่อถวายต่อในหลวง ผมปล้ำกับมันอยู่จนถึงตีสองตีสามของอีกวันหนึ่ง” เขากล่าวทวนความหลังด้วยน้ำเสียงสั่นเครือ

ในระหว่างรอโอกาสที่จะยื่นถวายฎีกาอีกครั้งหนึ่ง สหชัยตัดสินใจที่จะปฏิบัติตามความเห็นจากหลานวัยเยาว์คนหนึ่งของเขาที่บอกว่า “ต้องกล้าๆ เข้าไว้ รอถึงจังหวะที่เหมาะสมนะ แล้วก็ทูลความจริงทั้งหมดกับในหลวงเลย บอกให้พระองค์รู้ว่าพวกเรารอคอยความยุติธรรมมาตั้ง ๑๘ ปีแล้ว”

สหชัยถวายฎีกาได้สำเร็จในวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๓๓ ที่วัดบวรนิเวศวิหาร ในหลวงทรงรับฟังเรื่องราวของที่เขาจำต้องบอกออกมา และได้แสดงอาการไม่พอพระทัยที่เรื่องนี้ยังไม่ได้รับการสะสางเสียที

พระองค์ตรัสเรียกนายวินิจ วินิจนัยภาค รองเลขาธิการสำนักพระราชวังให้มาพูดคุยกับสหชัย วินิจบอกว่าจะจำสหชัยได้ เพราะเคยนั่งบัลลังก์เป็นผู้พิพากษาในคดีของเขามาก่อน สหชัยเองก็จำเขาได้

“ตอนนั้นผมคิดในใจว่า ในเมื่อคุณวินิจได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรับใช้อย่างใกล้ชิดเบื้องยุคลบาทแล้ว ผมคงได้รับความยุติธรรมเสียที” สหชัยกล่าว

ไม่นานหลังจากนั้นเขาก็ได้รับคำตอบ ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยาได้เรียกให้สหชัยมาพบเพื่อหารือแก้ปัญหาเรื่องนี้ จิรายุพยายามจะช่วยมองหาร้านที่เขาพอจะเข้าไปอยู่อาศัยอยู่ใหม่ได้ สหชัยย้ำว่า สิ่งที่ครอบครัวของเขาต้องการก็คือร้านค้าที่อยู่ติดถนนในย่านชุมชน ที่ไหนก็ได้ในเขตกรุงเทพฯ

สหชัยได้รับแจ้งว่า มีสถานที่แห่งหนึ่งซึ่งกำลังมีโครงการสร้างร้านค้าขึ้นมา มีคนพาเขาเดินทางไปดูด้วยตนเอง ซึ่งอยู่แถวพุทธมณฑล นครปฐม

“พระเจ้าช่วย พวกเรากำลังอยู่กลางป่าช้าๆ เลย คุณกำลังพยายามจะฆ่าผมให้ตายและจะฝังผมที่นี่เลยใช่ไหม” สหชัยอุทานใส่เจ้าหน้าที่ที่เริ่มแสดงความหงุดหงิดไม่พอใจ

หลังจากความพยายามนั้นล้มเหลว ทางสำนักงานทรัพย์สินฯ ได้ตกลงที่จะเสนอจ่ายเป็นเงินทดแทนแก่ครอบครัวของเขาจำนวน ๗๖๐,๐๐๐ บาท

สหชัยรู้สึกว่ามันเป็นจำนวนเงินที่ไม่เป็นธรรม เพราะเรื่องนี้เกิดขึ้นมาตั้งแต่สองทศวรรษแล้ว ควรที่จะต้องมีการคิดอัตราเงินเพื่อเข้ามาไว้ด้วย นอกจากนี้ สหชัยและญาติๆ ก็ได้ก่อนนี้ก้อนใหญ่ขึ้นมาเกือบสามล้านบาทแล้ว

ในการประชุมวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๓ สหชัย

ได้ตามคร.วินิจว่า “ขอประทานโทษเถิดครับข้อเสนออันนั้นเป็นพระราชประสงค์ของพระเจ้าอยู่หัวหรือเปล่าครับ”

“เปล่าหรือ เรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับในหลวงท่านเลย...” นั้นเป็นข้อความเริ่มต้นของคำตอบอันยาวเหยียดของคร.วินิจที่พยายามจะอธิบายให้สหชัยเข้าใจว่า เขาควรจะได้รับเงินชดเชยนั้นเสีย เนื่องจากตามกฎหมายแล้ว พวกเขาจะมาเรียกร้องเอาอะไรอีกไม่ได้เลย และพวกเขาได้ปฏิเสธจะรับเงินค่าชดเชยไล่ที่มาแล้ว รวมทั้งยังแพ้คดีทั้งหมดมาแล้วด้วย

“พวกเราไม่เคยเห็นแสงสว่างมาเลยในช่วงยี่สิบปีที่ผ่านมา” สหชัยกล่าวตอบคร.วินิจด้วยความขมขื่นใจ “ผมคงเป็นบ้าไปแล้ว ถ้าไม่นึกถึงคำสอนของพระพุทธองค์และด้วยแรงภักดีอันไม่สิ้นสูญของกระผมที่มีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แล้วท่านจะขัดขืนต่อคำสั่งของพระองค์ที่ปรารถนาให้พวกผมได้รับความเป็นธรรมหรือครับ”

ไม่มีวิแววว่าเรื่องนี้จะคลี่คลายลงง่ายเลย สหชัยเตือนวินิจให้ระวังให้ดีๆว่าเขาจะยื่นถวายฎีกาต่อในหลวงอีกครั้งหนึ่ง แต่วินิจก็ไม่มีโอกาสได้เห็น เพราะเขาถึงแก่กรรมลงเสียก่อนในกลางปี ๒๕๓๔ ด้วยเหตุเครื่องบินตก

ต้นเดือนมกราคมของปีนั้นเอง แม่ได้ย้ายเข้ามาอยู่กับสหชัยในห้องเช่าเล็กๆ ที่ถนนสาธุประดิษฐ์

ในคืนแฉกให้เช้าหลังเล็กๆ นี้ มีห้องน้ำอยู่หนึ่งหลังตรงระเบียง ซึ่งสมาชิกของครอบครัวที่ตกยากจำนวนถึงเกือบครึ่งโหลต้องใช้ร่วมกัน คุณแม่ยับชื้อ ซึ่งเจ็บกระเสาะกระแสะและมีอายุถึง ๘๐ ปีแล้ว ต้องเดินไปห้องน้ำด้วยความยากลำบากมาก

สหชัยรู้สึกเสียใจที่พบว่าน้องสาวบางคนของเขา

ไม่ค่อยมีความสุขที่จะต้องมีการดูแลแม่ที่ชรามากนัก

“แล้วใครเป็นคนป้อนข้าวป้อนน้ำพวกมึงตอนเด็กๆ” เขาตะโกนใส่ซึ่งทำให้ทุกคนเงิบ แม่ซึ่งเจ็บออกๆ แอดๆ เมื่อได้ยินเรื่องนี้เข้า ก็ยิ่งรู้สึกไม่สบายใจ วันหนึ่งแม่บอกกับเขาว่า “ลูกเอ๊ย ให้ฉันไปเถอะ ฉันอยากตายให้พ้นๆ ไปเสีย”

“ผมบอกแม่ว่าอย่าห่วง トラบที่ผมยังมีชีวิตอยู่” สหชัยรำลึกความหลัง “แต่ลึกลงไป ผมรู้ว่า แม่มีความกังวลมาก ผมรู้ว่าแม่ทนทุกข์ทรมานมากกว่าผมมาก แม่เคยร้องไห้ทุกวันตอนที่ต้องย้ายไปอยู่แถวสะพานควาย”

ไม่นานหลังจากนั้นหญิงชราร่างเล็กก็เริ่มปฏิเสธจะรับข้าว เธอถูกนำตัวขึ้นรถแท็กซี่ส่งโรงพยาบาล เลิกสิ้นด้วยเงินเพียงหนึ่งร้อยบาทที่ทั้งครอบครัวมีอยู่ในวันนั้น

พอรู้ว่าแม่ไม่ได้รับประทานอาหารมาเลยในช่วงสามวันที่ผ่านมา หมอก็ได้แต่แนะนำให้สหชัยดูแลแม่ให้ดียิ่งขึ้น

“ผมเข้าใจคุณหมอ แต่คุณหมอไม่เข้าใจผม” เขาเถียงกลับ

ด้วยความอัดอั้นตันใจกับความโชคร้าย พร้อมกับที่ออกทนรอไม่ไหวกับการรักษาพยาบาลที่เขาเองก็ไม่มีความสามารถจะหาเงินมาชำระได้ สหชัยตะโกนออกมาดังๆ ว่า “หมอ! พยาบาล! พวกคุณเห็นผู้หญิงแก่ๆ ที่นอนแบบอยู่ตรงนี้มัย เขาเป็นแม่ผม เธอถูกทอดทิ้ง ในหลวงทอดทิ้งแม่ผม”

“เมื่อที่คุณพูดอะไรนะ” หมอใหญ่ถามขึ้นอย่างไม่เชื่อในสิ่งที่เขาได้ยิน

น้ำตาเริ่มปรึ่มอยู่ในดวงตาของเขา เมื่อสหชัยเริ่มพูดต่อไปด้วยเสียงที่ดังขึ้นอีกว่า “คุณไม่ได้ยินที่ผมพูด

หรือ แม่ผมถูกในหลวงทอดทิ้ง อย่าทิ้งแม่ผมไว้อย่างนี้สิ เธอไม่ได้กินข้าวมาสามวันแล้วนะ”

“ผมสูญเสียทุกอย่างไปแล้ว พวกเราเคยทำบุญและบริจาคเงินมาเยอะแยะตอนที่เรายังมีฐานะอยู่ แล้วนี่เป็นผลตอบแทนที่พวกเราควรได้รับหรือ นี่เป็นผลตอบแทนที่แม่ผมควรจะได้รับหรือ”

สหชัยรู้โดยสัญชาตญาณว่าทุกคนในโรงพยาบาลกำลังจ้องมองเขาราวกับว่าเป็นคนบ้า แต่เขาเองก็สุดที่จะอดกลั้นต่อไปได้อีกแล้ว

หลังจากนั้นอีก ๒๔ วัน หน้ากากออกซิเจนที่ยับซื่อ แซ่บไซ้อยู่ ก็ไม่ใช่สิ่งจำเป็นอีกต่อไป การต่อสู้สิ้นสุดลงแล้ว ทั้งครอบครัวได้พลาดโอกาสที่จะกล่าวคำรำลือ เป็นครั้งสุดท้ายกับเธอในขณะที่เธอยังมีชีวิตอยู่ ชาวฮากก้าอพยพจากจีนตอนใต้ท่านนี้ได้ทิ้งลูกหกคน พร้อมหลานอีก ๑๔ คนเอาไว้

สหชัยจะไม่มีวันลืมเสียงคำสั่งเสียของแม่ก่อนตายเลยว่

“กษัตริย์ตรัสแล้วย่อมไม่คืนคำ อย่าลืมนะลูก แม่หมดเรี่ยวแรงแล้ว แต่ลูกต้องสู้ให้ถึงที่สุด ลูกๆ หลานๆ ของเรายังรออยู่”

เชิงอรรถของผู้เขียน

๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๖ สหชัยประสบความล้มเหลวในการยื่นถวายฎีกาต่อในหลวงที่วัดบวรนิเวศวิหาร แต่ฎีกาลับนั้นน่าจะไปถึงพระหัตถ์ของสมเด็จพระบรมฯ หรือสมเด็จพระเทพฯ ซึ่งตามเสด็จในวันนั้นก็ได้ เขาไม่มีโอกาสรู้ เพราะถูกยามลากตัวออกไปเสียก่อน

จดหมายลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๖ จาก ม.ล.ทวีสันต์ ลัดดาวัลย์ ราชเลขานุการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแจ้งกลับมาให้ทราบว่า พระองค์

ทรงทราบเรื่องที่สหชัยและครอบครัวปฏิเสธจะรับเงินค่าชดเชยจำนวน ๗๖๐,๐๐๐ บาทแล้ว และได้มีการขอให้ทางสำนักงานทรัพย์สินฯ พิจารณากรณีนี้เสียใหม่

เดือนพฤศจิกายน ปีนี้เอง นายทรงวุฒิ อุทัยพัฒน์ หัวหน้ากองโครงการพิเศษได้บอกกับสหชัยว่า เขาและครอบครัวอาจจะได้รับเงินจำนวน ๗๖๐,๐๐๐ บาทคืนพร้อมดอกเบี้ยเป็นเวลา ๒๐ ปี ซึ่งคิดรวมได้เบ็ดเสร็จประมาณ ๕-๖ ล้านบาท สหชัยและครอบครัวยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะรับเงินที่เสนอมายังไม่เป็นทางการก่อนนี้หรือไม่ สหชัยกลัวว่า ข้อเสนอนี้อาจจะไม่เป็นการช่วยเหลือพวกเขามากนัก เนื่องจากครอบครัวของเขาได้ก่อหนี้ขึ้นมาถึงสามล้านบาทแล้ว การประชุมครั้งต่อไปกับนายทรงวุฒิจะมีขึ้นในวันที่ ๑๕ ธ.ค.ศกนี้

ในตอนท้ายสหชัยถามนายทรงวุฒิว่า “บอกผมสิว่าตอนนี้อำนาจของในหลวงถูกแย่งเอาไปโดยพวกข้าราชการแล้วไซ้หรือเปล่า ถ้าเป็นอย่างนั้น ผมจะขอให้พสกนิกรชนทุกคนคืนอำนาจแก่พระองค์เสีย”

จาก The Symbol of Undying Reverence

โดย ประวิตร โรจนพฤกษ์ The Nation : Focus,

๕ ธันวาคม ๒๕๓๗

เรื่องปรับปรุงบทบาทสตรีในพุทธศาสนา

การสัมมนาเรื่องบทบาทสตรีด้านพุทธศาสนา ที่จัดขึ้นโดยองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก(พสล.) มีการพูดถึงการมีส่วนร่วมของสตรีในทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะท่านพระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ได้กล่าวไว้โดยธรรมชาติแล้วสตรีจะเป็นผู้ที่มีจิตใจเอื้อเฟื้อในศาสนา และมักจะทำหน้าที่ด้านการซักจง ปลูกฝังและอบรมได้เป็นอย่างดีด้วย

แต่ในด้านพุทธศาสนา ผู้ชายมีบทบาทมากและสตรีเป็นกองทัพหนุน นี่เป็นเหตุให้พุทธศาสนาลัทธิมหายาน เติบโตมากในประเทศตะวันตกเนื่องจากที่นั่นเปิดโอกาสให้สตรีมีโอกาสมากกว่ามีความสามารถในการบริหาร และเปิดโอกาสให้กับสตรีทำงาน ซึ่งจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น

เรื่องการยกสิทธิสตรีให้เท่าเทียมกับพระสงฆ์นั้นจะเป็นสิ่งที่ทำให้สตรีเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและจะมีความเคร่งครัดในกฏปฏิบัติธรรมมากขึ้นด้วย ดังนั้นองค์การพุทธจึงควรเปิดกว้างให้สตรีได้เข้ามาทำงานและเป็นผู้นำมากยิ่งขึ้น

ไทยรัฐ ๒๐ ก.พ. ๓๘

แนวทางปฏิบัติแม่ชีไทยเรียกศรัทธาจากสังคม

๖ ปีนี้ประจำทุกปีที่สถาบันแม่ชีไทยจะร่วมกับเสถียรธรรมสถาน จัดให้มีการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการตามโครงการศิลปการพัฒนสถานภาพแม่ชีไทย เพื่อให้แม่ชีจากทุกจังหวัดทั่วประเทศได้มาร่วมกันแลกเปลี่ยน

เปลี่ยนความเห็น ช่วยกันยกระดับของแม่ชีไทยให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ซึ่งในปีนี้การประชุมสัมมนาได้จัดให้มีขึ้นระหว่างวันที่ ๑๖-๒๒ ก.พ.ที่เสถียรธรรมสถาน โดยมีการให้ความรู้ ซึ่งถึงแง่มุมต่างๆ ที่แม่ชีควรปฏิบัติ ผลการประชุมจะได้นำเสนอต่อที่ประชุมประจำปีของสถาบันแม่ชีไทยด้วย

พระคุณีย์ เมธงฺกุโรกล่าวแสดงความเห็นใจถึงสถานภาพที่ไม่ชัดเจนของแม่ชีในทางสังคม เนื่องจากไม่มีกฎหมายมารองรับอย่างชัดเจนอย่างเช่นพระสงฆ์ ทำให้เวลาขึ้นรถประจำทางจะต้องเสียค่าโดยสารโดยไม่มีส่วนลด ในขณะที่กระทรวงมหาดไทยถือว่าแม่ชีเป็นนักบวชและห้ามมิให้มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ทางด้านแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ผู้อำนวยการเสถียรธรรมสถานกล่าวถึงสถานภาพแม่ชีไทยทุกวันนี้ว่าแม่ชีไม่ได้เรียกร้องสิทธิเพียงอย่างเดียว หากแม่ชีต่างก็พยายามปฏิบัติธรรมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นด้วย ซึ่งทุกวันนี้สถานภาพของแม่ชีดีขึ้น เนื่องจากแม่ชีปฏิบัติธรรมได้งดงามยิ่งขึ้น มีธรรมะสูงขึ้นขณะเดียวกันกระแสความต้องการของสังคมที่อยากได้แม่ชีเป็นที่พึ่งทางจิตใจก็มีมากขึ้นด้วย

ในส่วนของแผนงานที่ดำเนินอยู่นั้น ท่านแม่ชีกล่าวถึงความคิดที่จะสร้างแม่ชีน้อยๆ ในอุดมคติขึ้นมา เพื่อเป็นแม่ชีรุ่นใหม่ที่มีความรู้ทางธรรมอย่างถ่องแท้ และมีความรู้เรื่องโลกภายนอกเพื่อจะสามารถนำเอาพุทธธรรมมาช่วยเหลือสังคมได้มากที่สุด

ไทยรัฐ ๑๓ ก.พ.๓๘

มอบทุนการศึกษาหรือบริจาคเด็กกันแน่

พระพิพิธธรรมสุนทร เลขานุการเจ้าคณะภาค ๔ วัดสุทัศนเทพวรารามกล่าวว่า ปาฐกถาเรื่องพระพุทธศาสนากับการเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทย มีใจความตอนหนึ่งว่า พระเดชพระคุณอยากให้คนไทยเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการให้ทุนการศึกษา ที่มีการจัดพิธีให้เด็กเรียงแถวออกมารับทุน และมีคนดูกันเป็นพันๆ คนเป็นเหมือนการประจานเด็ก แต่ผู้แจกได้หน้า เด็กบางคนถึงกับร้องไห้ ไม่ใช่ตื้นตันที่ได้รับเงิน แต่เพราะอาย จนบางคนถึงกับบอกว่า ทำอย่างนี้ไปขายตัวดีกว่า เพราะได้เงินมาก และรู้กันเพียงสองคนไม่ต้องตกเป็นเป้าสายตาใคร ท่านอยากให้การมอบเงินคือการมอบให้โรงเรียนไปจัดการกันเองเลย

เลขานุการเจ้าคณะภาค ๔ ยังกล่าวอีกว่า การจัดการศึกษาของเด็กไทย ยังจัดไม่ครบ ๖ ประการคือ วิชา ปัญญา ปฏิภาณ ประสพการณ์ ปณิธานและปฏิญาณ ทำให้คนกะล่อนเห็นแก่ตัวมีเยอะ ที่เห็นได้ชัดคือพวกนักการเมืองที่เห็นแก่ตัว ไม่มีความละอาย หรือพวกที่เป็นนักคิดแต่ไม่ปฏิบัติก็มีเยอะ จึงอยากเห็นรัฐขยายโรงเรียนที่สอนด้านอาชีพให้มีมากขึ้นเพราะขณะนี้ส่วนใหญ่โรงเรียนสอนแต่ด้านวิชาการ ส่วนการให้ความช่วยเหลือเด็กยากจนให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดีนั้น หากรัฐไม่มีเงินพอก็ควรตั้งองค์กรการกุศล จะใช้พระนำหน้าขอบริจาคก็ยินดีเพราะผ้าเหลืองเรียกเงินได้

พระครูพิพิธธรรมสุนทรกล่าวต่อว่า วัดพยายามสร้างโรงเรียนเพื่อให้เด็กยากจนมีที่เรียน แม้จะไม่มีคุณภาพดีเท่าที่ควรก็ตาม แต่กลับมีคนพูดเสมอว่า โรงเรียนวัดสู่วิทยาการไม่ได้ ท่านคิดว่า ไม่น่าจะมีการพูดเช่นนี้ ควรหาทางให้คนยากจนได้มีที่เรียนหนังสือ ดีกว่าจะไม่มีที่เรียนเลย และที่น่ายินดีคือ หากโรงเรียนวัดใดที่จัดการเรียนการสอนได้ดี เมื่อยกฐานะเป็นโรงเรียนมัธยม กลับต้องถูกขอให้ตัดคำว่า “วัด” ออกไปทุกที

ไทยรัฐ ๘ เม.ย. ๒๕๓๘

การดูแลเอาใจใส่ด้านอารมณ์กับโรคหัวใจ

การดูแลเอาใจใส่ด้านอารมณ์และการได้อยู่ท่ามกลางหมู่ญาติมิตร มีผลโดยตรงต่อการทำงานของสมอง ซึ่งอาจจะช่วยทำให้แรงดันหัวใจลดลงและหัวใจคลายตัว ทำให้ผู้ประสบอาการหัวใจวายมีโอกาสรอดชีวิตมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ตามรายงานการศึกษาชิ้นหนึ่งในสหรัฐอเมริกา การศึกษาชิ้นนี้จะช่วยยืนยันการค้นพบในช่วงที่ผ่านมาว่าการดูแลเอาใจใส่ด้านอารมณ์ จะช่วยให้โอกาสที่จะรอดชีวิตจากโรคหัวใจวายมีสูงยิ่งขึ้น

การศึกษากครั้งใหม่นี้ชี้แนะว่า แพทย์จะสามารถช่วยให้ผู้ป่วยมีโอกาสรอดชีวิตมากยิ่งขึ้น โดยการเปิดโอกาสให้คนไข้ได้อยู่ในท่ามกลางญาติมิตรทันทีหลังจากประสบกับอาการหัวใจวาย และควรสร้างให้เกิดบรรยากาศที่ส่งเสริมการดูแลเอาใจใส่ด้านอารมณ์ของผู้ป่วย ภายหลังจากออกจากโรงพยาบาลแล้วด้วย

“เรามีหลักฐานพอเพียงที่จะระบุแล้วว่า การปราศจากการดูแลเอาใจใส่ด้านอารมณ์ความรู้สึก (ของผู้ป่วย) เป็นปัจจัยเสี่ยงที่มีอันตรายถึงชีวิตพอๆ กับการมีแรงดันโลหิตสูง หรือการไม่ออกกำลังกายเลย” นางลิสซา เอฟเบิร์กแมน ผู้ทำการศึกษาและแพทย์ด้านระบาดวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยการแพทย์เยลกล่าว หลังจากบรรยายผลการศึกษาชิ้นนี้ให้กับผู้สื่อข่าวด้านวิทยาศาสตร์ฟัง ณ สมาคมโรคหัวใจแห่งอเมริกา รัฐแคลิฟอร์เนีย

รายงานชิ้นแรกที่ยืนยันถึงความสำคัญของการดูแลเอาใจใส่ด้านอารมณ์ ได้รับการตีพิมพ์เมื่อ ๑๕ ปีก่อน รายงานชิ้นนั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ป่วยที่ถูกทอดทิ้งโดยครอบครัวหรือเพื่อนฝูง มีโอกาสเสี่ยงที่จะเสียชีวิตหลังจากหัวใจวาย มากกว่าเป็นสามเท่าเมื่อเทียบกับคนอื่นๆ

รายงานชิ้นหลังๆ ยังเพิ่มน้ำหนักให้กับการค้นพบครั้งก่อน อย่างเช่น มีการพบว่าผู้ชายที่แต่งงานแล้วมีโอกาสรอดชีวิต (หลังจากเกิดหัวใจวาย) น้อยกว่าผู้ชายโสด

ในงานวิจัยล่าสุด นางเบิร์กแมนได้ทำการตรวจสอบปริมาณสารเคมีในสมองในบรรดาบุรุษและสตรี

จำนวน ๑,๑๕๒ ท่าน ที่มีสุขภาพแข็งแรง และมีอายุระหว่าง ๑๐-๗๕ ปี

เธอได้พบว่า การดูแลเอาใจใส่ด้านอารมณ์ จะทำให้ระดับของสารเคมีในสมองสองตัว คือ โนรีพีเนพรีน และคอร์ติซอลเปลี่ยนแปลงไป แม้ว่าจะยังไม่มีการยืนยันอย่างแน่นอนว่าสารเคมีทั้งสองตัว มีผลต่อหัวใจอย่างไร แต่เป็นที่เชื่อกันทั่วไปว่า สารเคมีชนิดนี้มีผลต่อระดับแรงดันของเลือด และปฏิกิริยาของหัวใจที่มีต่อความเครียด

“ถ้าคุณรู้สึกว่าได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านอารมณ์ คุณจะเกิดความเครียดน้อยลงแรงดันหัวใจก็จะไม่เพิ่มขึ้น และหัวใจจะไม่เต้นถี่” นางเบิร์กแมนกล่าว

นางเบิร์กแมนให้คำนิยามว่าการดูแลเอาใจใส่ด้านอารมณ์หมายถึง “การได้อยู่ในที่ของตัวเอง มีการพูดคุยเรื่องศัพท์เฉพาะต่างๆ และคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์รักใคร่กัน เอื้อเพื่อแบ่งปันกัน”

การดูแลเอาใจใส่ด้านอารมณ์ยังหมายถึง การช่วยในการตัดสินใจของผู้ป่วย อย่างเช่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาลในอนาคต รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือในการประกอบการกิจต่างๆ เช่น พาผู้ป่วยไปเลือกจับจ่ายข้าวของ หรือพาไปหาหมอ

ดร.ซูซาน ออเพิล ประธานสมาคมโรคหัวใจกล่าวว่า ความสำคัญของการดูแลเอาใจใส่ด้านอารมณ์ ได้เริ่มมีอิทธิพลต่อความคิดของแพทย์ผ่าตัดหัวใจ (cardiologist) แล้ว

“พวกเขาเริ่มยอมรับว่าการค้นพบเรื่องนี้มีความสำคัญ” เธอบอก และทั้งโรงพยาบาลและหมอต่างพากันพยายามช่วยปรับปรุงให้การดูแลเอาใจใส่ด้านอารมณ์ของผู้ป่วยดียิ่งขึ้น

บางกอกโพสต์ ม.ค.๒๕๓๘

หลักเกณฑ์ปฏิบัติ สำหรับการใช้บริการตู๋หน้่งสือเสชียชรรวม

๑) หากพระคุณเจ้ามีความต้องการหนังสือเล่มใดที่ทางกองสาราณียกรได้แนะนำผ่านทางตู๋หน้่งสือแล้ว ขอได้ส่งจดหมายหรือไปรษณียบัตรแจ้งความจำนง พร้อมระบุชื่อหนังสือที่ท่านต้องการมาให้ทางเจ้าหน้าที่ได้ทราบ ทั้งนี้โดยขอได้ครั้งละ ๑ เล่ม โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

๒) การให้บริการตู๋หน้่งสือเสชียชรรวมนี้ เพื่อจุดประสงค์สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าของภิกษุ สามเณร และแม่ชีเป็นหลัก ดังนั้น ภายหลังจากที่ผู้จัดทำได้ส่งหนังสือไปถวายแล้ว หากพระคุณเจ้ามีความสนใจหนังสือเล่มอื่นอีก ขอให้แสดงความจำนงพร้อมระบุชื่อหนังสือที่ต้องการมาให้ทางเจ้าหน้าที่ได้ทราบ และเขียนวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นที่ได้จากการอ่านหนังสือเล่มก่อนมาด้วย

สำหรับท่านผู้อ่านที่เป็นฆราวาสนั้น หากท่านสนใจหนังสือที่เราแนะนำ ก็สามารถสั่งซื้อผ่านทางศพพ. ในราคาส่วนลดพิเศษ ๒๐% โดยส่งรายชื่อบริษัทที่ต้องการมาที่ ตู๋หน้่งสือเสชียชรรวม ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จพระเจ้าพระยา คลองสาน กทม. ๑๐๖๐๐ ธารานัดดีสง่า นายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์ ป.ณ. คลองสาน

กตจุฑหยุดอาการ

หนา ๘๖ หนา

ราคา ๑๘ บาท

ผู้เขียน วิฑิต วัฒนาวินูต

การ“กตจุฑ”เป็นวิธีรักษาอาการเจ็บป่วยของชาวจีนที่มีมาแต่ครั้งโบราณ สามารถรักษา หรือหยุดยั้ง

อาการของโรคบางอย่างที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน อาทิเช่น โรคปวดหัว ปวดหลัง ไข้หวัด เป็นต้น ลักษณะเด่นของการ“กตจุฑ”นี้มีอยู่หลายประการคือ หนึ่ง ความง่าย สามารถใช้ได้ทุกโอกาสและมีลักษณะที่ตัวเองสูง เพราะเป็นวิธีที่ไม่ซับซ้อน เรียนรู้ได้ไม่ยาก ทั้งไม่ต้องอาศัยเครื่องมือพิเศษอื่นใด นอกจากนี้วิธีมือของตัวเองเพียงศึกษาโดยอาศัยรูปและคำแนะนำจากตำราเล่มนี้แล้วก็ทดลองดูได้ทันที ขณะทดลองผู้ใช้ก็จะต้องใส่ใจต่อความรู้สึกของร่างกายตนเอง เป็นการฝึกสติและสมาธิไปในตัวอีกทางหนึ่ง สอง ความประหยัด เพราะไม่เสียทั้งค่าหมอและยา ทั้งยังไม่ต้องเสี่ยงกับพิษตกค้างอันเกิดจากยาอีกด้วย ดังนั้นการส่งเสริมให้ความรู้นี้แพร่กระจายออกไปจึงเปรียบเสมือนเป็นการสร้างทางเลือกแก่ประชาชนในการดูแลสุขภาพ

พริกไทยเม็ดชนิดเดียว

เคี้ยวยังร้อน

รวมปาฐกถาว่าด้วยอุดมการณ์พัฒนาและประชาธิปไตย

หนา ๓๔๖ หนา

ราคา ๑๕๐ บาท

ผู้เขียน ส.ศิริรักษ์

จัดพิมพ์โดยสำนัก

พิมพ์ ส่องสยาม จำกัด

หนังสือเล่มใหม่ล่าสุดของ ส.ศิริรักษ์เล่มนี้ ได้ชื่อปก

จากวลีของ“อิศรญาณภายิต”ของม.จ.อิศรญาณ เป็นการรวมปาฐกถาวิชาการต่างกรรมต่างวาระกัน บางชิ้นเคยตีพิมพ์ในนิตยสารรายสัปดาห์หลายฉบับ

ภาคแรกประกอบด้วย ๓ หัวข้อด้วยกันคือ

๑. จริยธรรมกับการพัฒนาประเทศ : บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน
๒. เนื้อหาสาระของประชาธิปไตย
๓. บทเรียนจากองชานสุยแห่งสหภาพพม่า
๔. ทหารกับการพัฒนาประเทศ

ภาคหลังมี ๓ หัวข้อคือ

๑. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อเศรษฐกิจไทย
๒. ทางออกของคนไทยต่อภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเมืองในปัจจุบัน
๓. ที่สุดแห่งอุดมการณ์สำหรับสังคม

ที่เหลือเป็นภาคผนวก รวบรวมข่าวและบทวิพากษ์วิจารณ์จากหนังสือพิมพ์ เรื่องราวปิ่นเกลียว และได้แย่งระหว่างผู้เขียนกับทางกองทัพไทย และข่าวคราวการได้รับรางวัลศรีบูรพาประจำปี ๒๕๓๗ ของ ส.ศิริรักษ์ เมื่ออ่าน **พริกไทยเม็ดชนิดเดียวเคี้ยวยังร้อน** แล้วบางท่านอาจรู้สึกคุ้นเคยคุ้นร้อนไปกับข้อคิดความเห็นและข้อมูลอันหลากหลาย เป็นแรงใจให้ช่วยกันดำรงรักษาสังคมไทยเล็กๆ อย่างพริกชี้หนูให้เผ็ดร้อน ไม่หลงไปกับกระแสบริโภคนิยมและกลืนกินอาหารแดกคว่นอย่างไม่ยั้งคิด

เนื่องเพราะในปัจจุบันสมัยเมื่อโลกาวิวัฒน์ไปถึงขั้นนี้แล้ว เราอาจพบว่าพริกไทยเม็ดชนิดเดียวนี้อกลับเคี้ยวไม่เผ็ดร้อนอีกต่อไป เพราะผลของการทำเกษตรแบบฉีดยาฆ่าแมลง การใส่ปุ๋ยเคมีมากเกินไปยามเคี้ยวกินดังผักจืด รู้สึกถูกคนขายหลอกต้มเอาง่ายๆ ก็เป็นไปได้

แต่คนที่ยังอยู่กับธรรมชาติบ้านนอกยังมีน้ำพริกกะปิเผ็ดๆ มันๆ ให้กิน แม้ยามถ่ายยังปวดเสียบปวดร้อน เห็นภาพปลาตะเพียนตัวเท่าฝ่ามือฝ่าตีนแย่งกันโฉบกินอาหารอันโอชะอย่างชมชอบ... ปลาตะเพียนได้แพ่เมืองกาญจน์ที่ชาววังสวิงดีถือเป็นเพื่อนมิตร อยู่ร่วมกับสายธารแควน้อยมานานมนานนี้เอง

 แมกไม้ มนาไป

กระทาะเปลือก นิวเคลียร์

สติเฟิน โคอัล เขียน
กรรณิการ์ พรหมเสาร์แปล
หนา ๑๗๕ หน้า
ราคา ๕๕ บาท
สำนักพิมพ์
มูลนิธิโกมลคีมทอง

จากการโหมประชาสัมพันธ์อย่างหนักโดยหน่วยงานด้านพลังงานที่ผ่านมา โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้กลายเป็นหลักประกันว่า เราจะมีไฟฟ้าไว้ใช้เพื่อเศรษฐกิจที่จะเจริญรุดหน้าไปโดยไม่หยุดยั้ง แต่ทั้งนี้มันเป็นการให้ข้อมูลเพียงด้านเดียวแก่ประชาชน แต่อนิจจา ประเทศไทยในยุคเงินตราหวัดรากำลังกระหาย พลังงานและหลงไหลตามคำชวนเชื่อนี้ และจะกลายเป็นเหยื่อรายต่อไปของมหันตภัยนิวเคลียร์ ในขณะที่สหรัฐอเมริกา หัวหอกที่นำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้เพื่อเป้าหมายด้าน“สันติภาพ” และประเทศในตะวันตกหลายประเทศกำลังขยายคืบคลานขนิคินี้ และมีการสั่งปิดและเลิกกิจการไปหลายแห่ง แต่มันกลับมาเบ่งบานออกดอกออกผลในประเทศกำลังพัฒนาที่ด้อย (เพราะการปกปิด?) ข้อมูลข่าวสารทั้งหลาย

ชาวไทยเราจึงควรทราบข้อเท็จจริงโดยพื้นฐานเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ **กระทาะเปลือกนิวเคลียร์** เป็นการทำเรื่องยากให้ง่ายลง ด้วยวิธีการนำเสนอผ่านการ์ตูน แต่มิได้ลดทอนประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องลงไป ทั้งนี้เป็นการแปลมาจากหนังสือในชุด for beginners ซึ่งแพร่หลายนิยมมากในหมู่ฝรั่ง เป็นเครื่องรับประกันว่า เนื้อหาคงไม่หนักหนาสาหัสเกินกว่าจะรับได้แน่

มองอเมริกา มาแก้ปัญหาไทย

พระธรรมปิฎก
(ประยูทธ์ ปยุตโต)
หนา ๑๓๖ หน้า
ราคา ๑๕ บาท
สำนักพิมพ์
มูลนิธิโกมลคีมทอง

หนังสือเล่มนี้ เดิม
ที่เดียวเป็นผลจากคำ

บรรยายในวันคล้ายวันสถาปนาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครบ ๒๕ ปี เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๒๕ มีชื่อเรื่องว่า “พุทธธรรมกับการแก้ปัญหาการศึกษาของสังคมไทยในอนาคต” ต่อมาได้ปรับปรุงและแทรกเพิ่ม แล้วตีพิมพ์ในวารสาร **ครุศาสตร์** ฉบับเดือนตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๒๕ ในเดือนธันวาคม ปีเดียวกัน จึงรวมพิมพ์เป็นเล่มครั้งแรก โดยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ต่อมา ด้วยความนิยมจึงได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ต่อเนื่องเรื่อยมา จนการพิมพ์ครั้งสุดท้ายโดยสำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง นับเป็นครั้งที่ ๘ แล้ว

เท่านี้เห็นจะแทบไม่ต้องบรรยายสรรพคุณของหนังสือเล่มนี้เลย เท่าที่นำมาจะกล่าวถึง ดังที่ปัญญาชนสยามท่านหนึ่งเคยตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับท่านเจ้าคุณอาจารย์ไว้ คือ ด้วยความแตกฉานในภาษาอังกฤษและความใฝ่รู้อย่างปราศรัย ท่านสามารถตีประเด็นเกี่ยวกับสังคมตะวันตกได้อย่างแตกฉานยิ่งไปกว่านั้น ท่านสามารถจับประเด็นของฝรั่งมาพิเคราะห์ลักษณะการพัฒนาของเรา ดังที่คำนำของสำนักพิมพ์ครั้งนี้กล่าวว่าเป็น “พัฒนภัย” คือการพัฒนาที่สร้างภัยวิบัติต่างๆ ขึ้นมา เป็นการดำเนินรอยตามตะวันตกอย่างเชื่องช้อย เหตุนี้ทำให้ท่านตั้งคำถามที่ท้าทายอย่างน่าสนใจไว้ว่าในเล่มว่า

“ฉะนั้น ถ้าหากว่าสังคมของเรายังไม่มิจิตสำนึกในการแก้ปัญหา การที่เรารับเอาแบบอย่างของสังคมตะวันตกมานี้ แม้แต่สังคมอุตสาหกรรม (industrial society) เราก็จะไม่ได้เป็นเราจะเป็นได้แต่เพียงสังคมเทียมอุตสาหกรรม (quasi-industrial) เท่านั้น คือไม่ได้เป็นสังคมอุตสาหกรรมที่แท้จริง เพราะเราไม่ได้มีรากฐานที่สร้างขึ้นมามีมืองค์ประกอบของสังคมอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่มีวัฒนธรรมอุตสาหกรรม(industrial culture)

ເດືອນ ວັດທະນະ ພຸດທະ ຊື້ວສັມປິດ

ອີ່ຫ້າ ເວລາ ທີ່	ເລີຍ ຕະ
ເມສ ອຸ່ມ ຄື ເລີຍ ທະ	ທຸລະ ທຸລາ
ເມສ ທຸກ ວິທະ ວິທະ	ທັງ ເລີຍ
ເລີຍ ເລີຍ ທຸກ ທຸກ ທຸກ	ເລີຍ ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ

ອີ່ຫ້າ ທຸກ ທຸກ ທຸກ	ເລີຍ ທຸກ ທຸກ
ຊື້ວສັມ ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ	ເລີຍ ທຸກ ທຸກ
ເລີຍ ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ	ເລີຍ ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ
ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ	ເລີຍ ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ

ອີ່ຫ້າ ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ	ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ
ເລີຍ ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ	ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ
ຊື້ວສັມ ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ	ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ
ເລີຍ ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ	ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ ທຸກ

๐ อรุณขึ้น เหนือ ภูเขาเขียว ปล่อยขลุ่ย ปล่อยเสียง
 ภูเขา ปล่อย ปล่อย ปล่อย ปล่อย ปล่อย
 ปล่อย ปล่อย ปล่อย ปล่อย ปล่อย ปล่อย
 ปล่อย ปล่อย ปล่อย ปล่อย ปล่อย ปล่อย

๐ ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง
 ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง
 ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง
 ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง

๐ ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง
 ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง
 ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง
 ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง

๐ ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง ปล่อยเสียง

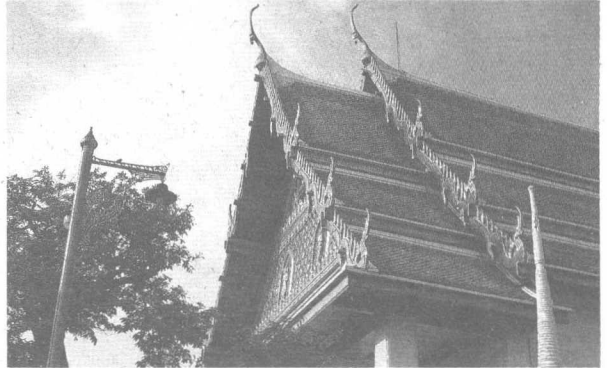
ธัมมิกสังคมนิยม:

พุทธทัศนะเพื่อการสร้างสรรค์สังคมใหม่

กองสาราฯ

ที่ราบกันคืออยู่แล้วว่าในปัจจุบัน พระพุทธศาสนาได้แพร่หลายไปยังดินแดนส่วนต่างๆของโลกอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กล่าวกันว่าพัฒนาแล้ว วิธีฝึกหัดขัดเกลาตนเองแบบพุทธจะเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง ไม่เพียงเฉพาะในฝ่ายนิคายมหายาน หากยังรวมถึงทางเถรวาทเรา ธิเบต เซน และอื่นๆด้วย หากปัญหาประการหนึ่งที่บรรดาผู้หันมาสมาทานศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่สองต้องเผชิญอยู่มากคือ ดูเหมือนว่าพุทธศาสนาจะเอื้อต่อการพัฒนาในระดับปัจเจกบุคคลให้ยิ่งขึ้น แต่หามีส่วนสัมพันธ์ช่วยเหลือเท่าที่ควรต่อสังคมภายนอกไม่

เมื่อเจ็ดปีก่อน ชาวพุทธหลายท่านในประเทศต่างๆรวมทั้งในสยามประเทศของเราที่ตื่นตัวต่อประเด็นนี้ได้ประชุมและมีมติร่วมกันว่า จักต้องหาทางพัฒนาให้เกิดพุทธศาสนาในรูปแบบที่ไม่เพียงเอื้อต่อการพัฒนาทางจิตวิญญาณของแต่ละคนยิ่งขึ้นเท่านั้น หากยังต้องมีส่วนช่วยจรโลงสังคมให้ร่มเย็นอีกด้วย นี่เป็นที่มาของการก่อตั้งองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคมนานาชาติ(พสส.) ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมาได้ยื่นหยัดบนหลักการสร้างเครือข่ายของกัลยาณมิตรชาวพุทธในประเทศต่างๆ ให้พวกเขาสามารถโยงถึงกัน มีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งทางจิตวิญญาณและการพัฒนาแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ถึงบัดนี้พวกเขาเห็นว่าจำเป็นต้องพัฒนาทิศทางหลักขึ้นมาใหม่ เพื่อจะช่วยให้การทำงานของพสส.ตรงเป้าหมายมากที่สุด นี่เป็นเหตุให้ต้องมีการจัดการประชุมระหว่างวันที่ ๒๐-๒๔ ก.พ.ขึ้นมา

ผลสานหัวสมองกับหัวใจ

“ถ้าเราเข้าใจพุทธศาสนาอย่างถูกต้องแล้ว เราจะเห็นว่าการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งสันติไว้ภายในเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้เป็นไปเพื่อมุ่งปรับเปลี่ยนตัวเองจากผู้ที่เห็นแก่ตัวเป็นผู้ที่ไม่เห็นแก่ตัวในที่สุด ผลจากการปฏิบัติขัดเกลาภายใน จะช่วยให้เราสามารถปรับเปลี่ยนสังคมของเราให้สงบสันติมากยิ่งขึ้นด้วย ...ชาวพุทธเราเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองก่อน ด้วยการผลานหัวสมองกับหัวใจเข้าด้วยกัน เราจำเป็นต้องสร้างเสริมกำลังภายในขึ้นมา เพื่อช่วยให้เราตัดยึดในตนเองน้อยลง และช่วยให้เราใส่ใจต่อคนรอบข้างและสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ร่วมกับเรามากยิ่งขึ้น”

ข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งจากบทความเรื่อง “หัวสมองกับหัวใจ:พุทธทัศนะเพื่อสังคมอันยุติธรรม” โดยอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ที่เสนอร่วมกับบทความอื่นๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธศาสนาจากนานาชาติอีก ๑ บทความในการสัมมนาเรื่องธัมมิกสังคม และสะท้อนให้เห็น

“ถ้าเราเข้าใจพุทธศาสนาอย่างถูกต้องแล้ว เราจะเห็นว่าการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งสันติไว้ภายในเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้เป็นไปเพื่อมุ่งปรับเปลี่ยนตัวเองจากผู้ที่เห็นแก่ตัว เป็นผู้ที่ไม่เห็นแก่ตัวในที่สุด ผลจากการปฏิบัติขัดเกลาภายใน จะช่วยให้เราสามารถปรับเปลี่ยนสังคมของเราให้สงบสันติมากยิ่งขึ้นด้วย”

แนวคิดหลักของพสส.ที่มุ่งการพัฒนาขัดเกลาภายในจิตใจ และโยงไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมให้เกิดความยุติธรรมมากที่สุด

ในทัศนะของอาจารย์สุลักษณ์ ปัญหาสำคัญที่มนุษยชาติเรา รวมทั้งผู้ที่อ้างตนว่าเป็นศาสนิกชนกำลังเผชิญอยู่คือ การแยกความคิดทางหัวสมองและหัวใจออกจากกัน ความรู้ที่ศึกษาเล่าเรียนกันจึงเป็นไปเพื่อตอบสนองอัตตาตัวตนของแต่ละคนเป็นหลัก ซึ่งต่างจากไตรสิกขาพื้นฐานของพุทธศาสนาที่ “ความรู้จะต้องอยู่คู่กับความรัก ปัญญาต้องอยู่คู่กับกรุณา ซึ่งถือเป็นคุณอันยิ่งใหญ่ของพุทธศาสนาที่มีต่อมนุษยชาติ”

และในที่สุดเพื่อที่ธัมมิกสังคมจะเกิดขึ้นมาได้จริง อาจารย์เห็นว่า

“เราชาวพุทธจะต้องเป็นคนใจกว้าง ยอมรับนับถือความแตกต่างทางลัทธิศาสนาผู้สมาทานพุทธศาสนา จะต้องเป็นผู้มีปรกต้อ่อนน้อมและพร้อมจะเรียนความรู้จากแหล่งอื่นๆ (มาเพื่อปรับปรุงในส่วนด้อยของเราให้ดีขึ้นได้) ตัวอย่างเช่น ในขณะนี้ ศิลของเรานั้นเฉพาะเรื่องที่เป็นปัจเจกมากเกินไป ทำให้เราไม่สามารถโยงเนื้อหาสาระของศีล เพื่อเผชิญหน้ากับความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่เรากำลังเผชิญอยู่ได้” (ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรปรับปรุง)

ดูเหมือนท่านดิชันทันท์กณอาจารย์ทางพุทธศาสนาแบบเซน จะเป็นผู้ริเริ่มตีความขยายขอบเขตของศีลห้า อันเป็นพื้นฐานนี้ ให้เข้ากับปัญหาในสังคมที่เปลี่ยนไปได้อย่างเหมาะสม โดยปรากฏเป็นศิลปะสี่ข้ออย่างพิสดาร ในการประชุมครั้งนี้ นายมาร์เซด ทีเซอร์ สาน-

ศิษย์ ชาวสวิสเซอร์แลนด์ของท่าน และเป็นเจ้าสำนักปฏิบัติธรรม ได้เป็นตัวแทนเพื่อนำเสนอบทความในงานด้วย

ธัมมิกสังคม สู่ความเท่าเทียมของหญิงชาย

“เพื่อจะสร้างสรรค์ให้เกิดธัมมิกสังคมอย่างแท้จริง ทั้งชายและหญิงจะต้องมีส่วนร่วมในการจรจร โลงพุทธศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน”

เป็นคำประกาศอย่างท้าทายตามแบบฉบับของ **อ.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์** แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในบทความของเธอชื่อ “ทัศนะของสตรีเพื่อการสร้างสรรค์ธัมมิกสังคม” ซึ่งได้เสนอในที่ประชุมคราวนี้ด้วยเช่นกัน

ข้อความต่อมาที่ว่า “มีค่านิยมทางสังคมมากมาย รวมทั้งความเชื่อทั่วไป ที่อ้างว่ามาจากพระไตรปิฎก ซึ่งเป็นตัวขัดขวางการมีส่วนร่วมของผู้หญิง” สะท้อนให้เห็นถึงจุดยืนการทำงานที่ผ่านมาของอาจารย์นักสู้ท่านนี้ ทั้งนี้เพื่อบทบาทที่เสมอภาคมากยิ่งขึ้นระหว่างชายหญิง

แนวทางประการหนึ่งในหลายประการที่อาจารย์นำเสนอในบทความ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจต่อเนื้อหาสาระของพุทธศาสนาอย่างแท้จริง โดยปราศจากอคติทางเพศคือ เราจำเป็นต้องทำความเข้าใจเนื้อหาในพระไตรปิฎกเสียใหม่ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ ระดับโลกุตระธรรม และโลกียธรรม

ในระดับโลกุตระธรรม “คำสอนจะเน้นที่จิตใจ คุณภาพของจิตใจ และวิธีการปฏิบัติขัดเกลาจิตใจเพื่อให้ถึงความบรรลุหลุดพ้น จิตใจเยี่ยงนั้นปราศจากการแบ่งแยกเป็นเพศหญิงชาย ดังในขั้นของธรรมะระดับนี้”

“ยิ่งความฉ้อฉลของคณะสงฆ์เป็นที่ประจักษ์ในสังคมมากขึ้นเท่าไร
รวมทั้งเมื่อไม่มีวิธีจัดการกับผู้กระทำผิดอย่างเหมาะสม สังคมส่วนใหญ่จะสูญเสีย
ความศรัทธาในคณะภิกษุสงฆ์ ชาวพุทธจะหันมาให้ความสนับสนุน
ต่อคณะภิกษุณีสงฆ์มากยิ่งขึ้น”

จะไม่เจือปนด้วยอคติทางเพศ โดยถือว่าทั้งหญิงและชายมีความสามารถในการบรรลุธรรมอย่างเท่าเทียมกัน”

คำสอนในระดับโลกีย์ธรรมต่างหาก ที่อาจารย์เห็นว่าเป็นปัญหาทำให้เกิดอคติทางเพศต่อสตรี อาจารย์ชี้ให้เห็นว่าในคำสอนระดับที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์และวิถีชีวิตต่างๆ เราต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมที่ประกอบมากับการเผยแพร่คำสอนทางศาสนา ในขณะที่นั้นด้วยด้วย “คำสอนทางพุทธศาสนาที่เผยแพร่ถ่ายทอดผ่านบริบทของสังคมอินเดีย ย่อมต้องได้รับอิทธิพลจากค่านิยมของสังคมอินเดียมาด้วยเช่นกัน และในบรรดาสິง่แปลกปลอมเหล่านี้เองที่เราจะพบว่ากอปรับด้วยอคติทางเพศต่อสตรีแฝงเร้นอยู่ เราจำเป็นจะต้องสามารถแยกเอาเนื้อหาสาระหรือแก่นสำคัญของพุทธศาสนาออกจากค่านิยมทางวัฒนธรรมของอินเดีย (ที่มีการกคชั้สตรีเพศเป็นอย่างมาก) ให้ได้เพื่อจะเข้าใจพุทธธรรมอย่างถูกต้อง”

นอกจากนี้ อาจารย์ยังยืนยันเช่นที่ผ่านมามาว่า การส่งเสริมให้มีคณะภิกษุณีสงฆ์ขึ้นมา เป็นทางออกอีกประการหนึ่งที่จะเอื้อเพื่อตอบสนองบทบาทการจรจรโลงพุทธศาสนาโดยสตรี และรวมทั้งยังจะเป็นการช่วยกอบกู้สถานภาพอันอ่อนแอของคณะสงฆ์ในปัจจุบันด้วย “วิถีชีวิตแบบสมณะจะประสบความสำเร็จความยากลำบากมากยิ่งขึ้นในอนาคต ความล้มเหลวของคณะสงฆ์ในปัจจุบันจะทำให้มีผู้มาบวชเข้าสู่คณะสงฆ์น้อยลง จนถึงขณะนี้เรามีวัดที่ร้างเจ้าอาวาสอยู่ถึง ๗๐๐ วัด (จากการสัมภาษณ์พระธรรมปิฎกเมื่อวันที่ ๑ มิย.๒๕๓๗)...”

“...และยิ่งความฉ้อฉลของคณะสงฆ์เป็นที่ประจักษ์

ต่อสังคมมากขึ้นเท่าไร รวมทั้งเมื่อไม่มีวิธีจัดการกับผู้กระทำผิดอย่างเหมาะสม สังคมส่วนใหญ่จะสูญเสียความศรัทธาในคณะภิกษุสงฆ์ ชาวพุทธจะหันมาให้ความสนับสนุนต่อคณะภิกษุณีสงฆ์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเทศที่ยังไม่มีคณะภิกษุณีสงฆ์ปรากฏอยู่ (ดังที่) ในประเทศตะวันตก อาจารย์สอนธรรมะสตรีและภิกษุณี ซึ่งมีอยู่เพียงจำนวนน้อย ได้รับการยอมรับนับถือมากยิ่งขึ้น จนมีรายงานว่าในปีนี้(๒๕๓๗) แม้แต่พระภิกษุเองก็พร้อมที่จะรับฟังธรรมะจากพระภิกษุณีเถระ” อาจารย์เขียนไว้

บทสรุป

ในการประชุมครั้งนี้ ยังมีหัวข้อการพูดคุยที่น่าสนใจอีกมาก อาทิเรื่อง เศรษฐศาสตร์แบบพุทธ ซึ่งนำไปสู่การพูดคุยอย่างกว้างขวาง ในเรื่องที่จะพัฒนาเศรษฐศาสตร์ที่เน้นความเป็นมนุษย์มากยิ่งขึ้น ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการกล่าวถึงขนาดของระบบเศรษฐกิจที่เหมาะสม ท่านสันติกโรแห่งสวนโมกขพลารามเสนอแนวทางที่จะดำเนินไปสู่สัมมิกสังคม โดยตั้งชื่อว่าเป็น “มรรคสิบห้า” อันเป็นแนวทาง ๑๑ ประการที่พูดถึงรูปธรรมในเชิงปฏิบัติเพื่อโยงหลักพุทธธรรมให้สามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างเป็นระบบ ฯลฯ เนื้อหาเหล่านี้ คงได้มีโอกาสนำเสนอในโอกาสต่อไป

ที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง และจะเป็นแนวโน้มอันเจริญงอกงามมากยิ่งขึ้นคือ ในการประชุมเราไม่เพียงเน้นความรู้ทางสมองเท่านั้น หากเรายังให้ความสำคัญกับการปฏิบัติอย่างมากเช่นกันด้วย ในตอนเช้า

เหล่าพุทธศาสนิกจากนิกายต่างๆ รวมทั้งเพื่อนศาสนิก
อื่นๆ ร่วมสี่สิบท่าน จะมาร่วมนั่งสมาธิภาวนาอย่างพร้อม
เพรียงทุกเช้าและเย็น ในยามว่างเรามักให้เวลากับการ
สนทนาธรรมและปฏิบัติธรรมในรูปแบบอื่นๆ อย่าง
เหมาะสม เช่น การเดินจงกรม เป็นต้น ควรที่การ

ประชุมของนักกิจกรรมอย่างอื่นๆ จะได้นำไปปฏิบัติตาม
เพื่อเราจะสามารถผ산ความรู้ทางหัวสมองเข้ากับ
หัวใจได้อย่างแท้จริง สมดังประเด็นหลักที่ผู้เสนอบท
ความท่านหนึ่งได้กล่าวเสนอไว้

ประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคม ครั้งที่ ๗

พอเสร็จจากการพูดคุย ๔ วันเพื่อแสวงหาทัศนะ
ในการทำงานระยะยาวของพสส.แล้ว เป็นประจำทุกปี
ที่เราก็จะมีการประชุมพบปะของเพื่อนสมาชิกชาวพุทธ
ของ พสส.จากประเทศต่างๆ มากกว่าสี่สิบประเทศ
ทั้งนี้เพื่อมาแลกเปลี่ยนถึงความคืบหน้าของงานที่
แต่ละแห่งดำเนินการอยู่ รวมทั้งหาทางวางแผนเพื่อ
กระชับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและองค์กรให้แน่น
แฟ้นยิ่งขึ้น และเพื่อจะสามารถแสวงหาแนวทางร่วม
มือกันอย่างชัดเจนกันยิ่งขึ้นด้วย

โดยเฉพาะปีนี้ โดยส่วนตัวของผู้เขียนเองรู้สึกปลื้ม
ปิติเป็นอย่างมาก ที่เห็นชุดขาวของแม่ชีไทยเรามา
ร่วมประชุมกันอย่างอุ้นหนาฝ่าคั้ง นับเป็นนิมิตดีว่าใน
บรรดานักบวชสตรีของเรามีความตื่นตัวสนใจในการ
เชื่อมโยงกับชาวพุทธนานาชาติ อันจะมีส่วนส่งเสริม
การทำงานเพื่อธรรมะและสังคมของเราแต่ละคนให้รุด
หน้าไปได้อย่างรวดเร็วและมีสมคูลยิ่งขึ้น กล่าวเช่นนี้มี
ได้หมายความว่ามองข้ามความสำคัญของพระสงฆ์
ไทยเรา ด้วยปรากฏว่ามีพระคุณเจ้าของเราเข้าร่วมไม่
น้อยเช่นกัน

รูปแบบการประชุมประจำปีของ พสส. ค่อนข้าง
เปิดกว้าง เนื่องจากสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมมีจำนวน
เรือนร้อย โดยทั่วไปจะเน้นการจัดกลุ่มเล็กเพื่อพูดคุย

ในหัวข้อที่แต่ละคนสนใจ และ/หรือเชื่อมโยงกับงานที่
ตนเองทำอยู่แล้ว และมีแนวทางที่จะร่วมมือกันได้มาก
ยิ่งขึ้น หัวข้อกลุ่มย่อยที่ตั้งกันมีอย่างเช่น “พุทธศาสนา
กับการไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง” ซึ่งมีผู้สนใจเข้าฟังมาก
ทีเดียว เรื่อง “ครอบครัวและประเด็นเรื่องสตรี” ซึ่งเป็น
เป็นหัวข้อยอดนิยมพอสมควร “การประยุกต์ใช้สื่อสมัย
ใหม่เพื่อการเผยแพร่พุทธธรรม” “พุทธศาสนากับนิเวศ
วิทยาแนวโลก” “การปฏิสังขรณ์ระหว่างศาสนา” ฯลฯ

ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย ผู้เขียนค่อนข้างสนใจ
เรื่องของแม่ชี ปีนี้เราได้แม่ชีท่านสำคัญๆ โดยเฉพาะที่
ทำงานอยู่ในมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทยมาร่วมประชุมหลาย
ท่าน อย่างเช่น **แม่ชีวีรี ชี้อัครนประสิทธิ์** ซึ่งอยู่ที่วัด
ธรรมนิมิตต์ เมืองชลฯ ปัจจุบันเป็นเลขานุการมูลนิธิ
สถาบันแม่ชีไทยด้วย อีกท่านหนึ่งที่สำคัญคือ**แม่ชี
คันสนีย์ เสถียรสุด** ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งเสถียรธรรมสถาน
และกองทุนเสถียรธรรม ซึ่งมีทั้งการจัดกิจกรรมโดยตรง
เพื่อช่วยเหลือสตรีเพศและเด็กที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ
รวมทั้งให้การสนับสนุนทางอ้อมต่อการพัฒนาศักยภาพ
ของแม่ชีไทยโดยรวมให้ดียิ่งขึ้น ดังเมื่อกลางเดือน
ก.พ.นี้เอง ก็ได้จัดงานอบรมแม่ชีจำนวน ๑๐๘ รูปขึ้นที่
สำนักของท่านเอง

แม่ชีของเราเมื่อเปรียบเทียบกับนักบวชสตรีใน

ประเทศบ้านข้างเรือนเคียง ดูเหมือนจะมีบทบาทต่อสังคมอย่างสำคัญยิ่งกว่า ในงานนี้มี **แม่ชีสุกเมย** จากเขมรมาร่วมประชุมด้วย ตัวท่านอายุอานามไม่มาก แต่พยายามฟื้นฟูจารีตทางพุทธศาสนาในฝ่ายสตรีในประเทศที่ประสบภัยสงครามนับเป็นทศวรรษขึ้นมา ปัจจุบันท่านสร้างอาศรมเป็นที่ปฏิบัติธรรมของแม่ชีจำนวน ๘ ท่านอยู่ที่จังหวัดกำแพงเพชรในกัมพูชาและในระหว่างวันที่ ๑-๓ พ.ค. ท่านก็จะมีส่วนร่วมในการจัดประชุมระดับชาติของสตรีชาวพุทธขึ้นมาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งนับเป็นการประชุมสตรีชาวพุทธครั้งแรกของเขา พร้อมทั้งได้มีการนัดแนะเตรียมแม่ชีทางฝ่ายเราเพื่อไปร่วมแสดงความเห็น และทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนงานกันด้วย

จากทางแม่ชี สองหันมาดูทางสงฆ์บ้าง ในประเทศญี่ปุ่นเรารู้กันอยู่ว่าเพิ่งเผชิญกับโซกนาฏกรรมแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ที่คร่าชีวิตผู้คนไปร่วมห้าพันคนและทำลายอาคารบ้านเรือนและทรัพย์สินต่างๆ จนเสียหายไปหมด มีการวิพากษ์กันอย่างมากมายว่า รัฐบาลกลางของญี่ปุ่นตอบสนองให้ความช่วยเหลือต่อผู้ประสบภัยครั้งนี้เชิงซ้ำเหลือเกิน ว่ากันว่าเป็นเวลาถึง ๔ ชั่วโมงหลังจากแผ่นดินไหว จึงมีการสั่งการให้ดำเนินการช่วยเหลือทั้งในตอนแรกๆ รัฐบาลญี่ปุ่นเองยังกลับแสดงท่าทีปฏิเสธความช่วยเหลือจากนานาชาติเสียอีก

ผู้ที่มีบทบาทอย่างสำคัญและแข็งขันในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ซึ่งรวมทั้งคนไทยของเราจำนวนมากด้วย กลับเป็นกลุ่มองค์กรเอกชนต่างๆ ในจำนวนนี้คือ **กลุ่มอายุส** ซึ่งเป็นการรวมตัวของพระสงฆ์ ภิกษุณีและภรวาสญี่ปุ่น และตั้งขึ้นมาเมื่อสี่ห้าปีก่อนนี้เอง โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อให้ความช่วยเหลือทั้งด้านเงินทุนและคำแนะนำต่างๆ แก่องค์กรพัฒนาเอกชน โดยเฉพาะที่อยู่ในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย

ในการประชุมครั้งนี้ มีตัวแทนจาก **กลุ่มอายุส** มาหลายท่าน ซึ่งล้วนเป็นพระสงฆ์ที่พยายามเข้ามา มีบทบาทช่วยเหลือสังคมตามกำลังอย่างเต็มที่ ท่านได้

ฉายวิถีทัศนเหตุการณ์ที่กลุ่มอายุสได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่เดือดร้อนจากแผ่นดินไหวในเมืองโกเบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพยายามบรรเทาความทุกข์ทางใจที่เกิดขึ้นของชาวญี่ปุ่นเหล่านั้น ซึ่งต้องสูญเสียญาติพี่น้องเพื่อนฝูงของตนไปอย่างกระชั้นชิด

กล่าวได้ว่าหลังเหตุการณ์แผ่นดินไหว คนญี่ปุ่นโดยทั่วไปอยู่ในสภาพการณ์เศร้าสลด และเกิดความบิบบิ้นทางจิตใจเป็นอย่างมาก ซึ่งก็เข้าใจได้ไม่ยาก เพราะญี่ปุ่นเอง หลังหายนะและความพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ได้กลายเป็นประเทศที่ประสบความรุ่งเรืองอย่างมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ โภคทรัพย์ต่างๆ ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมาก การสูญเสียอย่างสุดวิสัยครั้งนี้ (แม้จะมีการพยายามเอาวิทยาการความรู้ต่างๆ มาป้องกันล่วงหน้าแล้วก็ตาม) จึงสร้างความกระทบกระเทือนใจต่อคนทั้งชาติเป็นอย่างมาก **อายุส**เองได้เข้าไปมีบทบาทอย่างมากในการปลอบขวัญ ให้กำลังใจผู้คน ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญที่เดียวของพระสงฆ์ในบรรดาพุทธศาสนาที่จะต้องเป็นหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้กับประชาชนในยามที่พวกเขาเกิดความระส่ำระสาย

นอกจากนั้น ในที่ประชุมยังการพูดคุยหาความร่วมมือในเรื่องอื่นๆ ซึ่งหนีไม่พ้นเรื่องความช่วยเหลือต่อชาวพุทธที่เป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศต่างๆ อย่างเช่นชาวซิกม่า ในแถบเทือกเขาจิตตะกอง ประเทศบังคลาเทศ ชาวพม่าที่ยังมีการสู้รบปรบมือกันอย่างดุเดือดระหว่างฝ่ายที่เรียกร้องประชาธิปไตยกับฝ่ายรัฐบาลเผด็จการ ฯลฯ

มติที่ประชุมตกลงว่า เพื่อเป็นการประหยัดทั้งด้านเงินและกำลังคนไว้ใช้ในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อย่างอื่นๆ ของพสส.และเพื่อนสมาชิก จะมีการจัดประชุมใหญ่ขึ้นทุกสองปี ในขณะที่กรรมการที่เป็นหลักของ พสส.จะประชุมกันทุกปี โดยปีหน้าจะพบกันที่กรุงเทพมหานคร ประเทศกัมพูชา

คำถวายรายงานสมเด็จพระสังฆราช*

ขอประทานกราบทูลทรงทราบฝ่าพระบาทเกล้าฯ ในฐานะตัวแทนของกลุ่มพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคมนานาชาติขอแสดงความขอบพระทัยเป็นอย่างยิ่งที่ประทานพระสังฆราชานุญาตให้ได้เข้าเฝ้าในวันนี้

พวกเกล้าฯ เดินทางมาจากหลายประเทศเพื่อร่วมประชุมประจำปีพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคมนานาชาติ(พสส.) พสส.เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นในประเทศสยามเมื่อเจ็ดปีที่แล้ว โดยเกิดจากความร่วมมือของชาวพุทธทั่วโลกผู้สนใจปัญหาสังคม คณะผู้ร่วมก่อตั้งประกอบด้วยชาวสยามจำนวนหลายท่าน มีอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ เป็นอาทิ นอกจากนี้ พสส.ยังได้รับประทานพระกรุณาจากองค์ระฆังโลหะแห่งประเทศทิเบต ท่านดิช นัท ฮันท์แห่งประเทศเวียดนาม และสมเด็จพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) แห่งสวนโมกขพลาราม ซึ่งแม้จะมรณภาพไปแล้ว แต่ยังเป็นทีเคารพศรัทธาอย่างยิ่งของเหล่าสมาชิก พสส. รับเป็นองค์อุปถัมภ์ การประชุมครั้งแรกกระทำกันแต่โดยย่อ หากต่อมาทางกลุ่มได้ขยายขอบข่ายออกไปทั่วทั้งทวีปอเมริกาเหนือ ยุโรป เอเชียใต้ เอเชียอาคเนย์ และเอเชียเหนือ โดยประกอบด้วยสมาชิกจากกว่า ๔๐ ประเทศ และมีจำนวนมากกว่า ๕๐๐ ท่าน ซึ่งในสัปดาห์นี้ พวกเกล้าฯ จำนวนหนึ่งร้อยคน จะได้มาร่วมประชุมกันที่อาศรมวงศ์สนิท ใกล้กับ อ.องครักษ์ จ.นครนายก เพื่อสนทนากันถึงการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการจรจรโลงสังคม

ในวันนี้ พวกเกล้าฯ เพิ่งมาจากที่ประชุมที่พูดถึงหัวข้อย่อก่อนการประชุมใหญ่ หัวข้อการประชุมครั้งนี้ชื่อว่า “ธัมมิกสังคม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันค้นหาสังคมอันอุดมธรรมตามหลักพระศาสนานั้นมีลักษณะเป็นเช่นใด ผู้ร่วมประชุมไม่เพียงแต่ประกอบด้วยชาวพุทธจากทั่วโลกเท่านั้น หากยังมีคริสต์ศาสนิกชนจากทวีปยุโรปและประเทศฟิลิปปินส์อีกด้วย

ในการสัมมนาครั้งนี้ พวกเราได้อาศัยหลักอริยสัจสี่เป็นบาทฐานในการมองสังคมสมัยใหม่ ผลจากการวิเคราะห์ปัญหาสังคมและค้นคอรากเหง้า ช่วยให้พวกเราสามารถแสวงหาหนทางในอันที่จะดับทุกข์สังขันธ์นี้ได้โดยอาศัยหลักพุทธธรรมพร้อมกัน พวกเราได้วางแผนงานร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดชุมชนอันก่อปรด้วยความยุติธรรม ความเข้มแข็งและความสงบสันติ เนื้อหาสาระอันสำคัญจากการประชุมของพวกเกล้าฯ ก็คือการพยายามหาทางให้สามารถประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในระดับชุมชนของสังคม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสงบสันติของปัจเจกบุคคลและชุมชนต่างๆ พวกเกล้าฯ ยังได้พูดคุยกันถึงการแสวงหาแนวทางที่จะทำให้เกิดสังคมเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตแก่สังคมฆราวาส ซึ่งจะช่วยให้เกิดชุมชนอันดำเนินตามกุศลมรรคอีกด้วย

ณ วโรกาสนี้เกล้าฯ ทั้งหลายขอแสดงความขอบพระทัยด้วยความปลื้มปิติและสำนึกในพระเมตตาเป็นล้นพ้น ในการที่ประทานพระกรุณาให้การปฏิสนธิ์แก่พวกเกล้าฯ ในวันนี้ ทั้งหวังว่าจะประทานพรให้แก่การประชุมครั้งนี้กับขอประทานพระเมตตาให้ความสนับสนุนแก่พระภิกษุไทยที่เข้าร่วมกับการประชุมพสส.ด้วยทุกปี

ทั้งนี้ การจะควรมิควรประการใดสุดแต่พระเมตตาจะโปรด

* เป็นคำถวายรายงานเมื่อผู้เข้าร่วมประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคมได้เข้าเฝ้าองค์สมเด็จพระสังฆราชในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘
ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

คดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

ในสยาม ส.ศิวรักษ์

เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ข้าพเจ้าได้กล่าวคำแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา ณ ศาลอาญา ในกรณีที่ถูกกล่าวหาโดยพลเอกสุจินดา คราประยูร ในปีปลายปี ๒๕๓๔ ขณะที่เขายังดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหารบก และเป็นผู้ช่วยหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ว่า ได้ทำการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และหมิ่นประมาทเขา อันเป็นผลมาจากการบรรยายของข้าพเจ้า ณ หอประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ ๒๒ สิงหาคมปีเดียวกัน ทั้งนี้ ทางคณะผู้พิพากษาได้นัดให้มีการรับฟังคำตัดสินคดีนี้ในวันที่ ๒๖ เมษายน เวลา ๑๓.๐๐ น. ซึ่งข้าพเจ้าอาจได้รับโทษจำคุกสูงสุด ๑๕ ปีหรือต่ำสุด ๓ ปี

ตามตัวบทกฎหมาย จำเลยในคดีอาญามีสิทธิขอกล่าวคำแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจาได้ หากน้อยนักที่ศาลจะอนุญาตให้กระทำ ดังนั้นในวันที่ ๓ เมษายนที่แล้ว ณ ห้องพิพากษาศาลอาญาจึงเนื่องแน่นไปด้วยผู้เข้ารับฟังคดี พร้อมทั้งท่านผู้พิพากษาซึ่งขึ้นนั่งบัลลังก์ถึง ๖ ท่านรวมทั้งนายอร่าม เสนามนตรี ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะผู้พิพากษา นายมานิจ จิตจันทร์กลับ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาด้วย ข้าพเจ้าได้ใช้เวลาหนึ่งชั่วโมงเพื่อกล่าวคำแถลงการณ์อย่างต่อเนื่อง ทนายของข้าพเจ้าบอกกับข้าพเจ้าว่าการแถลงปิดคดีเช่นนี้นับเป็นกรณีพิเศษ หากสื่อมวลชนไทยจะไม่ทราบความสำคัญนี้เท่าใดนัก

ในคำแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงโดยย่อเกี่ยวกับการใช้คดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เป็นเครื่องมือกำจัดการเมืองในสยาม ข้าพเจ้ายังได้กล่าวพาดพิงถึงบทความทางวิชาการชิ้นหนึ่งเรื่อง "พระมหากษัตริย์ในยุคของรัฐธรรมนูญ" ของนายเควิด

สเตรกฟัสส์ แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน-เมดิสัน ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเขาได้สรุปไว้ว่าคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพจะยังคงอยู่ในฐานะเป็นประเด็นสำคัญทางการเมืองและวัฒนธรรมของสยามในอนาคตอันใกล้นี้ แม้ดูเหมือนชนชั้นกลางจะเจริญเติบโตยิ่งขึ้น จะตื่นตัวกันยิ่งขึ้นถึงความสำคัญของเสรีภาพทางการเมือง การเขียน และการขยายตัวของความเสมอภาค ที่น่าเศร้าคือเมืองไทยยังพัฒนา การลงโทษทางกฎหมายในเรื่องนี้ยิ่งร้ายแรงขึ้น

กฎหมายอาญารุ่นแรกเมื่อราว ๑๐๐ ปีก่อน กำหนดการลงโทษในเรื่องหมิ่นพระบรมเดชานุภาพให้จำคุกไม่เกิน ๓ ปี ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๕๑ เพิ่มโทษจำคุกเป็น ๗ ปี แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ แล้ว อาชญากรรมดังกล่าวได้ลดน้อยถอยลง จนมาถึงกฎหมายอาญาฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๐ จึงให้ถือว่ากรณีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพนั้นไม่เป็นแต่การหมิ่นประมาทพระบรมราชวงศ์เท่านั้น หากโยงไปถึงความมั่นคงของประเทศชาติด้วย โดยสฤยดี ธนะรัชต์ใช้สถาบันกษัตริย์เป็นเครื่องมือสำหรับรัฐบาลเผด็จการ และหาทางกำจัดศัตรูทางการเมืองด้วยกฎหมายดังกล่าว ยิ่งมาถึงหลัง ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ด้วยแล้ว กฎหมายดังกล่าวถึงกับเพิ่มโทษขั้นต่ำไว้ให้จำคุกไม่ต่ำกว่า ๓ ปี และอย่างสูงไม่เกิน ๑๕ ปี แสดงว่าการเพิ่มโทษทางคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เป็นไปอย่างสอดคล้องต้องกันกับความ เป็นเผด็จการของรัฐบาลทหาร ทหารยังทำให้สถาบันกษัตริย์ศักดิ์สิทธิ์เท่าไร ก็ยังสามารถใช้กฎหมายคดีข่มเหงราษฎรได้มากยิ่งขึ้นเท่านั้น

นายเควิด สเตรกฟัสส์ สรุปในบทความนั้นว่า แม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปัจจุบันจะทรงเป็น

ที่รักใคร่อย่างกว้างขวางในหมู่มหาชน แต่กฎหมายในเรื่องคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ไม่อาจช่วยให้เราพิจารณาอะไรๆ ได้อย่างแน่แท้ว่า ความรักความเคารพของราษฎรที่มีต่อพระองค์ท่านนั้นจริงจังเพียงใด เพราะไม่เปิดให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ใดๆ ได้ แม้จะเป็นไปในทางสร้างสรรค์ก็ตาม ยิ่งผู้ที่ยึดมั่นในสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งต้องการอนาคตของสถาบันนี้และห่วงใยในเรื่องการสืบพระราชสันตติวงศ์ด้วยแล้ว จะกล้าพูดจาอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาละหรือ

เขายังสรุปไว้ด้วยว่า การฟ้องร้องในคดีหมิ่นพระบรมราชานุภาพนั้นเป็นรูปแบบของทรราชทางวัฒนธรรมอันเลวร้ายที่สุด และมักจะใช้ดำเนินการโดยเฉพาะกับบุคคลบางคนเท่านั้น ดังนั้น นัยสำคัญของคดีนี้จึงไม่ครอบคลุมไปถึงชาวต่างชาติ โดยเฉพาะฝรั่ง ซึ่งถือกันว่าไม่มีความเข้าใจในสถาบัน ผู้คนและขนบธรรมเนียมต่างๆ ของไทย พวกเขาอาจกระทำไปโดยถือว่าชาติตนสูงส่งกว่าก็ดี หรือเพราะความไม่ปรารถนาดีต่อสยามประเทศก็ดี แต่คนเหล่านี้จะไม่มีทางถูกกล่าวหาว่าได้ก่ออาชญากรรมอย่างร้ายแรง อันเทียบได้กับการทรยศต่อความเป็นไทยของพวกเขาคนไทยเป็นอันขาด เนื่องจากเราไม่เคยคาดหวังว่าฝรั่งจะให้ความเคารพต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยดังที่คนไทยปฏิบัติอยู่ รวมทั้งการก่อรูปขึ้นมาทางวัฒนธรรมของความเป็นไทยโดยตัวของมันเอง อาจกล่าวได้ว่าได้ทำให้คนเหล่านั้นไม่สามารถปฏิบัติตามธรรมเนียมนั้นได้ และสืบเนื่องจากการแบ่งแยกในทางปฏิบัติเช่นนี้ เราจึงมักไม่ถือว่าคำวิจารณ์ของฝรั่งเป็นภัยคุกคามแต่อย่างใด

นายสเตรคฟัสส์ได้สรุปว่า จะกลายเป็นเรื่องโศกนาฏกรรมอย่างใหญ่หลวงทีเดียว หากจะมีชาวต่างชาติที่ต้องมารับการไต่สวนด้วยคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ โดยเขาได้เขียนบทความนี้เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๓๗ แต่อย่างไรก็ตาม ในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ หนังสือพิมพ์ *The Guardian* ซึ่งตีพิมพ์ในกรุงลอนดอนได้รายงานข่าวว่า

“ชาวฝรั่งเศสคนหนึ่งกำลังได้รับการดำเนินคดีด้วยข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในประเทศไทย

เนื่องจากทางผู้ต้อนรับบนสายการบินไทยได้ปฏิเสธไม่ยอมให้ นาย Leck Kisielewicz เปิดไฟเหนือที่นั่งของเขา เนื่องจากมีเจ้าหญิงไทยพระองค์หนึ่งกำลังบรรทมอยู่ในบริเวณใกล้เคียง และเขาก็ได้กล่าววิพากษ์วิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์ แห่งข้าวก้าว” -- AP

และในวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ **หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์** ได้รายงานข่าวว่ามีชาวฝรั่งเศสได้รับการปล่อยตัวให้พ้นข้อกล่าวหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพดังนี้

“นาย Leck Kisielewicz วัย ๔๕ ปีถูกจับเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๗ ขณะเดินทางด้วยเที่ยวบินที่จี ๘๕๕ จากลอนดอนถึงสนามบินดอนเมือง เขาได้กล่าวคำพูดที่ดูหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ภายหลังจากได้รับการบอกว่ามีบุคคลสำคัญร่วมเดินทางมาด้วย นั่นคือพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายาทันตคามาดู และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๓๘ เขาได้รับการประกันตัวด้วยวงเงิน ๔ แสนบาทถ้วน จนกระทั่งวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ ศาลได้มีคำพิพากษาให้ปล่อยตัวนักธุรกิจผู้นี้ เพราะไม่มีเจตนาในการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ”

คำถามที่ควรถามคือ การปล่อยตัวให้พ้นข้อกล่าวหาในคดีข้างต้น มีเหตุผลเนื่องมาจากว่าเขาเป็นฝรั่งหรือเพราะเขาไม่มีเจตนาในการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพจริงๆ

และจากข่าวในนิตยสาร *Far Eastern Economic Review* ฉบับวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๓๘ ชาวฝรั่งเศสรายนี้ไม่ได้เป็นฝรั่งต่างชาติรายแรกที่ถูกล่ามไว้ในคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ นิตยสารฉบับนั้นได้ระบุว่า “ในช่วงสองสามทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีชาวต่างชาติจำนวนหนึ่งที่ถูกดำเนินคดี ในข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ คือในปี ๒๕๑๓ ชาวญี่ปุ่นคนหนึ่งถูกจับเพราะไม่ยืนเคารพเพลงสรรเสริญพระบารมีในโรงพยาบาลในกรุงเทพฯ นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษถูกจับอีกไม่กี่ปีต่อมา เพราะไปวิพากษ์วิจารณ์ภาพถ่ายของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ร้านถ่ายรูปริมหาดพัทยา”

ข้าพเจ้าเองเกิดกำลังใจมากยิ่งขึ้น เมื่อได้อ่าน

บทความในนิตยสารฉบับดังกล่าว ซึ่งได้อ้างถึงคำพูด
ของราชเลขาธิการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า
คดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพมีแนวโน้มว่าจะลดลงเรื่อยๆ
เพราะประเทศไทยเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าหวังว่าคำกล่าวของราชเลขาธิการ
พระองค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านนี้จะเป็น
จริงและ ไม่มีการแบ่งแยกในการบังคับใช้กฎหมายใน
เรื่องนี้ระหว่างชาวไทยกับฝรั่ง ดังที่ศาลอาญาได้มีคำ

พากษาเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ ให้ปล่อยตัว
นักธุรกิจชาวฝรั่งเศสผู้นี้ เพราะไม่มีเจตนาในการหมิ่น
พระบรมเดชานุภาพ

ข้าพเจ้าหวังว่าคำตัดสินในวันที่ ๒๖ เมษายน จะ
ปล่อยให้ข้าพเจ้าพ้นจากความผิดตามข้อหาดังกล่าว
เช่นกัน

เราจำต้องรอดูกันต่อไป

จาก The Nation, ๑๗ เมษายน ๒๕๓๘

สะพานสมเด็จพระวันรัต

กระทรวงคมนาคม ถนนราชดำเนินนอก

กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

เรื่อง การตั้งชื่อสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรีที่ นร ๐๑๐๔/๑๐๖๔ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๓๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้กระทรวงคมนาคมพิจารณาดำเนินการตั้งชื่อสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา เชื่อมต่อ
ระหว่างจังหวัดอุทัยธานีกับทางหลวงหมายเลข ๑ ตรงบริเวณตำบลน้ำทรง จังหวัดนครสวรรค์ ตามที่รองนายกรัฐมนตรี(พลตรีจำลอง ศรีเมือง)เสนอตั้งชื่อ “สะพานสมเด็จพระวันรัต เฮง เขมจารี” เพื่อยกย่องพระเถระชั้นผู้ใหญ่
ของจังหวัดอุทัยธานี และนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ ดังความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

กระทรวงคมนาคมได้ส่งเรื่องให้กรมทางหลวงพิจารณาแล้วได้รับรายงานว่า การดำเนินการตั้งชื่อสะพานข้าม
แม่น้ำเจ้าพระยา เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดอุทัยธานีกับทางหลวงหมายเลข ๑ ดังกล่าว ตามที่รองนายกฯ เป็นผู้เสนอ
เห็นควรขอรับความเห็นชอบจากรัฐบาลในการใช้ชื่อนบุคคลเป็นชื่อสะพานก่อน ซึ่งกระทรวงคมนาคมพิจารณาแล้ว
เห็นชอบตามที่กรมทางหลวงเสนอแนะและเห็นควรให้สนับสนุนโดยนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิจิต สุรพงษ์ชัย)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

สมเด็จพระวันรัต

“พกาธรรม”

(เฮง เขมจารี)

ทราบว่าจะมีสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาสร้างขึ้นใหม่อีกแห่งหนึ่งที่จังหวัดอุทัยธานี ทั้งเตรียมชื่อล่วงหน้าแล้วว่า “สะพานสมเด็จพระวันรัต”

ผู้เขียนขอร่วมอนุโมทนาสาธุการแก่ท่านที่ดำริได้ดังความในประการนี้ แม้ผู้เขียนหาได้เป็นชาวอุทัยธานีด้วยไม่ โดยที่เขียนเรื่อง “ระย้าเถน” มาหลายคราว ถ้าเขียนและอ่านกันชนิดทำใจไม่ถูกต้อง ไม่รู้จักจำแนกคนกับสิ่งคม คนกับหลักพระธรรมคำสอน ใจอาจจะฟุบแฟบ ห่อเหี่ยวหรือพลอยนึกว่ามองไปทางไหนมีแต่สมิอลัชชี จนหาเนื้อนาบุญไม่ได้

ดังนั้น วันนี้มีโอกาสเขียนเรื่องอันควรปิติฟูใจจึงเต็มใจเขียนเป็นที่สุด ขออนุโมทนาบุญกับท่านผู้ดำริการตั้งชื่อสะพานที่เป็นสิริมงคลยิ่งเหมาะสมไม่เพียงแก่เมืองอุทัยธานี แต่คู่ควรเป็นการรำลึกพระเดชพระคุณพระมหาเถระ ผู้ทรงคุณประการเป็นอเนกปริยายแก่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย คือ สมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี มหาเถระ)

ก่อนจะกล่าวเกียรติคุณประการใดๆ ขออนุญาตเสนอข้อมูลสังเขปประวัติของพระเดชพระคุณท่านก่อน ดังนี้
นามเดิม เฮง หรือ กิมเฮง เขมจารี
โยมบิดามารดา ขุนพัฒน์ (แซ่ฉั่ว ชื่อ ตัวเกี้ยว) กับนางทับทิม

ชาติภูมิ บ้านท่าแร่ สะแกกรัง อุทัยธานี
ชาตะ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๔๒๔
บรรพชา อายุ ๑๒ สีกสองครั้ง อายุ ๑๓ บวชเป็นครั้งที่ ๓ พระสุนทรมนี (ใจ) วัดทุ่งแก้ว เป็นพระ

สะพานสมเด็จพระวันรัต (เฮง) เขมจารี

อุปัชฌาย์ อายุ ๑๖ ปี สามเณรเฮงไปอยู่วัดมหาธาตุวรราชรังสฤษฎ์ ตรีบกระทั่งเป็นเจ้าอาวาส พ.ศ. ๒๔๖๖

อุปสมบท วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๔๔๕ ณ วัดมหาธาตุฯ มีสมเด็จพระวันรัต (จิต อุทโย) เป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นเปรียญเอก ๘ ประโยค พ.ศ. ๒๔๔๖

สมณศักดิ์โดยลำดับ คือ

พระศรีวิสุทธิวงษ์ พ.ศ. ๒๔๕๐

พระราชาสุธี พ.ศ. ๒๔๕๕

พระเทพโมลี พ.ศ. ๒๔๕๘

พระธรรมไตรโลกาจารย์ พ.ศ. ๒๔๖๔

พระพิมลธรรม พ.ศ. ๒๔๗๑

สมเด็จพระวันรัต พ.ศ. ๒๔๘๒

มรณภาพ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๖

อายุ ๖๓ พรรษา ๔๒

พระราชทานเพลิงศพ ณ วันเทพศิรินทร์ฯ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๖

ตามที่กล่าวมาคือ ประวัติโดยย่อของพระเดชพระคุณสมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) คนดีเมืองอุทัยธานีและเป็นพระมหาเถระที่มีคุณูปการต่อการคณะสงฆ์ไทย ทั้งต่อวัดมหาธาตุฯ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อฝ่ายพระมหานิกายทั้งหมด

ลูกศิษย์แต่กาลก่อนของวัดมหาธาตุฯ นั้น เมื่อครองเพศบรรพชิตก็สนองงานพระศาสนาเป็นผลคืออย่างอื่น ครั้งบางรายสึกหาลาเพศออกมาเป็นคฤหัสถ์ ก็เป็นคนสำคัญในด้านต่างๆ เป็นกำลังของชาติบ้านเมือง

อาทิในความเป็นปราชญ์ของมหาทอง หงส์ลครมย์ ท่านอาจารย์ชนิด อยู่โพธิ์ หรือกิมเหลียง วัฒนปฤดา ที่คนเป็นอันมากรู้จักโดยนามหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งหลวงวิจิตรฯ ยังเป็นคนบ้านเดียวกับเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล โดยนามหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งหลวงวิจิตรฯ ยังเป็นคนบ้านเดียวกับเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล โดยนามหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งหลวงวิจิตรฯ ยังเป็นคนบ้านเดียวกับเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล โดยนามหลวงวิจิตรวาทการ

เจ้าประคุณสมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) เป็นทั้งนักวิชาการและนักบริหารที่ปราดเปรื่องสามารถอาจหาญ ในบุคคลคนเดียวกัน กล่าวกันว่าเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล โดยนามหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งหลวงวิจิตรฯ ยังเป็นคนบ้านเดียวกับเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล โดยนามหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งหลวงวิจิตรฯ ยังเป็นคนบ้านเดียวกับเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล โดยนามหลวงวิจิตรวาทการ

สำหรับท่านที่สนใจศึกษาถึงลงในรายละเอียดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์สมเด็จพระวันรัตและสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ โดยที่ท่านทั้งสามเป็นปราชญ์ร่วมสมัย และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ผู้เขียนขอแนะให้ศึกษางานนิพนธ์ของพระเดชพระคุณเจ้าทั้งสองงานพระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ที่เกี่ยวเนื่องงานพระนิพนธ์สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ขณะเดียวกันยังมีเอกสารสำคัญเรื่องหนึ่งไม่ควรพลาดเพราะได้ประมวลเรื่องประชุมบทพระนิพนธ์ ลีขิตของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล นั่นคือ หนังสือ **สามสมเด็จ** ของ ส.ศิวรักษ์ จัดทำขึ้น โดยมอบให้มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป กับมูลนิธิพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จัดพิมพ์เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๒๓ ข้อมูลที่ใช้ในการเขียนครั้งนี้ ก็นำมาจากเอกสารดังกล่าวโดยส่วนมาก

พร้อมกันนี้ การได้อันเป็นกุศลจากการนำเสนอเรื่องดังกล่าว ขออานิสงส์นี้เป็นกำลังใจต่อการทำงานที่อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ จะได้รับคำพิพากษาคดีประวัติศาสตร์ในปลายเดือนเมษายน ศกนี้

สองสมเด็จต่างนิกายมีความปรีชาสามารถเป็นอัจฉริยะต่างกัน แต่เป็นที่นิยมสรรเสริญของเหล่าผู้รู้ทั้งเจ้านายและสามัญชน “เป็นศิษย์ในสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ด้วยกันทั้งคู่ และเป็นที่โปรดปรานกันทั้งคู่ก็เช่นกัน ดังทรงเอยถึงเจ้าคุณสมเด็จวัดเทพฯ ว่า พระยาธรรมปรีชา (บุญ) นำช่างเผือกเข้ามาถวาย”

สำหรับสมเด็จพระวันรัตคราวได้เป็นพระราชกณะครั้งแรกนั้น ทรงเป็นพระธุระจัดการมอบหมายงานและทั้งเสด็จไปร่วมงานถึงกุฏิที่วัดมหาธาตุฯ ผู้เขียนใคร่ขอตั้งข้อสังเกตจากลายพระหัตถ์ที่มีสมณสาส์นถึงสมเด็จพระวันรัต (เฮง) ในขณะที่เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล โดยนามหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งหลวงวิจิตรฯ ยังเป็นคนบ้านเดียวกับเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล โดยนามหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งหลวงวิจิตรฯ ยังเป็นคนบ้านเดียวกับเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล โดยนามหลวงวิจิตรวาทการ

“บัดนี้ เจ้าคุณชราแล้ว มีกรณณะเกี่ยวกับหน้าที่เจ้าอาวาส จงใช้พระศรีวิสุทธิวงศ์แทนเถิด ต่อไปจะพูดตรงถึงเธอทีเดียว”

ความที่ตราไว้เป็นข้อสังเกตนี้ มิใช่เรื่องที่โปรดสมเด็จพระวันรัต (เฮง) เป็นที่ไว้วางพระทัยอย่างเดียว แต่สมณสาส์นนี้มีเรื่องนาคิดสองประการที่ขาดหายไปในการบริหารการคณะสงฆ์ปัจจุบัน คือ

๑. แม้พระมหาเถระทรงครองวัดโดยฐานะเจ้าอาวาสหรืออธิบดีสงฆ์ ก็ไม่จำเป็นว่าจะต้องทำงานบริหารจนกระทั่งมรณภาพ สามารถมอบหมายงานให้ผู้อื่นรับเป็นธุระดูแลปกครองได้ด้วย

๒. วิธีของสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ในกรณีนี้เป็นการขยายบทบาทพระหนุ่มๆ อันประพฤติกปฏิบัติจนเป็นที่วางพระทัย กล่าวในทางลักษณะจัดตั้งองค์กรและการจัดลำดับสายงาน เพื่อมิให้สั่งการข้ามผู้บังคับบัญชาหรือชั้นตอนที่มิอยู่ จึงรับสั่งชนิดบอกกล่าวผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นในเบื้องต้นว่า ต่อไปนี้พระองค์จะ “พูดตรงถึงเธอทีเดียว” เธอในรับสั่งหมายถึงพระศรีวิสุทธิวงศ์ หรือสมเด็จพระวันรัต (เฮง) นั่นเอง จึงไม่ควรแปลกใจว่า แม้สมเด็จพระวันรัต (เฮง)

จะมีชนมายุเพียง ๖๗ พรรษา แต่มีผลงานมากที่แสดงถึงความรอบรู้หลักแหลมในทางการบริหารการคณะสงฆ์ก็เนื่องด้วยมีโอกาสทำงานตั้งแต่เป็นพระหนุ่ม มิใช่มา มีตำแหน่งบริหารการปกครองเมื่อแก่ชราหง่างงแล้ว จึงรุ่มง่ามหนักหนา

กระทั่งบางรายอยู่หัวเมืองไม่ทันคนไม่ทันโลกปล่อย สัทธวิหาริกเพ่นพ่านไม่ขึ้นตรงตามสายจัดตั้ง ครั้นมี ปัญหาหยั่งถือพวกพ้องลัทธิท้องถิ่นนิยม ทับถมปัญหาให้ คูหนังกหนางขึ้น

ส.ศิริรักษ์มองเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดเทพศิรินทร์ กับสมเด็จพระวันรัต วัดมหาธาตุ ผ่าน พระสมณจรรยาแห่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรม พระยาวชิรญาณวโรรส ดังนี้

“พูดกันจริงๆ แล้ว ต้องถือว่า สมเด็จพระมหา สมณเจ้า โปรดเจ้าคุณสมเด็จพระทั้งสองนี้ในฐานะที่ท่าน เป็นศิษย์คู่พระทัย โดยที่ท่านองค์หนึ่งแก่พรรษา อายุกว่า จึงได้รับสมณศักดิ์สูงกว่า แต่ก็ดูท่านจะได้รับเลื่อนสมณฐานันดรไล่ๆ กันมา เพราะเกียรติคุณ และจริยคุณของท่านเอง สังเกตราชทินนามก็ดูเลือก พระราชทานเป็นพิเศษ เช่น อมราภิรักขิตนั้น เป็น ตำแหน่งสำหรับนักปราชญ์ของฝ่ายธรรมยุต และ ศรีวิสุทธิวงศ์ก็เป็นตำแหน่งนักปรีชาของคณะสงฆ์ไทย มาแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ แม้ทั้งสองท่านนี้จะต่าง นิกายกันก็ดูนั้นจะไม่ใช่ว่าจะขี้เกียจขี้ขลาด ทั้งทางวัด มหาธาตุก็ยอมห่มแปลงตามแบบธรรมยุต ทั้งยังนำวิธี อุปสมบทและสังฆกรรมแบบธรรมยุตไปประยุกต์ใช้มิ ใช้น้อย

ต่อเมื่อสิ้นสมัยราชาธิปไตยแล้วต่างหาก ปัญหา ทางนิกายจึงเกิดขึ้นบ้าง แม้แต่กับเจ้าประคุณสมเด็จพระทั้งสอง ถึงจะไม่ปะทะกันจริงๆ นักก็ตาม พร้อมกันนั้นก็ ต้องตราไว้ด้วยว่า เมื่อเจ้าคุณสมเด็จวัดเทพฯ เป็นผู้ บัญชาการคณะสงฆ์แทนพระองค์ สมเด็จพระสังฆราช เจ้ากรมหลวงวชิรญาณวโรรสนั้น แม้จะเปลี่ยนแปลงการ ปกครองไปแล้ว ท่านก็ได้เมตตากรุณาพระมหาเจี๊ยม อินทปญโญ (พุทธทาสภิกขุ) ถึงกับลงไปเยี่ยมที่สวน โมกขพลาราม ไซยาอันไกลโพ้น สำหรับสมัยโน้น และ ให้กำลังใจด้วยประการต่างๆ ทั้งๆ ที่ท่านพุทธทาสเริ่ม

การอย่างใหม่ชนิดปฏิวัติเลยทีเดียว คังองค์ท่านถึง กับปรารถนาว่า “สำหรับเธอนั้น ฉันไม่มีความรังเกียจ เรื่องนิกายเลย”

มติเช่นนี้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าก็เคยทรงมีมา แล้ว กับเจ้าคุณสมเด็จกรมเจ้าจารีเช่นกัน และเจ้าประคุณ องค์หลังนี้ก็ได้อีกกำลังใจแก่พระภิกษุหนุ่มรูปนั้น (พุทธทาส-ผู้เขียน) โดยเฉพาะทางด้านการแปลหนังสือ ใหม่ๆ ที่ท่านผู้นั้นเป็นเพียงเปรียญตรี โดยที่องค์ท่านเป็น ถึงเปรียญเอกอ และก็มีศิษย์หามากเพียงไรก็ตาม”

อนึ่ง เรื่องยศช้าง ขุนนางพระที่ร่วมสมัยเดียวกันนี้ ยังมีควมสนับถือกันว่า พระมหาเถระบางรูปได้เปรียญ ๕ สมัยรัชกาลที่ ๕ มีอายุแก่กว่าสมเด็จพระวัดเทพฯ และ สมเด็จพระเจ้าจารี แต่เหตุใดสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ กลับไม่ทรงโปรด เรื่องนี้น่าสนใจสำหรับการศึกษา ประวัติคณะสงฆ์ไทย ส.ศิริรักษ์ทำเชิงอรรถขยายความ เรื่องเดียวกันว่า

“สมเด็จพระสังฆราช (อยู่) วัดสระเกศนั้น ท่าน อ่อนกว่าเจ้าคุณวัดเทพฯ เพียงสองปี แก่กว่าเจ้าคุณ สมเด็จพระเจ้าจารีถึง ๗ ปี เป็นเปรียญ ๕ ประโยค นับ เป็นรุ่นแรกของรัชกาลที่ ๕ ก่อนเจ้าคุณสมเด็จกรมเจ้าจารี ๑ ปี โดยไม่เคยสอบตกเลย

แต่ทางสมณศักดิ์แล้วท่านไปข้างหน้ามาก แม้ตำแหน่ง ราชาคณะถึงจะได้เป็นที่ปฏิภูกโกศล แต่ก็ช้ากว่าพระ ศรีวิสุทธิวงศ์ วัดมหาธาตุถึง ๑ ปี และได้เป็นเพียงพระ คณาจารย์โท ทางคันถธุระ อีก ๑๑ ปี ต่อมาจึงเป็นชั้น ราชในรัชกาลที่ ๖ ถึงรัชกาลที่ ๗ ได้เป็นธรรมเจดีย์ แล้วติดอยู่ ๑๘ ปี เพราะทรงเป็นโอรสและเป็นพระมหา นิกายแบบเก่ายิ่งกว่าจะทรงบริหารการพระศาสนา หรือ ทุ่มเทเพื่อการพระปริยัติศึกษา

และแม้จะดูว่า ท่านหัวโบราณกว่าเจ้าคุณสมเด็จ ทั้งสอง แต่ท่านทรงทราบภาษาอังกฤษมากกว่าราชา คณะร่วมสมัยองค์อื่นใดทั้งสิ้น”

ข้อมูลเล็กๆ ในหมู่พระสงฆ์ข้างต้นนี้ เป็นความจริง แม้กระนั้น สมเด็จอยู่ ญาโณทัยมหาเถระก็ทรงเป็น สมเด็จพระสังฆราชในที่สุด เพราะทรงคุณดวงชะตา พระองค์เองว่าจะต้องขึ้นเป็นสมเด็จพระสังฆราช วิชา โหราศาสตร์ของพระองค์แม่นยำ แต่ก็ไม่โปรดให้โหร

หรือผู้เป็นศิษย์ทำนายดวงเมืองทำนายนายการเมือง เพราะทรงเห็นโทษมากกว่าคุณ การเป็นโอรของพระองค์เป็นอุปสรรค เพราะความจริงสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ไม่โปรดโอรมานาน รวมทั้งเคยพระนิพนธ์ความในพระทัยว่า เดิมถึงกับไม่ค่อยชอบนักที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาปวเรศฯ สมเด็จพระอุปัชฌาย์ของท่านที่ทรงศึกษาค้นคว้าโหราศาสตร์เป็นหมอดู

ผู้เขียนเห็นว่าเราในฐานะผู้ครองเรือน ถ้าเข้าใจพระไม่พลอยถือฝ่ายถือพวกตามพระที่มี “ทิฐิพระ” ไม่เป็นรองใคร เราย่อมได้ประโยชน์จากพระดีๆ อยู่มาก ที่ว่าพระดีๆ แต่ทำนารูปนั้นๆ ก็ไม่ว่ายรอดพ้นจากทิฐิพระ

คุณเป็นเรื่องธรรมชาติ

เมื่อคราวท่านพุทธทาสภวนภาพ ผู้เขียนสังเกตว่า พระลังกาไม่ส่งตัวแทนมาร่วมงานศพ ทั้งนี้ก็เพราะทิฐิพระลังกาไม่พอใจ ที่ท่านพุทธทาสไม่ให้ความสำคัญกับ**วิสุทธิมรรค** ผลงานชั้นยอดพระพุทโฆษาจารย์ พระแจกลังกา

ครับ จากเรื่องสมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) ที่กำลังมีผู้สร้างสะพานข้ามเจ้าพระยา จังหวัดอุทัยธานี ใช้นามท่าน โยงโยมาสู่ความรู้อื่น เอวัง ก็มีด้วยประการฉะนี้ ขออนุโมทนาอีกครั้ง

 ตีพิมพ์ครั้งแรกใน **สยามโพสต์** ๑๖ เมษายน ๒๕๓๘

สถาบันสันติประชาธรรม

๑๑๓ ถ.เพ็ญนคร กทม. ๑๐๒๐๐

๑๓ เมษายน ๒๕๓๗

เรียน บ.ก.สยามโพสต์

ผมได้อ่านบัญชี “คนนอกวัด” ของ**ผกาธรรม** เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๖ ที่ผ่านมา จึงใคร่ขอแสดงความขอบคุณคุณผกาธรรมที่ห่วงใย ส.ศิวรักษ์ ในเรื่องคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและขอถือโอกาสแจ้งให้ทราบว่า ศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก จะตัดสินคดีนี้ในวันที่ ๒๖ เมษายนนี้ เวลา ๑๓.๐๐ น. จึงขอเชิญชวนผู้ที่รักความเป็นธรรมและเกลียดการกลั่นแกล้ง และความเป็นอธรรมของพล.อ.สุจินดา คราประยูรได้โปรดไปให้กำลังใจจำเลย ณ วันเวลาและสถานที่ดังกล่าวด้วย

สำหรับเรื่องสะพานสมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) นั้น ทางราชการสร้างขึ้นข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา ตอนที่เชื่อมจังหวัดนครสวรรค์สู่จังหวัดอุทัยธานีมา แต่ปีที่พระคุณท่านมีชนมายุครบศวรรรษาแล้วในพ.ศ.๒๕๒๕ ส.ศิวรักษ์ได้ขอให้หัวหน้ารัฐบาลและรัฐมนตรีคมนาคมในหลายยุคหลายสมัยตั้งชื่อสะพานนี้ถวายพระคุณท่าน ซึ่งเคยเป็นเจ้าของคณะมนตรีศวรรรค์ และเป็นชาวอุทัยธานี ทั้ง พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ และนายอานันท์ ปันยารชุน สนใจตามข้อเสนอนี้ โดยที่ส.ศิวรักษ์ได้บอกไปว่าทางราชการสร้างอนุสรณ์สถานให้เป็นเกียรติแก่เจ้านายและนักการเมืองมาากแล้ว แม้บางคนจะไม่ควรได้รับเกียรตินี้ๆ ก็ตาม ดังบางคนก็ยังมืบทบาอยู่กับการเมืองร่วมสมัยอย่างถนนสุขุมพันธุ์ เป็นต้น แต่แล้วกรมทางหลวงอ้างข้อขัดข้องว่าสะพานประเภทนี้ ไม่ควรมีชื่อ ก็เป็นอันพับไป แสดงว่าข้าราชการประจำสามารถเอาชนะข้าราชการการเมืองได้ ทั้งๆ ที่นโยบายน่าจะอยู่เหนือกฎระเบียบเล็กๆ น้อยๆ และการตั้งชื่ออนุสรณ์สถานถวายพระภิกษุผู้ทรงคุณธรรมเป็นที่เคารพสักการะในวงการคณะสงฆ์ โดยที่ท่านล่วงลับไปนานแล้ว ไม่สมควรดอหรือ ยิ่งในสมัยที่มีเรื่องของอัลซีอี้อิว การบูชาบุคคลที่ควรบูชาไม่เป็นอุดมมงคลดอหรือ

นิมิตดีก็ตรงที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมคนปัจจุบัน ด้วยการสนับสนุนของรองนายกรัฐมนตรีที่กุม

กิจการด้านนี้ ไม่ยอมตามคำของข้าราชการประจำ นำเรื่องสะพานสมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) เข้าเสนอในคณะรัฐมนตรี ซึ่งลงมติอนุมัติให้ตั้งชื่อสะพานดังกล่าวได้ ณ วันที่ ๔ เมษายนนี้

ที่ผกาทรมเขียนถึงคุณความดีของพระคุณท่านให้ปรากฏ จึงควรแก่การอนุโมทนา และอยากดูสิว่ากรมทางหลวงจะใช้เวลาอีกนานเท่าไร กว่าจะติดชื่อสะพานดังกล่าวให้เป็นเกียรติยศ ไม่แต่แก่เจ้าพระคุณผู้ล่วงลับดับขันธุ์ไปแต่วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ นั้นแล้ว หากจะเป็นเกียรติแก่วงการคณะสงฆ์ไทย และเป็นเกียรติแก่ประเทศชาติอีกด้วย ที่ยกย่องบุคคลที่ควรแก่การเคารพสักการะ

ขอแสดงความนับถือ
นิพนธ์ แจ่มดวง

หนังสือออกใหม่

จริยธรรมทางเพศในสังคัมพุทธ ส.ศิริรักษ์ อภิปรายร่วมกับบุคคลอื่นๆ หนา ๕๖ หน้า ราคา ๔๕ บาท

พุทธกับไสยในสังคัมไทย ประกอบด้วยบทความประกอบการบรรยายชื่อเรื่องเดียวกัน ๒ ฉบับ ที่ ส.ศิริรักษ์ ได้แสดงไว้ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แต่ศกที่แล้ว ภาคที่สองเป็นการอภิปรายของผู้ทรงภูมิในเรื่องนี้ มีอาทิ พระอาจารย์สมนึก นาโถ อ.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ สันติสุข โสภณสิริ ฯลฯ หนา ๑๑๔ หน้า ราคา ๕๐ บาท

พุทธทัศนะเพื่อการสร้างสรรค์สังคมใหม่ เป็นบทแปลจากเรื่อง A Buddhist Vision for Renewing Society โดยวิศิษฐ์ วัจวิญญู เป็นการจัดพิมพ์ครั้งที่สอง หนา ๒๖๔ หน้า ราคา ๑๕๐ บาท

ของสิ่งใดเจ้าว่างามไม่ตามเจ้า เป็นการรวบรวมคำพูดและข้อเขียนเรื่องศิลปวรรณกรรม ของ ส.ศิริรักษ์ หนา ๒๑๕ หน้า ราคา ๑๒๐ บาท

พริกไทยเม็ดนิดเดียวเคี้ยวยังร้อน ปาฐกถาว่าด้วยอุดมการณ์ พัฒนาและประชาธิปไตย ส.ศิริรักษ์ เขียน หนา ๓๔๖ หน้า ราคา ๑๕๐ บาท

ด้วยพลังแห่งปัญญาและความรัก สร้างสรรค์ทางเลือกใหม่เพื่อสังคมไทยในศตวรรษหน้า พระไพศาล วิสาโล เขียน หนา ๑๓๓ หน้า ราคา ๖๕ บาท

****หนังสือทั้งหมดนี้ สามารถสั่งซื้อตามร้านหนังสือทั่วไป หรือสั่งซื้อโดยตรงได้ที่คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.) สั่งจ่ายตัวแลกเงินหรือธนาคัดในนาม นายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์ ปณ.คลองสาน*****

เชิญร่วมเสวนา อภิปราย คุวิดิโอ เนื่องในงานครบรอบ ๑๐๐ ปี กฤษณมูรติ

ในวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๓๘ เวลา ๙.๐๐-๑๔.๐๐ น.

ณ ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พจนานุกรม

อาจารย์จิตติ ดิงศภัทร

ส. ศิวรักษ์

ข้าพเจ้าไม่ได้รู้จักอาจารย์จิตติ ดิงศภัทรในฐานะ องคมนตรี ในฐานะนักนิเวศศาสตร์ ในฐานะอดีตประธาน วุฒิสภา หรือในฐานะที่ปรึกษาากฎหมายธนาคารแห่งประเทศไทย ฯลฯ

ข้าพเจ้ารู้จักท่านเป็นส่วนตัว ในฐานะที่ท่านชอบไปเที่ยวทางด้านทัศนศึกษากับสยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยที่ข้าพเจ้าเคยเป็นประธานกิจการด้านนี้ของสมาคมดังกล่าว จึงมักได้มีโอกาสเดินทางร่วมกับท่านเนืองๆ ตามชนบทและทางต่างประเทศด้วย

สังเกตได้ว่าท่านเป็นคนง่ายๆ มีอัธยาศัยดี มีความสมถะ ไม่มียศศักดิ์หรือฐานคิดไปด้วย เกือบจะเรียกได้ว่าท่านดำรงชีวิตอยู่ด้วยความว่าง ขอให้ท่านทำอะไร ทำได้ท่านก็มักทำให้ เช่นเวลาไปไหนๆ ถ้ามีพิธีกรรม ข้าพเจ้ามักขอให้ท่านเป็นประธาน ท่านก็ยอมรับทำให้ เมื่อได้รับเชิญให้ไปเมืองจีนด้วยกัน ท่านขอลดคนลงเป็นเพียงรองหัวหน้าของคณะ โดยขอให้อาจารย์สมศรี สุกมณันท์เป็นหัวหน้าคณะ เพราะมูลนิธิเสรีบูรโกเศศ-นาคะประทีปเป็นแขกรับเชิญหลักจากฝ่ายจีน สยามสมาคมเป็นเพียงตัวรอง และข้าพเจ้านี้เองที่เป็นคนเสนอให้ท่านเป็นอุปนายกของสยามสมาคม สมัยที่ในกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงเป็นนายกสมาคมนั้น และต่อมาท่านก็ดำรงตำแหน่งนายก สยามสมาคมสืบต่อจากพระองค์ท่าน ก่อนที่ตำแหน่งดังกล่าวจะหลุดลอยไปสู่บุคคลอื่นๆ นอกแวดวงวิชาการ ดังใครคนหนึ่งบอกว่าสยามสมาคมสมัยหลังๆบริหารโดย Yappie Intellectuals จริงเท็จประการใดอยู่กับผู้กล่าว ส่วนคำว่า intellectuals หรือปัญญาชนนั้นยังมีอยู่ที่สยามสมาคมหรือไม่ ข้าพเจ้าก็ไม่ต้องการจะอภิปรายในที่นี้

อาจารย์จิตติเองไม่เคยตั้งคนเป็นปัญญาชน แต่ท่านเป็นนักวิชาการที่สุขุม เป็นครุอาจารย์ที่เอื้ออาทรศิษย์ เป็น

กัลยาณมิตรของผู้คนธรรมดาสามัญทั่วไปดังชาวสวนโมกข์ ล้วนพากันยกย่องเชิดชูท่านอย่างจริงใจ เห็นในความเป็นกันเองอย่างปราศจากมายาสาโดยของท่าน ดังท่านอาจารย์ พุทธทาส ถึงกับขอให้ท่านเป็นพยานในการเขียนพินัยกรรมสั่งความในเรื่องการเจ็บการตายของท่าน ความข้อนี้ต้องถือว่าเป็นเกียรติภูมิอันสำคัญยิ่ง

เมื่อข้าพเจ้าต้องคิดห่มันพระบรมเชษฐานภาพ ในปี ๒๕๒๗ นั้น ท่านปรารถนาเวียนคิดช่วยเหลือเกื้อกูลทุกประการ เพราะท่านเชื่อในความจงรักภักดีของข้าพเจ้า โดยท่านบอกด้วยว่าถ้าท่านนั่งบนบัลลังก์ ท่านคงเอาผิดกับคดีประเดิมดำรงเจริญ แน่ๆ แต่คดีของข้าพเจ้านั้น ท่านมองไม่เห็นว่าจะเอาโทษได้ นี่เป็นเรื่องต่างทัศนะกันของผู้พิพากษา และอดีตผู้พิพากษาแต่ละคน

สำหรับคดีข้าพเจ้าคราวนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้ไปหรือท่าน หากพบท่านโดยบังเอิญที่คณะศิลปศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์นี้เอง เดิมธรรมศาสตร์ได้ขอให้ข้าพเจ้าไปสอนวันที่ ๑๕ อีกวัน หากวันนั้นต้องไปศาล เจอท่านยังเล่าเรื่องไปศาลให้ฟัง ท่านหัวเราะหึๆ แล้วก็แยกกัน ใครๆ ก็รู้ว่าท่านถือเป็นกิจต้องไปทำงานที่คณะนิเวศศาสตร์ ธรรมศาสตร์ แทบทุกวัน และแล้วจากนั้นอีกไม่ทำอะไร ก็ได้ทราบข่าวอาจารย์จิตติจากพวกเราไปเสียแล้ว เชื่อว่าท่านย่อมต้องไปสู่สุคติภพ และวิถีชีวิตอันเรียบง่ายของท่าน อย่างมีความสันโดษโดยเป็นเจ้าของและอย่างมีความลึกซึ้งทางวิชาการ นั้นจักเป็นแบบอย่างให้ผู้นุษนชาวไทยสืบไปอีกนานเท่านาน

แม้พระสงฆ์องค์เจ้าส่วนใหญ่จะไม่รู้จักอาจารย์จิตติ การที่ท่านอาจารย์พุทธทาสยกย่องท่าน ก็แสดงให้เห็นได้แล้วว่า ท่านเป็นอุบาสิกที่สำคัญเพียงใดในวงการของ พระศาสนา

พจนานุกรม

อาจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม

แผน วรณเมธี

บรรดาข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศรุ่นผม ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองที่เคยเรียนกฎหมายสมัยท่าน อาจารย์ไพโรจน์ ชัยนามเป็นอาจารย์สอนวิชากฎหมาย รัฐธรรมนูญ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ในสมัยก่อนนั้น ได้เคยชินกับชื่อของท่านว่า “ท่าน อาจารย์ไพโรจน์” จนติดปาก และเป็นที่ยกย่องกันว่า เป็นบูรพาจารย์ทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ครั้งเมื่อท่านมารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศจนดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศ พวกข้าราชการมีความเคยชินชื่อท่านว่า “ท่านปลัดฯ ไพโรจน์” แม้เมื่อท่านออกไปรับราชการเป็นเอกอัครราชทูตและเกษียณอายุไปแล้ว ความเคยชินในการเรียกชื่อท่านด้วยความเคารพว่าท่านปลัดฯ ไพโรจน์ ยังคงอยู่จนบัดนี้

ในสมัยที่ท่านเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ท่านได้ช่วยปรับปรุงงานด้านบริหาร สร้างความเจริญให้แก่กระทรวงการต่างประเทศอย่างมาก โดยเฉพาะในการปรับปรุงสวัสดิการของข้าราชการในต่างประเทศ การปรับปรุงเงินเพิ่มประจำตำแหน่งในต่างประเทศ เงินค่าเช่าบ้าน เงินค่าเล่าเรียนบุตร และอื่นๆ เพื่อช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของข้าราชการในต่างประเทศให้สมกับระดับวงการทูต บารมีของท่านประการหนึ่งคือ ท่านเป็นอาจารย์ มีลูกศิษย์อยู่ในหลายกระทรวงทบวงกรม เมื่อท่านเสนอขอสิ่งใดก็จะได้รับความสนับสนุนด้วยความเคารพเชื่อถือ

ในระหว่างที่ผมรับราชการอยู่ในสมัยที่ท่านเป็น ปลัดกระทรวง ได้เคารพท่านทั้งในฐานะที่ท่านเป็น อาจารย์และในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา มีเรื่องข้าราชการที่จะนำเสนอ ก็ได้รับการแนะนำสั่งสอนจากท่าน ด้วยความเมตตา สิ่งหนึ่งซึ่งผมซาบซึ้งใจอยู่ตลอดมาคือ ความเที่ยงธรรม ความเข้าใจ และความเห็นใจของท่าน ที่มีต่อข้าราชการผู้บังคับบัญชา

หลังจากที่ท่านเกษียณอายุแล้ว ผมยังได้ไปปรบกว ขอบความรู้ และคำแนะนำจากท่าน โดยเฉพาะในเรื่อง การจัดทำหนังสือฉลอง ๑๐๐ ปี เสด็จในกรมหมื่นนราธิปพงษ์ประพันธ์ ช่วงเวลาที่ได้มาสนทนากับท่าน ที่เรือนหลังที่จัดเป็นหอสมุดของท่าน และได้ฟังเรื่องราวต่าง ๆ ที่น่าสนใจในอดีตอยู่เป็นเวลานาน ได้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจแก่ผมในหลายเรื่องเป็นอย่างมาก และเป็นชั่วโมงที่จะอยู่ในความทรงจำของผมตลอดไป

ท่านปลัดฯ ไพโรจน์ ท่านใช้ชีวิตอยู่กับหนังสือและตำราตลอดชีวิตของท่าน คุณความดีของท่านทั้งในฐานะอาจารย์ผู้ประศาสน์วิชา ทั้งในฐานะผู้บังคับบัญชาจะยังเป็นที่สรรเสริญยกย่องอยู่ชั่วนาน

ขออำนาจแห่งคุณงามความดีของท่านปลัดฯ ไพโรจน์ ชัยนาม ที่ได้ประกอบไว้ จงเป็นผลให้ดวงวิญญาณของท่านประสบความเกษมสุขในสัมปรายภพตลอดกาล

การเป็นสมาชิกจดหมายข่าว เสวียรธรรม

ชื่อ.....นามสกุล.....
ที่อยู่ (วัด / บ้าน) เลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....
ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
บอกรับเป็นสมาชิก ๑ ปี (๔ ฉบับ) ๑๐๐ บาท เริ่มต้นฉบับที่.....ถึงฉบับที่.....
 ๒ ฉบับ (๘ ฉบับ) ๒๐๐ บาท เริ่มต้นฉบับที่.....ถึงฉบับที่.....
 ตามกำลังศรัทธา.....บาท/ปี
ส่งจ่ายโดย ธนาฉัตร ตัวแลกเงิน เช็ค เงินสด
ในนาม นายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศ.พ.พ.)
๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐
ธนาฉัตร ส่งจ่าย ป.ณ. คลองสาน

ใบบอกรับเป็นสมาชิกอุปถัมภ์

โดย ถวายพระสงฆ์ที่ผู้จัดทำเห็นสมควรจะได้รับจดหมายข่าวเสวียรธรรมอ่านเป็นประจำ
 มอบให้ผู้อื่นๆ ตามชื่อที่อยู่ข้างล่างนี้

ชื่อ.....นามสกุล.....
ที่อยู่ (วัด / บ้าน) เลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....
ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
บอกรับเป็นสมาชิก ๑ ปี (๔ ฉบับ) ๑๐๐ บาท เริ่มต้นฉบับที่.....ถึงฉบับที่.....
 ๒ ฉบับ (๘ ฉบับ) ๒๐๐ บาท เริ่มต้นฉบับที่.....ถึงฉบับที่.....
 ตามกำลังศรัทธา.....บาท/ปี
ส่งจ่ายโดย ธนาฉัตร ตัวแลกเงิน เช็ค เงินสด
ในนาม นายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศ.พ.พ.)
๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐
ธนาฉัตร ส่งจ่าย ป.ณ. คลองสาน
 ตามกำลังศรัทธา.....บาท/ปี
ธนาฉัตร ส่งจ่าย ป.ณ. คลองสาน

ส. ศิวรักษ์ถวายของขวัญ เนื่องในพระประสูติกาลครบ ๖ รอบนักษัตร
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดให้สร้างหอสมุดพุทธศาสนา
เฉลิมพระเกียรติ พระบรมราชชนก ที่แคว้นลาดัก อินเดีย
ทอดงิ้วสำเร็จเรียบร้อยแล้ว

ขอเชิญฟัง

ปาฐกถาพุทธทาสภิกขุมหาเถระ ครั้งที่ ๒

โดย

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต)

ณ

สวนโมกขพลาราม สุราษฎร์ธานี

๕.๐๐-๑๑.๐๐ น. ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๓๘

นอกจากนี้ ยังมีรายการเสวนา และกิจกรรมอื่นๆ ที่เสริมสร้างสติปัญญามากมาย

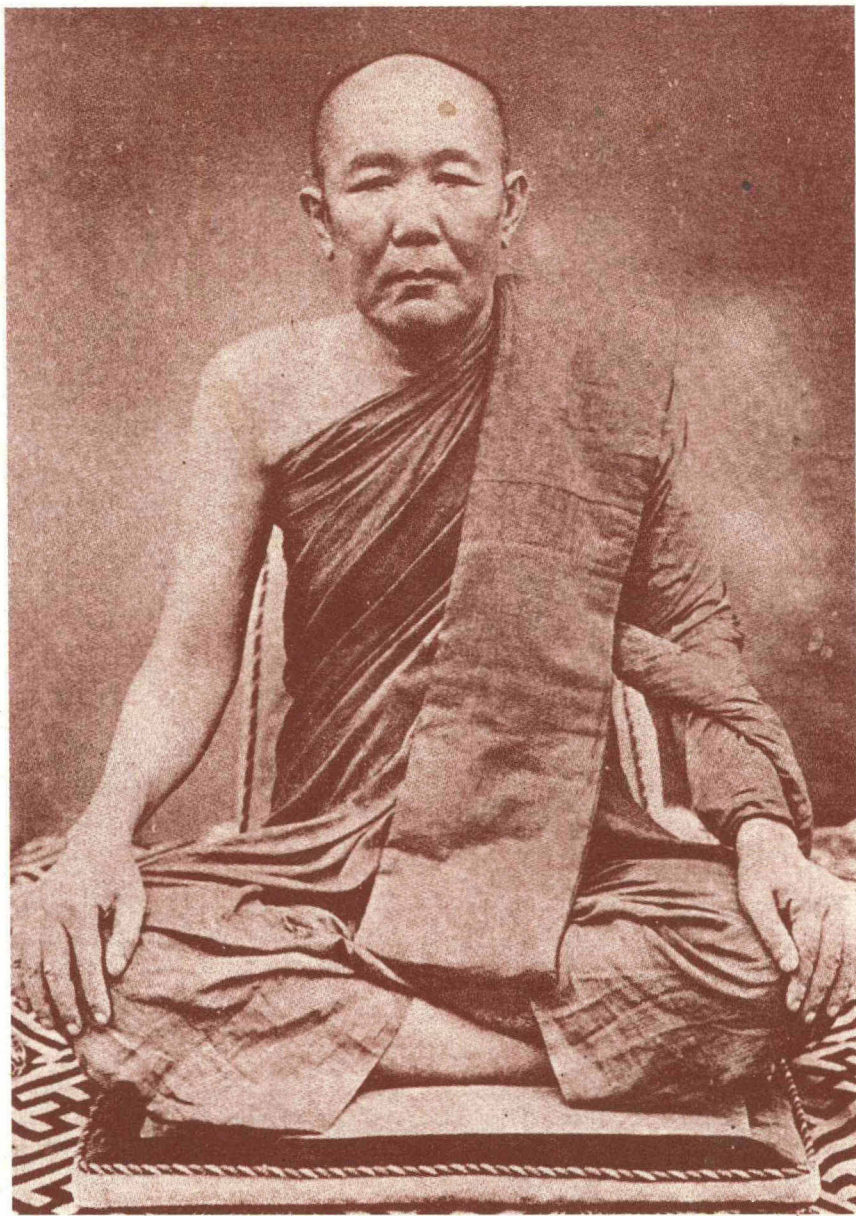
ตั้งแต่วันที่ ๒๗ และ ๒๘ พฤษภาคม ด้วย

ขอเชิญร่วมบริจาคปัจจัยเพื่อสนับสนุนการจัดถวาย **ถนนหนังสือ ฉบับเสขियธรรม** หนังสือเพื่อการจรรโลง
พุทธศาสนา โดยการประยุกต์ธรรมให้สมสมัยแก่พระภิกษุสงฆ์ในชนบททางไกล

ถนนหนังสือ ฉบับเสขियธรรม มียอดการพิมพ์ครั้งละ ๑,๐๐๐ เล่ม ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งของยอดพิมพ์ในแต่ละครั้ง
จะจัดถวายพระภิกษุผู้สนใจ ทั้งที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับศฟพ. และที่ไม่เคยเข้าร่วม แต่มีความสนใจและขอหนังสือมา

ต้นทุนการจัดพิมพ์ (รวมทั้งค่าจัดส่ง) ครั้งละประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาท ได้รับการแบ่งเบาจากสมาชิกที่เสียเงิน
ซึ่งไม่ถึง ๒๐ % ของสมาชิกทั้งหมด

หากท่านมีจิตศรัทธาที่จะร่วมกันจรรโลงพระพุทธศาสนา โดย "การให้ธรรมเป็นทาน" ดังนี้แล้ว ขอได้รับเป็น
สมาชิกอุปถัมภ์แก่บรรดาพระภิกษุสงฆ์ดังกล่าว เพื่อที่ท่านจะได้มีหนังสืออ่านเป็นประจำ

สมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี)

๓๐ มกราคม ๒๔๒๔ - ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๙๖

(ดูเสขยธรรม หน้า ๖๘-๗๒ ซึ่งเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับสะพานสมเด็จพระวันรัต
ที่จะมีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ศกนี้

ระหว่างเวลา ๘.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน)